

EDENS LUSTGÄRD. DETALJ AV KORMÄLNING I KUMLA KYRKA (se art. sid. 5)

Foto: Ateljé Stil

KUMLA

UTGIVARE
NILS HELANDER

1972

43:e årgången

JULBLAD

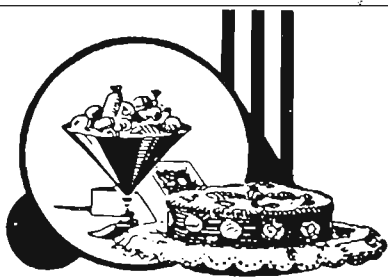

En viktig affär

Står Ni i begrepp att sälja eller köpa fastighet kontakta

SPARBANKERNAS FASTIGHETSBYRÅ

Hagendalsvägen 8, Kumla - Tel. 019/754 90, 754 91, 754 92, 754 93

Beställ **JULTÅRTAN** i god tid hos

SÖRGÅRDENS KONDITORI

Inneh. MARTIN LINDBLAD

Pröva någon av våra tårtspecialiteter
GRÄDDBANAN - SCHWARTZWALD - CASABLANCA m. fl.
Servering av gott kaffe

Köpmangatan 26, Kumla
Tel. 704 01

Vid bemärkelsedagar använd Eder av
KUMLA KÖPMANNAFÖRENINGENS
Presentkort

Inte blott till julen

utan året runt göres inköpen av tobaksvaror m. m. i

Allt för håret o. rakningen
Dags- och veckotidningar
Alla slags tobaksvaror
pipor m. m.

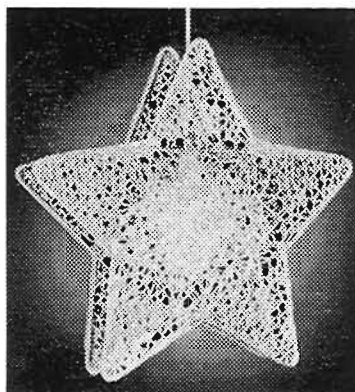
Tobakshörnan

Trädgårdsgatan 3 - Tel. 707 80

De stilfullaste
NYHETERNA i

TYGER
GARDINER

Hills
Tel. 704 46

virka vacker
fönsterstjärna
mod. 70100

Strömzéns
GARN
KUMLA - Tel. 701 96

För julinköpen
rekommenderas

ANNA BERGS EFTR.
Handarbetsaffär
Telefon 702 06

KUMLA
BEGRAVNINGSBYRÅ

Ombesörjer allt för såväl jordbegravning som
eldbegängelse. Begravningsbil tillhandahålles
Telefon 700 61 - 757 47
Bost. 710 12 - Sommarbost. 0582/401 34

VÄRME- och SANITÄRA INSTALLATIONER

inom såväl nybyggnader som gamla byggnader, servisleddningar, vattenmätareanläggningar samt
inställning och justering av element och radiatorer för bränsleekonomi. Packning av kranar,
rensning av avlopp samt alla förekommande reparationer utföres.

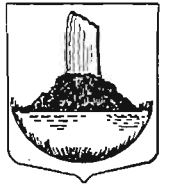
Kumla
Rörinstallationer

Kontor och lager **IDROTTSGATAN 4, KUMLA** — Tel. 711 80

Av Kumla stad auktoriserad rörledningsentreprenör

Rådfråga oss innan Ni låter utföra installationer och reparationer

Var hälsad sköna morgonstund

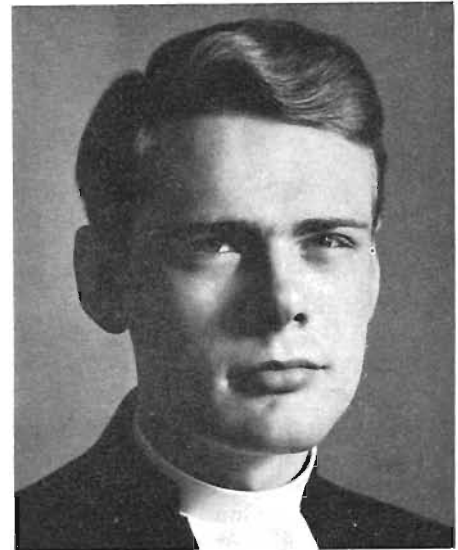
Julbeträktelse av komminister Klas Hansson

Så börjar psalm 55 i Psalmboken. Jag tror att många har svårt att tänka sig en juldagsmorgon utan att få sjunga just den psalmen. Den vittnar om glädje och lycka, men kanske kan det vara svårt, då man sitter där i kyrkbänken tidigt om morgonen att slita tankarna från julaftonens julklappsutdelning och familjegemenskap. Men ändå så gällde ju glädjen inte vårt sätt att fira jul, som, om vi verkligen läser i evangeliet, är långt från den verklighet som avspeglas om den första julen. Där fanns ingen julkortsromantik och inga söta tomtgubbar. Där fanns en kvinna och hennes man, som inte hade lyckats ta in på hotell, och hon var nu tvungen att föda sitt barn i ett stall. Glädjen gäller barnet som föddes. Men det är ändå mer än den glädje som en mor känner när hon får barn; det är en hela mänsklighetens glädje över denne Jesus som kom till världen.

Vem var han? Vad ville han? Varför kom han hit till oss? Finns det något hos honom som gör att vi också denna jul vill sjunga "Var hälsad sköna morgonstund"? Ja, det finns det. De första raderna i de övriga verserna säger mycket om Jesus och vem han var. Låt oss stanna en liten stund inför dem.

"Guds väsens avbild..."

Detta var hemligheten med Jesus. Han var inte någon vanlig människa, utan han var sänd av Gud till världen. Och då använde sig Gud av jungfru Maria, en vanlig enkel flicka, som fick vara Guds redskap när Jesus skulle sändas in i världen. Att han inte var någon vanlig pojke märktes snart. Tänk bara på hur Jesus, när han var tolv år, stannade kvar i templet och undervisade de skriftlärde där om Guds hemligheter! Men inte nog med detta. Hela hans livsgärning hängde intimt samman med att han var Guds Son. Han gjorde ju under! Han botade sjuka, uppväckte döda, ja, överallt där han gick fram samlade sig sjuka människor för att få möta honom. De som var tyngda av skuld och visste hur orätt de handlade mot sina medmänniskor och mot Gud, dem förlät han. Ja, han visste verkligen med sig att han var sänd av Gud till vår värld, för att föra Guds rike hit. Det kom med honom, och människor som mötte honom var nära det riket. Och så är det än i dag. Juldagsmorgonens gudstjänst är inte en minnesgudstjänst när vi bara tänker på allt det som hände en gång. Det är en levande gudstjänst; vi vet att som han då kom till sitt folk, så vill han i dag vara oss nära med sin förlåtelse och med sin närhet.

"Han tårar fälla skall som vi..."

Ändå var han inte en som kom ovanifrån med bud och regler och stadgar. Samtidigt som han var Guds Son var han också människa. Tårar fällde han många gånger, och Bibeln vittnar så ofta om hur Jesus var människa som vi; han åt och drack, han blev arg, han var glad. Det betyder att han är en som verkligen vet hur det är att vara människa. Våra problem, våra svagheter, allt det vi är rädda för och som vi känner ångest inför, ja, allt detta är Jesus förtrogen med. Inte ens den djupaste nöd och svåraste situation kan vara honom främmande. Det är tryggt att det är så. Jesus är nära oss också när vi har det svårt, i det djupa lidandet. Han har själv varit där, han vet hur det är, och nu vill han hjälpa oss och stödja oss i detta. Jesus — både Guds Son och människa — är nära oss i våra liv.

"Han kommer till vår frälsning sänd..."

Detta är det viktigaste i julbudskapet. Han kom för att frälsa oss. För att rädda det som var förlorat och försöka ställa till rätta det brutna förhållandet mellan Gud och människa. Det var hans stora uppgift, och det var den som han löste genom att bli den Herrens lidande tjänare som redan Jesaja hade profeterat om. Detta var för att vi skulle kunna bli frälsta, få del i Guds rike och alla dess välsignelser. Detta har blivit verklighet. I Hans Kyrka, där Guds Ord predikas och där Sakramenten förvaltas, där är Jesus oss nära, ja, där är Guds rike mitt ibland oss. Så är födelsedagsfesten vi firar för Jesus en glädjefest över att vi, genom honom, har möjlighet att vara Guds barn och arvingar till himmelriket.

Julbudskapet om barnet som föds är verkligen något som angår oss. För det handlar inte bara om allt det som var en gång; det handlar om Jesus Kristus, Guds Son och sann människa, som är vår Frälsare. Amen.

Frans Michael Franzén

ERIK EKDAHL

Frans Michael Franzén

200 år sedan skaldens och Kumlaherdens födelse

Framlidne överlärare Erik Ekdahl var känd för ett starkt historiskt intresse. Han läste gärna levnadsteckningar över bemärkta personer. I Kumla Julblad skrev han åren 1952—1955 biografier över Carl von Rosenstein, kyrkoherde i Kumla åren 1797—1812, senare ärkebiskop, och Claes Friezky, frihetskjälten från Säbylund. Strax före sin död hösten 1956 hade Ekdahl avslutat en biografi över Frans Michael Franzén. Den var även avsedd för Kumla Julblad och återfanns i hans efterlämnade papper. Första delen av biografien följer här nedan. En andra del, som behandlar skaldens flyttning till Sverige och Kumla, följer i nästa julblad.

Samma år som Gustav III genomförde sin första revolution och därmed gjorde slut på frihetstidens partistrider föddes Frans Michael Franzén i den fiska staden Uleåborg. För hela vårt land, dit ju då Finland hörde, var det efter 1772 en jämförelsevis lycklig tid, då handel och andra näringar utvecklades, och ett ljus skimmer vilar över denna "Gustaf III:s lyckliga tid". Det synes även ha rått lyckliga förhållanden i köpmanshuset i Uleåborg, där Franzén växte upp. Om sin släkt skriver F. själv: "Jag härstammar af en borgarsläkt i Kexholm". Såväl hans farfar och far som morfar voro affärsmän. Hans farfar hade under Karl XII:s krig flyttat från Kexholm till Uleåborg. Hans far gifte sig med dottern till en handlande Schulins änka, vars affär han förestod och sedan övertog. Franzéns mor var ej 15 år, då bröllopet ägde rum, dock utan vigsel, vilken måste komma några veckor därefter, då brudens födelsedag även kunde firas. Det uppgives, att en avvisad friare anmält hennes rätta ålder för att ställa till förtret, men att bröllopet trots detta firades i ostörd glädje.

När F. föddes, var hans mor ej fyllda 16 år. Han var mycket varmt fäst vid henne, som närde hans fantasi med sånger och sagor. Även mormodern synes ha haft mycket att berätta för den tidigt utvecklade gossen. Han hade en svag kroppsbyggnad, vacklande hälsa och växte enligt egna ord upp som en drivhusplanta.

Det brukar anföras, att F. var ett "flickvackert", älskligt barn. Snart märktes också att han, ehuru begåvad på sitt sätt, ej var lämplig till affärsman, vilket nog var en besvikelse för fadern.

I den lilla staden fanns en s. k. apologistkola, där F. efter att ha lärt sig läsa av en gammal postmästaränka, åtnjöt undervisning. Det visade sig snart, att han hade anlag för studier, och både skolans rektor och en av

lärarna rådde fadern, att låta F. fortsätta sina studier vid universitet i det avlägsna Åbo. Fadern var förståndig nog att gå med på detta. Det skulle ju annars kunnat hända, att Franzén i stället för biskop blivit en misslyckad affärsman.

I Åbo hade han lyckan att bli inackorderad hos professor Porthan, vilken med stort intresse ägnade sig åt den trettonårige gossen, som bland de studerande fick heta "lille Franzén".

Porthan hade dock förstått, att "lille Franzén" var rikt begåvad och givit uttryck åt detta i det betyg, som han efter examinering utfärdade till akademiens rektor. Hos Porthan voro inackorderade flera ungdomar, bland dem nämner F. en Sprengtporten och en Wrede, båda tillhörande kända adelssläkter i Finland. Då Porthan gärna samtalade med ynglingarna och ägnade sig mycket åt dem, fick F. här en god allmänbildning och umgängesvanor, som framdeles skulle bli till stor nytta. Studierna bedrevs med flit och allvar.

Julen 1787 fick F. tillbringa i föräldrahemmet. Han hade längtat hem, och fadern gav sitt tillstånd till resan. Det var en lång väg, 70 mil, skriver F., från Åbo till Uleåborg. Fadern hade haft god framgång med sin handel och sin rederiverksamhet. Kriget mellan England och USA hade för de finska städerna betytt ett uppsving av ganska stor betydelse.

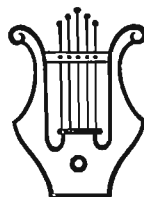
Vid hemkomsten fann F. därför hemmet åtskilligt förändrat. En vackert möblerad tvåvåningsbyggnad markerade faderns ställning som välbärgad köpman. Den lilla kramboden med ett par otrevliga rum hörde till det förflutna.

F. stannade hemma det följande året. Han fick tillfälle att besöka Stockholm. I sällskap med en av sina

KUMLA MUSIKAFFÄR

Hagendalsvägen 14 - Telefon 710 08 - Etablerad 1945

Specialavdelning för grammofonskivor

Allt inom branschen

STORT NOTSORTIMENT

REPARATIONER

PIANON (Pröva först musikintresset genom att hyra, all inbet. hyra tillgodo vid ev. köp.)

mostrar reste han dit för att besöka en annan moster, som var blott fyra år äldre än han själv. Den femtonårige studenten var tydligen omtyckt av sina kvinnliga anförvanter.

Han skriver själv, att detta var ett av de märkligaste åren av hans levnad. Det var ett helt annat företag då än nu att resa från Uleåborg till Stockholm. Resan tog fyra veckor. Motvind och stiltje förorsakade långa uppehåll, men ändock betecknas den av F. som en lustfärd. Han tjusades av Stockholms skärgård med dess rika grönska och av staden med slottet, Söders höjder och Djurgårdens lummiga ekar. Dylikt hade han ej skådat förut. "En ny värld var nu öppnad för mig i den stora staden."

Han måste dock efter en tid vända åter till fädernehemmet. Under återresan möttes han redan vid Furusund av ett sorgens budskap. En av passagerarna på ett från Uleåborg kommande fartyg meddelade honom, att hans far hade dött. Det var ett hårt slag. Vid hemkomsten fann han det vara sin plikt att stanna hemma tills vidare och hjälpa modern med affärerna, hur mycket det än bjöd honom emot. Han företog bl. a. en affärsresa upp för Ule älv och träsk till Kajana, där han vid en marknad hade en del affärer med bönderna från trakten.

Efter denna resa synes han helt tröttnat på affärslivet och förstått, att hans mor skulle få dålig hjälp av honom både på grund av hans ungdom och hans brist på intresse och fallenhet för handel. Han bad att få fortsätta sina studier och fick hennes tillstånd därtill. Han gav henne också rådet att gifta om sig med en hederlig man, som kunde hjälpa henne med affärerna.

Under det år han nu tillbragt i hemmet, hade väl studierna blivit tillbakasatta, men versskrivningen florerat i form av tillfällighetsdikter o. d. Vid återkomsten till Åbo bedrevs studierna med flit och framgång. Redan vid 17½ års ålder var han färdig med den dåvarande filosofiska graden. Han disputerade den 9 juli 1789 och promoverades den 14, varvid han erhöll, som han själv skriver "epitetet dignissimus, som var det högsta." Det glädde honom särskilt att härom underrätta sin mor, som var på besök i Stockholm. Han reste dit och följde henne sedan tillbaka till Uleåborg. Hon var nu omgift med en handlande. Förhållandet till denne var gott. F. tillbringade ännu ett år i hemmet, och de ekonomiska förhållandena tillåto honom sedan att vistas ett år vid universitetet i Uppsala. Detta år betydde mycket för hans mognad.

Vid återkomsten till Finland blev han docent i välalighet vid Åbo akademi. Sedermera erhöll han bibliotekariesysslan där, och hans framgång var därmed given. Hans diktning började göra honom känd i allt vidare kretsar.

Vid 1790-talets slut började dock hans diktning vingslag mattas, och dikten fick benägenhet att krypa allt närmare jorden. Han ansåg själv, att de filosofiska studierna bidrogo härtill: de "förtorkade källan i mitt poetiska lif".

Hans studier syftade till en professur i lärdomshistoria, vilken han ock erhöll 1798. 1801 förflyttades han till

professuren i världshistorien och moralen, dvs. praktisk filosofi. Han prästvigdes även för att erhålla det denna professur tillkommande Pemars pastorat, där dock det huvudsakliga arbetet utfördes av en vice pastor. Innan han blev professor, hade han fått tillfälle till en utländsk resa. Det var såsom sällskap till en förmögen köpmanson från Åbo vid namn Bremer, som denna resa, omfattande bl. a. Tyskland, Frankrike och England företogs. Denne Bremer flyttade sedan över till Sverige, och hans dotter var författarinnan Fredrika Bremer.

Flyttningen till Sverige

Redan under ungdomstiden hade Stockholm utövat en stor dragningskraft på Franzén. Sitt första besök i Sverige har han skildrat med entusiasm. En ny värld var nu öppnad för honom. Stockholm hade kvar sin ställning som rikets och då även Finlands andliga och litterära huvudstad, och det var naturligt att denna skulle utgöra en stark lockelse för en man med F:s ambitioner. Han fick även vara där en kort tid, innan han läsåret 1790—91 vistades vid universitetet i Uppsala för filosofiska studier. Där knöt han värdefulla kontakter, viktigast den med Benjamin Höijer. 1793 var han åter på besök i Stockholm. Trots den tidens svaga kommunikationer var förbindelserna mellan Finland och moderlandet livliga. Han sammanfördes med tre av kulturlivets främste, Edelcrantz, Kellgren och Nils von Rosenstein. Särskilt blev bekantskapen med Kellgren av stor betydelse. Han gav F. poetiska uppslag och impulser. I tidningen Stockholms-Posten, där K. var redaktör jämte Lenngren, infördes några av F:s dikter, och han gynnades på flera sätt. F. har själv betecknat detta år som särskilt betydelsefullt. Redan nu var det tal om flyttning till Sverige. Både Kellgren och Rosenstein lovade att ge honom sitt stöd till en anställning, men F. återvände till Åbo och sin akademiska karriär. Han uppehöll dock förbindelserna med det litterära Sverige, sände dikter till Stockholms-Posten och tävlingskrifter till Svenska akademien, som 1794 gav honom det förnämliga Lundbladiska priset. Hans personliga förbindelser med Sverige blevo allt flera. Efter sin stora utrikesresa stiftade han bekantskap med Anna Maria Lenngren och hennes make, vilken efter Kellgrens död 1795 ensam redigerade Stockholms-Posten. Bekantskapen med dessa makar utvecklades till ett vänskapsförhållande. Hans anseende steg ytterligare, när han tilldelades Svenska akademiens stora pris för sången över Creutz. Till sina gynnare i vårt land kunde han nu räkna även den bortgångne Creutz vän Gyllenberg.

Att han med alla dessa förbindelser ej gjorde mera allvar av flyttning, hade till stor del ekonomiska orsaker. Han hade 1798 utnämnts till professor vid Åbo universitet och hade som sådan sin visserligen torftiga men dock säkra utkomst. Året därpå gifte han sig, och fick ett ytterligare band, som fäste honom vid hemlandet. Hans hustru, Lilly Roos, skulle nog högst ogärna velat skiljas från hembygden och släktingarna. Han fick också en växande barnskara att försörja, och kunde ej tänka på några ekonomiska vågspel.

Forts. i nästa årg.

Hotell Närke

AKTIEBOLAG

KUMLA - Tel. 780 30

Bordsservering — självservering i intim miljö

Festsal för större och mindre abonnemang — Lämpliga lokaler för konferenser och andra sammankomster

Åke Byström

NYNÄS SÄTERI

Nynäs — tillhörigt Ekeby församling, som numera ingår i Kumla kommun — är ett herresäte med gamla anor. Gården är belägen 3 km öster Ekeby kyrka i en typisk jordbrukarbygd.

De första uppgifterna om Nynäs hänföra sig till den danske fogden *Jösse Eriksson*, i tjänst hos Kristian Tyrann. Vid giftermål med en adelsdam från Ervalla erhöll han i skifte bl. a. Nynäs med sju arrendegårdar. Att det dåvarande Nynäs skulle haft något gemensamt med det nuvarande corps de logis är föga sannolikt: möjligen kan tänkas att delar av grunden härleder från denna tid. Vid senare restaureringsarbeten har framkommit vissa tecken, som tyder på att 1400-talsbyggnaden förstörts av eld. Gården låg på ett näs, omgivet av den s. k. Västra Kvismarsjön och markerna voro i hög grad sankta.

Vilka som bodde på Nynäs på 1500-talet finnas inga säkra uppgifter om, men troligt är att benämningen säteri eller sätesgård tillkom under denna tid, vilket innebar en jordegendom, som var befriad från skatt till Kronan på villkor att den var väl bebyggd och i god hävd samt bidrog till rustningstjänsten. I mitten av 1600-talet förvärvades emellertid säteriet av dåvarande landshövdingen i Älvsborgs län friherre *Henric Falkenberg* och det var han, som lät uppföra den nuvarande huvudbyggnaden, som stod färdig 1692. Huset är av sten med inslag av tegel, i två våningar med stor vind och innehåller 22 rum. Flygelbyggnaden — i dag kontor och förvaltarbostad — torde härstamma från samma epok.

Ägarna under tidernas lopp hava varit många och här skall endast nämnas några, vilkas insatser i allmänt värv eller för gårdens utveckling varit betydande. En dotter till *Henric Falkenberg* ingick 1699 äktenskap med sedermera fältmarskalken friherre *Hugo Hamilton* på Boo, som med framgång deltog i Karl XII:s fälttåg och käm-

pade både vid Narva och Poltava. Efter långvarig fångenskap i Sibirien återkom han till Sverige och kastade sig lika frejdigt in i de politiska fejderna mellan frihetstidens "hattar" och "mössor", som tidigare i de krigiska. Denne verkliga kärnkarl dog först 1748 — vid 88 års ålder.

En släkt, som skulle komma att sätta många och djupgående spår i Nynäs historia, var Coyets, härstammande från Brabant i Belgien. *Hedvig Hamilton* förenade sina öden med generallöjtnanten *Johan Gustaf Coyet* och makarna bodde omväxlande dels på Nynäs, som *Hedvig* ärvt efter sin fader fältmarskalken, dels på Coyets stora gods Rönneholm i Skåne. De visade stor välvilja, när det gällde utsmyckningen av den år 1771 nyuppförda kyrkan i Ekeby. Som förnämsta gåva bevaras än i dag den vackra altartavlan, målad av den kände 1700-talskonstnären *Per Hörberg* och föreställande "Jesus välsignar barnen".

Som tidigare antytts var stora delar av den östernersiska bygden sankmarker med massor av vassruggar och växtligheten på avsevärda arealer praktiskt taget ingen. Redan på *Johan Gustafs* tid hade tanken väckts att genom sänkning av *Hjälmarens* åstadkomma en radikal förändring, som skulle möjliggöra uppodling av de vattensjuka markerna, men mer än en tanke blev det inte på 1700-talet och inte förrän ungefär 100 år senare togs projektet på allvar upp igen och då av en sonson till *Johan Gustaf*, nämligen *Gustaf August Coyet*.

Det var på 1840-talet som denne lyckades återförvärva Nynäs, som under mellantiden varit i olika händer, och med honom i spetsen fick gården en centralfigur, vars insatser skulle bli av största betydelse för hela bygden. Han började som officer, men tog snart avsked för att ägna sig åt moderneringen. Med åren kom han att kallas för "gamle kaptenen". Diskussionen om en sänkning av *Hjälmarens* togs nu åter upp och den verkliga initiativtagaren till ett bestämt förslag och framställning om tillstånd blev just *Gustaf August*. Efter många om och men kom företaget i gång och genomfördes under åren 1877—1888. Verkets primus motor och det bildade sänkingsföretagets verkställande direktör blev i sin tur Coyets svåger, *Nils Gabriel Djurklou*. Han var en man med många strängar på sin båge — sagoberättare, folklivskildrare, fornforskare och mycket annat, men hans stora

För synundersökning

OPTIKER R. SUNDBERG

Av Socialstyrelsen leg. optiker

Östra Storgatan 2, Hallsberg 0582/118 37

Vattugatan 1, Kumla 019/795 90

Nynäs Säteri

livsverk blev dock efter tusen och en svårigheter genomförandet av den stora sjösänkningen. Genom detta gigantiska odlingsföretag torrlades 38 000 tunnland jord ut med Hjälmarens och Kvismarens vatten och vad detta betytt ur nationalekonomisk synpunkt för hela vårt land är lätt att förstå.

Nästa skifte i Nynäs ägoförhållande ägde rum år 1868, då Gustaf August äldste son *Adolf Coyet* tillträdde godset. Hans stora intresse låg på det kulturella området och det var tack vare honom Kävesta folkhögskola kom till. Hans maka, Hedvig Gripenberg var från Finland och genom detta förbund skapades många värdefulla kontakter med släktingar i öster, band som alltså bestär. *Adolf Coyet* lät förändra en del av corps des logis genom utbyggnaden på framsidan och vidare tillkom år 1891 den nuvarande stora ladugården, vilken fick sin betydelse under efterträdarens tid. Av de två sönerna i äktenskapet skulle *Gillis* komma att bebo Norrtorp och *Achates Vrana*. Dottern *Hedvig* förenade år 1900 sina öden med *Erling Ribbing* från Riddersberg i Småland. Vid senare arvskifte föll huvudgården Nynäs på *Hedvigs* lott och därmed började en ny epok i gårdens historia. *Erling Ribbing*, som avlagt agronomexamen vid *Alnarps*, genomförde en rad förbättringar på jordbrukets område och bidrog framgångsrikt till nötboskapsavvelns utveckling. *Nynäs* djur salufördes vid alla de stora tjurauktionerna inom landet, ja gingo även på export utom riket. Under hans sista år begynte den stora förändringen beträffande det svenska jordbruket — nämligen övergången från hästar till motorer och maskiner med alla de omställningsproblem, som därav följde.

Erling Ribbing var därjämte en klok ekonom, som förstod att bemästra de depressionstider, som under 1920- och 1930-talen hemsökte landet och inte minst det svenska jordbruket. Hans nobla karaktär och kraftfulla personlighet bevaras av anförvanter, vänner och medarbetare i vackraste hågkomst.

Vid *Erlings* bortgång 1949 tillföll Nynäs hans fem barn: *Magnus* (död 1961), *Estrid*, *Sigwid*, *Arvid*, *Marina*,

vilka alltså har att föra arvet vidare. Enär ingen av dem är utbildad jordbrukare, faller det på särskild yrkeskunnig förvaltare att ansvara för själva rörelsen. *Yngve Nord* har tidigare med skicklighet fyllt det uppdraget och den nuvarande ledaren *Frank Engman* äger familjens fulla förtroende.

Må Nynäs säteri trots landsbygdens avfolkning och tidens många påfrestningar även i fortsättningen bestå och lämna sitt bidrag i moderneringens tjänst.

JERK ALTON

Kumla kyrka efter återuppbyggandet 1971–1972

I enlighet med beslut av församlingen att återuppföra sin kyrka, Riksantikvarieämbetets krav på ett återställande av kyrkans exteriör, men vad gäller det inre en ny kyrka, står Kumla kyrka, första advent 1972, färdig för återinvigning. Ett mödosamt förberedelsearbete och resurskrävande genomförande, har då givit utdelning.

Invändigt har i vad gäller huvuduppläggning anknutits till interiörens föregående disposition. Altaret har sitt läge i öster, som förut, likaså den stora orgeln på västläktaren. På *Anderssons* härligt grönskande östvägg med *Getsemane* och *Lustgården*, *Harry W. Svenssons* triumfkrucifix och *Birger Bohmans* altarkrucifix ger tillsammans en storartad upplevelse av det kristna budskapets styrka, samtidigt som kyrkorummet får en värdig avslutning i öster. Allt detta ersätter, tillsammans med det nya högaltaret, den vid branden 1968 förlorade absidmålningen med konstfullt uppbyggt altare.

Församlingsgemenskapen kring nattvardsbordet uttryckes i det fristående nya altaret, med så mycket av monumentalitet, att det hävdar sig som kyrkorummets centralpunkt. Inom altarzonen, är predikstolen placerad intill norra väggen. Denna kompletteras av en flyttbar ambo (talarstol). Dopfont, kororgel och platser för kör är likaledes placerade inom altarzonen. Körens stolar är så placerade att de tillsammans med de främre stolaraderna, församlingsbänkarna och altarringen (flyttbar) bildar halvcirkel kring altaret.

Fasta bänkar ordnade i fyra stora kvarter utgör huvudmöblering i församlingsdelen, medan främre zonen sålunda försetts med kopplade stolar.

Med denna disposition har vunnits ett relativt mångsidigt användbart kyrkorum, således icke enbart i gudstjänstsammanhang. Korpartiet kan, förutom vad gäller altaret, frigöras från all inredning, till exempel för konserter och kyrkospel.

Stora orgeln är placerad på västläktaren, till vilken två symmetriskt uppbyggda trappor leder. Kören får på så sätt direkt och bekväm kontakt med kyrkorummet,

forts. på sid 21

Då Ni går i BILKÖPSTANKAR

välkommen med en förfrågan till

LARS EKBLÖM bostad 789 10

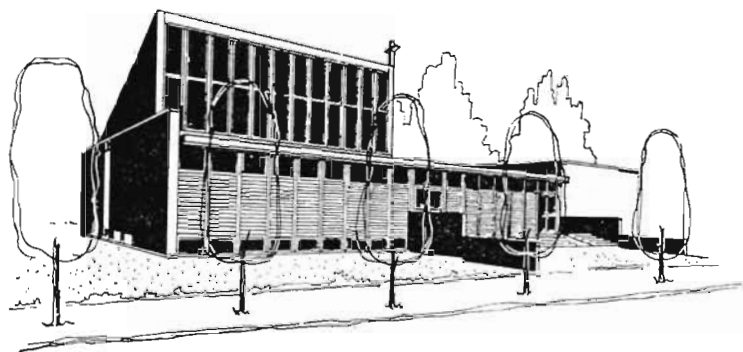
THAGE EKBLÖM

Stenevägen 39, KUMLA Tel. 713 00, 713 34

Två jubilerande församlingar

Kumla Missionsförsamling 90 år

Hallsbergs Missionsförsamling 100 år

Nya Johanneskyrkans exteriör

”Det höves väl oss att under stor tacksamhet och glädje fira Kumla Friförsamlings 50-årsjubileum. Vi har orsak därtill. Guds nåd har varit rikt utgjuten över oss och hans barmhärtighet utan gräns. Låt oss därför högljutt prisa Herrens namn,” skrev pastor J. R. Rickardt i den av honom författade jubileumsskriften 1932.

”Häftig har väl striden varit många gånger under de flydda åren”, skriver han vidare. ”Det blir nog ej bättre hädanefter. Det heliga trampas under fötterna. Guds eget ord förnekas vara Guds ord. Och försätligare än någonsin går man tillväga i vår tid”.

Det var först i början av 1850-talet, som lekmän förkunnade Guds ord i Kumla. Men säkert hade Kumla redan tidigare fått kontakt med de andliga rörelser som svepte fram över landet. Det var underliga tider. ”En häpnadens och ruelsens tid”, har en författare kallat den. ”Folkens samvete var nedtryckt av syndens nöd och förbidade Guds dom”. Den nya rörelsen trängde in i samvetena med sitt skarpa ljus, ”uppenbarade fördolda andedjup och öppnade folkens ögon för det ondas verklighet.”

Den s. k. roparrörelsen, som så mycket skrivits om, rönte inte minst i Kumlatrakten stor utbredning.

1865 utnämndes med Carl XV:s stöd den lågkyrkliga stockholmsrektorn Axel P. Falk till kyrkoherde i Kumla. Han var starkt påverkad av de nya andliga rörelserna och medverkade flitigt i friförsamlingarnas verksamhet. Han hade ett starkt stöd av sin komminister Gustaf Willén, som senare i slutet av 1800-talet blev kyrkoherde i Edsberg. Falk mötte kraftigt motstånd bland de mera högkyrkliga i församlingen för att han bl. a. fordrade att få hålla s. k. ”nattvardsförhör” med dem som antecknat sig för att begå nattvarden.

I början av 1880-talet kom frågan om bildandet av en friförsamling ofta på tal. Annandag pingst den 14 maj 1882 samlades nio intresserade för att bilda en församling i Brånsta och Södra Mos. De nio var predikant P. G. Söderlind och hans hustru Maria, Brånsta, bokh. Carl Julin, Kumla station, hemmadöttrarna Sofia Andersson och Christina Andersson, Brånsta, skomakarmästare J. E. Norell, Kumla station, hemmansägare Gustaf Jonsson, Södra Mos, hemmadottern Christina Andersson, Södra Mos och Marcus Selin, senare känd grosshandlare i Örebro. Föreningens namn blev Kumla Friförsamling.

Församlingen hade bildats hos P. G. Söderlind, Brånsta, och där hölls också sammankomsterna de första åren men även Jonas Karlsson i Södra Mos fick ta emot församlingsmedlemmarna. Från 1891 hyrdes ordenslokalen Natanael, i vars byggnadsbolag församlingen ägde del. De båda salarna uppläts varje söndag från morgonen till kl. 6 em. så ock varje dag under den s. k. böneveckan. Dessutom varje dag året runt då lokalen var ledig. Årshyran var 125 kronor. Församlingen skulle svara för lyse, vedbrand och städning.

I april 1896 donerade medlemmen Joh. Andersson en byggnadstomt vid Köpmangatan 13 för ett missionshus, vilket också uppfördes och kunde invigas den 20—21 november 1897. Den nya helgedomen fick namnet Johanneskyrkan, efter donatorn och byggnadskommitténs ordförande. Vid invigningen medverkade bl. a. doktor E. J. Ekman, Stockholm, predikant Efr. Ungerth och redaktör J. Kvist, Örebro.

Som byggnadskommitté fungerade, utom ovannämnde handlande Joh. Andersson, fabrikör C. G. Ström, lantbrukare Gust. Jonsson, skomakare L. A. Linngren, förman Alb. Årsell. Byggnadskontraktet, som upprättats med Erik Rube, löd på 11 000 kronor. Under byggnadstiden fick Rube ekonomiska bekymmer och avvek utan vidare från Kumla. Han spårades efter många år till Nattavaara, där han så småningom kom på ”grön kvist” och blev storbyggare.

Ovannämnde Gustaf Willén tog 1891 initiativ till bildandet av en ungdomsförening. Namnet var i början Kumla kristliga ungdomsförening men ändrades 1892 till Kumla ungdomsförening, under överinseende av Kumla Friförsamling.

Syföreningen bildades 1893 och sångkören 1896, den senare på initiativ av fabrikör Axel Lundholm. Juniorföreningen startade 1915.

En omfattande restaurering av Johanneskyrkan företogs år 1924. Kostnaden uppgick till 25 000 kronor. Offerviligheten var storartad, vilket framgick av att församlingen redan året därpå kunde nyinstallera en piporgel som invigdes av musikdirektör K. Lundberg och musiklärare N. H. Guldbland. Den sistnämnde var fotograf i Hallsberg och flitigt anlitad av olika församlingar.

GP:s SYMASKINER & BARNVAGNAR

Köpmangatan 27, Kumla — Tel. 716 60 Bost. Tel. 758 16

NYA ELNA SYMASKINER

Beg. el. Symaskiner — Nya och beg. barnvagnar — Garanti. Service. Avbet. Byte
Affärstider: 10—18, kvällsöppet fred. kl. 19.00 Lördag 9—13

”Widlunds pojkar”
(Söndagsskoleklass 1918)

Sittande: Hugo Widlund, Erik Åkerblom, Wilhelm Widlund, Gunnar Samzelius och Martin Ewertsson.

Stående: Einar Palm, C. Andersson, John Andersson, Evert Lind, Torsten Carlbark.

Under sin långa levnad gjorde sig Wilhelm Widlund känd som ledare av missionsförsamlingens orkester och strängmusik men även som en av orkesterföreningens medlemmar. Han medverkade också i andra sammanhang med sin stora basfiol.

Med förvärvet av Talludden i Åsbro 1935 fick församlingen och inte minst dess ungdomsförening ett synnerligen naturskönt sommarhem vid Tisarens strand. Där har under åren stora skaror mött upp. Offervilligheten till Talludden har från början varit stor, såväl när det gällt ekonomiskt stöd som beredvilligheten att hjälpa till vid hemmets skötsel.

Vid årsmötet 1948 beslöts att ändra församlingens namn till Kumla Missionsförsamling.

Efter att ha blivit ägare till Örsta kulle uppförde församlingen en ungdomsgård, som fick namnet Kullen. Under långa tider har Örsta kulle utgjort en samlingsplats för yngre och äldre och använts av såväl religiösa som profana organisationer. I och med planeringen av nya kyrkan, i vilken ingick stora utrymmen för ungdomsarbetet, blev Kullen som samlingsplats inte lika aktuell längre, varför den år 1965 överläts till Kumla stad.

För det nya kyrkobygget förvärvade församlingen först en tomt vid Sveavägen 8. Den var emellertid för liten för den kyrka, som var planerad, varför istället inköptes den betydligt större tomten nr 12 vid samma gata. Kommitté för den nya Johanneskyrkan var Ragnwald Nilsson, ordförande, Hans Conning och Curt Adrianzon. Den gamla kyrkan revs 1968.

Den nya kyrkan invigdes den 27 augusti 1967 i närvaro av bl. a. missionsföreståndare Gösta Nicklasson. Söndagen den 3 sept. hölls ett möte under mottot ”Till alla folk” under medverkan av bl. a. landshövding Valter Åman.

Från 1900 har följande pastorer tjänat församlingen: E. L. Palmquist (1900—01), Edv. Wisth (1903—05), Harald Börjesson (1906—08), A. Hammarström (1909—12), P. Bergstrand (1912—14), J. G. Sundberg (1915—19). Under Sundbergs tid hade församlingen en av sina mest framgångsrika perioder. Han var från Vifstavarf utanför Sundsvall. Även hans föräldrar och syskon flyttade till Kumla. Brodern Carl startade bilverkstad och system Lisa och en annan bror Sven var fotografer. Sundberg efterträddes av dalmasen J. R. Rickardt (1919—45), som tjänade församlingen längre än någon annan av dess ledare. Rickardt var konstnär och tecknade bl. a. bokomslag till bokförlaget J. A. Lindblad i Uppsala. Omslagen till julbladen 1938 och 1939 är utförda av Rickardt. Han deltog också mycket aktivt i det omfattande hjälparbetet under den svåra arbetslösheten i kommunen i början av 1930-talet. I fem år var Roland Götsten (1945—49) ledare för församlingen och i åtta år Folke Gedda (1949—57). Som framstående sångsolist medverkade flitigt hustrun Magda. Efter pensioneringen har makarna Gedda återvänt till Kumla. Gedda har haft vikariattjänst i bl. a. Kumla, Hallsberg och Åsbro. Han efterträddes av Lennart Olsson (1958—64), som sedan blev västgöte och flyttade till Lidköping. Curt Adrianzons (1964—70) tid i Kumla präglades av ett omfattande arbete i byggnadskommittén vid planerandet av den nya stora kyrkobygget fram till fullbordandet 1967. När Adrianzon antog en kallelse till Motala missionsförsamling valdes 1970 David Kronberg till hans efterträdare.

Kretsen har sin egen ledare, Nils-Erik Nerentoft (vald 1969).

Vid 50-årsjubileet 1932 var C. G. Ström församlingens ordförande, 1972 Tore Persson, ordförande för SMU 1932 J. R. Rickardt, 1972 Gunnar Persson, även ledare för sommarhemmet Talludden. Sångledare 1932 var Oscar Johansson, 1972 Harry Johansson.

90-årsjubileet firade församlingen 8—9 april 1972 med bl. a. medverkan av de tidigare pastorerna Götsten och Gedda.

Nils-Erik Nerentoft

David Kronberg

Har Ni julklappsbekymmer?

Järnhandeln med **JULKLAPPAR**
FÖR HELA FAMILJEN!

VERKTYG, HOBBYARTIKLAR
HUSHÅLLS- och PRESENTARTIKLAR

Telefon 700 67, 714 33
Sveavägen 8

Fråga

SVÄRDS
Järnhandel
först

Hallsbergs Missionsförsamling

Vid årsskiftet firar Hallsbergs Missionsförsamling 100-årsjubileum, en högtid som ger anledning till stor glädje.

Vid 50-årsjubileet 1923 utgavs en minneskrift, som inleddes med följande ord, hämtade ur Ps. 89: 19: "Herren är vår sköld, och den Helige Israel är vår konung."

Under mer än 20 år fungerade ingenjör Edvard Thermaenius som ordförande. Han hade redan 1868 flyttat från Torshälla till Hallsberg och grundlagt en industri, som var i ständig tillväxt.

Thermaenius, som var en varm kristen, besökte med sin familj och ett flertal anställda ofta Kumla kyrka för att höra kyrkoherde Axel Falks predikningar.

Ganska snart kom man i kontakt med trosfränder i byarna och samlades till läsning av Gudsordet, till bön och nattvardsgång. Vid den första gemensamma nattvardsgången medverkade kyrkoherde Falk, en gärning som varmt uppskattades och bevarar hans minne i tacksam hågkomst.

De första protokollen från Hallsbergs missionsförsamling daterar sig till sammanträden i Samsala 31 december 1872 samt 4 januari 1873, då ett utarbetat stadgeförslag godkändes.

Lokalfrågan blev snart aktuell. Den löstes på så sätt, att ingenjör Thermaenius inredde en bönesal i ett hus, som han uppfört till sina arbetare, men andaktsstunder hölls också i hemmen. Längre fram användes en skolkal vid kyrkan.

I februari 1875 väckte styrelsen förslag om regelbundna sammankomster varje söndag och uppförandet av ett eget bönehus. Det dröjde dock fram till 1877, innan lokalbygget förverkligades. I febr. förvärvades då ett markområde för 500 kronor, och i nov. kunde missionshuset invigas. Under åren, som föregick missionshusets tillkomst, hade man tagit upp kollekt och gjort andra insamlingar till "Hallsbergs Lutherska Missionsförenings byggnadskassa".

En ny missionskyrka är högaktuell. De gamla lokaliteterna är ålderstigna och otidsenliga. Församlingen kan glädja sig åt en synnerligen aktiv ungdomsverksamhet, som givetvis aktualiserar behovet av en ny kyrka. Målsättningen detta år har varit: 100 år, 100 bygglag och 100 000 som insamlingsresultat.

Medlemsantalet i församlingen är f. n. 137. I SMU ingår seniorer, juniorer, scout och nyingar, allt i livlig verksamhet liksom söndagsskolan. Det bådar gott för framtiden att inte mindre än 135 ungdomar i olika åldrar är intresserade och aktiva i den sistnämnda verksamheten.

Syföreningsverksamheten ger goda samlingsstunder med kombinerat studie- och praktiskt arbete, samtidigt som församlingen får ett gott stöd.

I mitten av 1920-talet uppfördes ett sommarhem på en vackert belägen skogstomt i Samsala. Denna samlingsplats har varit av stor betydelse under de många åren.

Söndagsskole- och juniorverksamhet har också pågått i Tomta, först i hyrd lokal och därefter i ett uppfört missionshus. I många år samlades intresserade damer från trakten till osjälviskt arbete. Verksamheten är numera koncentrerad till missionskyrkan. Tomta missionshus är ordningsställt till bostad. Försäljningsbeloppet har tillförts kyrkobyggnadsfonden.

Pastorsbostaden vid Promenaden 12 byggdes i början av 1930-talet. Under många år var vaktmästarens bostad inrymd i kyrkan, men allteftersom ungdomsverksamheten utvidgades krävdes nya lokaler. Vaktmästaren bor numera i närheten av kyrkan.

År 1932 ändrades församlingens namn till Hallsbergs missionsförsamling.

Församlingsföreståndare har varit: Otto Nyrén (1896—1900), O. L. Jakobsson (1901—04), J. A. Jonsson (1904

Hallsbergs Missionsförsamlings styrelse vid 40-talets början.

Stående från vänster: Ivan Wetterberg, Helmer Frithioff, Axel Skoog, Martin Adolfsson, Erik Söderlund och Elis Cederlind. Sittande från vänster: John Hellqvist, Harald Malmås, Aron Törnqvist, Josef Andersson, Ernst Söderlund och Gustav Rudin.

Allt för bygget hos

KUMLA BYGGVAROR

Tel. 709 45

TRÄVAROR OCH ÖVRIGT BYGGMATERIAL

En central för byggmaterial

Söndagsskollärare 1909

Stående från vänster: Ellen Nilsson, Karl Andersson, Elsa Melin, Josef Andersson, Eva Jansson, Emanuel Kronström, Hedvig Winström och Erika Olsson.

Sittande från vänster: C. A. Jansson, Otto Palmberg, Hanna Jansson, C. A. Jonsson, Sofie Norman, Johannes Kronström och Bernhard Johansson.

—11), P. O. Nyberg (1911—16), Ad. Olovson (1917—19), And. Åkeson (1920—24), Eric Ericsson-Mårdstam (1924—26), Carl Jonsson-Hultby (vikarie), Martin Holmberg (1928—32), Alrik Palmgren (1932—36), Alvar Sporröng (1936—39), Harald Malmås (1939—46), Ragnar Selinder (1947—62), Eskil Larsson (1962—69) och Karl-Erik Lidén, nuvarande föreståndaren.

En lång rad förkunnare på fältet, både inre och yttre mission, har haft sin hemvist och deltagit i barn- och ungdomsverksamheten i Hallsberg. Nämnas kan Sigbritt Assarsson-Josefsson, Tage Hiding, Rune Olovsson-Lundström, Anna Rydgren-Stavman, Per-Magnus Selinder och Artur Nying. Folke Gedda, tidigare pastor bl. a. i Kumla och nu bosatt där, vikarierade en tid innan pastor Lidén tillträdde tjänsten i Hallsberg. I början av 1890-talet hade församlingen predikohjälp av komminister Gustaf Willén, Kumla och lärare Jacob Janson, Byrsta.

Offervilligheten har i allmänhet varit god. Nämnas kan, att kyrkoherde Falk vid ett tillfälle skänkte församlingen 400 kronor.

Med anledning av stadsplaneändring befinner sig vår kyrka i ett saneringsområde. Undersökningar pågår huruvida ny kyrka får uppföras på området eller om ny tomt måste förvärfvas.

Med tanke på de många skolorna i järnvägsmetropolen är det ur flera synpunkter angeläget att en kristen samlingslokal finns disponibel på central plats. Med den förvisningen, att Guds församling är ett behov i dagens situation, se vi på framtiden med optimisters ögon.

A-S P-n.

PÅ ANNEBERGSGATAN

1959 köpte vi ett litet rött hus, Annebergsgatan 9 i Kumla. Det var en nödbostad, som inte såg mycket ut för världen. Vi hade tjänstebostad, men nu hade anställningen tyvärr upphört på grund av permitteringar. Vi var tvingade att ta vad som fanns för att få tak över huvudet. Vi hade två barnbarn att ta hand om, så vi fick blunda för vad vi skulle vilja ha. Det underliga var att jag började tycka om detta lilla hus. Med tiden hade jag med egna händer ändrat en del och gjort det riktigt mysigt. Härom dagen gick jag bort till platsen för mitt forna hem och kände så som jag skrivit härnedan.

*På Annebergsgatan stod ett rött litet hus,
dess trappa var murken och grå.
Jag står där och tänker, att i minnenas ljus
så var det så vackert ändå.
Fast fönstren var sneda och dörren var låg
och kylan smög isande in.
Jag blundade för vad min verklighet såg
ty stugan den röda var min.*

*Med färg och tapeter blev kammaren snygg
allt med tiden blev ändrat och nytt.
Jag trivdes med livet, jag kände mej trygg,
min morgondag blev som förbytt.
När sommaren svann och snöstormen kom
stod träden av rimfrostens vit
och pepparkaks huset i sagan liksom
i fantasin flyttade dit.*

*Nu stugan är riven, jag står där och minns
hur jasminbusken blommade vit.
Inom mej känns det, som ännu den finns
med vemod jag längtar hit.
Men jag har min tanke, jag har fantasin,
som jag fått av en Gudom, som lån.
Jag tycker jag känner en doft av jasmin
när sakta jag går därifrån.*

Ester Henriksson-Östlund

forts från sid 37

bärga de tio tusenlapparna. Även vid ett kommunalfullmäktigesammanträde i samband med Lars Pärssons avgång från sin mångåriga tjänst som skol-, kyrko- och kommunalkassör, kom det missade donationsuttaget på tal i ett synnerligen tråkigt meningsutbyte. I ett brev till mej, daterat 3 juni 1922, skriver Lars Pärsson bl. a.: "Har inga särskilda nyheter att meddela från Kumla. Inga stora ekonomiska "såpbubblor" har förintats, sedan "Donationsbubblan" brast. Och väl är det. Men allting går igen. Så kommer också dessa 10 000 att göra!" Som nämnts fick L. P. rätt i sin spådom. "Donationsbubblan" kom igen.

Med detta får jag sluta "minnena". Om utgivaren tillåter, kanske jag kommer igen.

KUMLA ÅKERI

Innehavare: HENRY och HARALD KARLSSON

Telefoner: 706 58 och 706 59

Rekommenderas

UTFÖR ALLA SLAGS KÖRNINGAR

Holger Hultman

EN STAD VÄXER FRAM

fåtal europeiska länder, som hittills fått stå utanför kriget.”

I övrigt präglades det första sammanträdet av organisationsfrågor, val av presidium samt ledamöter i vissa nämnder och styrelser.

Antalet ledamöter i drätselkammaren bestämdes till 11 ordinarie med lika många suppleanter. För tiden intill 1943 års utgång valdes:

<i>Ordinarie:</i>	<i>Suppleanter:</i>
Emil Larsson	Conrad Axelsson
Manfred Johansson	Waldemar Lundberg
(Ingenäs)	(ordinarie dec. 1942)
Josef Johansson	John Norlander
Arvid Sånell	Gustaf Samuelsson
Alvar Pettersson	Ragnar Eriksson
	(ordinarie dec. 1942)
Holger Hultman	Erik Norlin
Gottfrid Carlson	Alex Andersson
Henning Haglund	Ragnwald Nilsson
Erik Ekdahl	Edvin Andersson
	(ordinarie dec. 1942)
Helmer Andersson-Age	Thure Schelin
Joel Andersson	Gustaf Söderberg

Ordförande i drätselkammaren blev Emil Larsson.

I ett nytt reglemente, som antogs av stadsfullmäktige den 9 november 1942, bestämdes att antalet ledamöter skulle utökas till 15 och att drätselkammaren skulle bestå av tre avdelningar. Vid fyllnadsval i december invaldes som ordinarie ledamöter Eric Samuelsson samt de förutvarande suppleanterna Waldemar Lundberg, Ragnar Eriksson och Edvin Andersson, samt till suppleanter för dem i nämnd ordning: Helmer Andersson, Sigrid Nyqvist, Sven Andersson och Nils Helander. Vid fyllnadsval till de ledigblivna suppleantplatserna valdes: Erik Gustafsson, Karl Winberg och Gustaf Hagsjö.

Till sammanträdet 27 oktober hade inlämnats en motion, som fullmäktige remitterade. Det var Conrad Axelson som motionerade om införandet av kommunala pensionstillskott.

Även om staden fick överta en del personal från landskommunen i samband med kommunindelningen, var det nödvändigt att omgående vidtaga nyanställningar till drätselkontoret. Den 16 januari 1942 anställdes som stadskassör Dagmar Haggren, Hallsberg. Årslönen hade fastställts till 3 000 kronor jämte tre ålderstillägg å 200 kr. vardera efter 3, 6, och 9 års tjänst. Skrivbiträde an-

Året var 1941, det andra världskriget gick in på sitt tredje år, Danmark och Norge ockuperades av tyska trupper, och Finland låg i krig med sin östra granne. I Sverige rådde fred, men vår tillvaro präglades i stor utsträckning av kriget, hög beredskap hade anbefallts och många män låg inkallade till beredskapstjänstgöring runt om i vårt land. Den nya staden Kumla, som skulle födas på nyåret, fick på olika sätt kännning av krigets verkningar.

Den 7 september gick vi till val för att välja nya stadsfullmäktigeledamöter och de 30 mandaten fick följande fördelning partivis

Arbetarpartiet-Socialdemokraterna	18
Folkpartiet	9
Kommunala Sparsamhetsvänner De Moderata	3

Kommunisterna blev utan mandat på grund av att deras valsedlar blivit kasserade. I valnämndens protokoll står det antecknat: ”240 valsedlar med ’Kommunistiska Partiet’ ogiltigförklarats när valbeteckningen ’Stadsfullmäktigevalet’ upptagits annorledes än nederst å sedlarnas framsida”. Olyckan blev för deras del inte så långvarig eftersom valet denna gång avsåg en valperiod av endast ett år. Partiet återkom redan vid 1942 års ordinarie val och erövrade då 3 mandat. De övriga partierna fick släppa till ett mandat var.

De nyvalda stadsfullmäktige sammanträdde första gången 27 oktober 1941. Sammanträdet öppnades av tillförordnade kommunalborgmästaren rådmän Gustaf Tisell, Örebro, som i sitt hälsningstal erinrade om oron ute i världen och yttrade bl. a. följande ”... det sker i en mörk och skickesediger tid, där resultaten av mänskligt arbete förstörs i en häpnadsväckande omfattning, där de krafter, som vilja riva ned i stället för att bygga upp, hota att taga överhanden, och där vårt land hör till det

Välkommen till oss NAR DET GALLER

LIVSMEDEL

Köpmangatan 30

Väl sorterad butik med många sparpriser

Hardnos
LIVSMEDEL
Tel. 70364 - 79602, KUMLA

ställdes den 2 februari, med en årslön av 1 800 kronor jämte tre ålderstillägg å vardera 150 kr. På lönen utgick då ett rörligt tillägg av 19 %. Skrivbiträdet som anställdes hette Ingrid Erlandsson, som sedan bytt ut efternamnet till Fransson. Skrivbiträdesarbetet har hon lämnat för länge sedan men är alltjämt kvar i kommunens tjänst. Hon har nästan hela tiden ägnat sig åt det ekonomiska. Titlar som stadskassör, stadsbokhållare och kamrersassistent har hon kunnat ståta med på avöningskuvertet, och alltid med den äran. Hur hon nu skall tituleras är det nåttopp jag vet, men kostnadsredovisning, -analyser och -kontroller är betydelsefulla uppgifter, som hon sysslar med, för att inte nämna den ekonomiska långtidsplaneringen, som hon uppenbarligen är mycket fascinerad av. Och med rätta, ty med en utbyggd datateknik kommer den ekonomiska långtidsplaneringen att bli till oundgänglig hjälp i all kommunal verksamhet.

Bostadssituationen

Efter krigets utbrott hade bostadsbyggandet i hela landet i stort sett upphört. Först efter statliga och kommunala stimulansåtgärder började det åter komma igång. I den nya staden var bostadssituationen ytterst besvärande, och efterfrågan på såväl egna hem som hyreslägenheter var mycket stor. Någon hyresmarknad existerade knappast i Kumla vid denna tid. Utöver några få flerfamiljshus utgjordes denna av enstaka lägenheter i 1½ och 2-våningsvillor. Kommunalborgmästare Axelman ägnade redan från början stor del av sin tid åt att leta upp lediga lägenheter. Med bidrag från staden iordningsställdes också ett antal s. k. nödbostäder.

I mars 1942 behandlade drätselkammaren en motion, som framlagts av Carl Andersson, om utredning dels av frågan om byggandet av pensionärshem och dels åtgärder för ett ökat bostadsbyggande. Två kommittéer tillsattes, en för pensionärshemsfrågan och en för bostadsproduktionen, den senare med uppdrag att jämväl utreda frågan om ev. bildandet av ett halvkommunalt bostadsaktiebolag.

Den 14 september samma år inköptes ett markområde om c:a 20 har inom stadsdelen Fylsta, där den huvudsakliga delen av villabebyggelsen under de närmaste åren ägde rum. Dessutom uppfördes två flerfamiljshus med pensionärlägenheter och tre hus med bostadsrätt. Dessa var HSB:s första bostadsrättslägenheter i Kumla. C:a 125 000 kvm användes för bostäder, resten gick åt för gator, parkmark och industritomter. Det var stadens första större markköp och det skulle snart följas av flera.

Staden engagerade sig även direkt i bostadsbyggandet genom bildandet av bostadsrättsföreningen City och uppförandet av dess fastighet. Åtgärden var ett resultat i de förslag som kommittén för bostadsproduktionen framlagt där en av att-satserna lyder: "att till nämnda bostadsrättsförening försälja den nordvästra delen av stadens mark i kv. Borgmästaren för ett pris av 12 000:— kr."

I protokollet från den 26/2 1943 finnes följande antecknat:

"Helmer Andersson-Age önskade få till protokollet antecknat att han reserverade sig mot förslaget. Tomt borde tillhandahållas, men icke just denna tomt". Det är inte

utan att man så här efteråt tycker att Helmer Andersson-Age hade rätt.

Avtalsförhandlingar

Under åren 1942—1946 tillhörde jag även löne- och avtalsnämnden, de båda sista åren som ordförande, då jag efterträdde Conrad Axelsson. Det var fyra år fyllda av ett både svårt och grannliga arbete. Kommunalarbetaravtalet slöts på den tiden lokalt och riksavtalet omfattade i huvudsak endast bestämmelser. Genom städernas förhandlingsorganisation hade man länge arbetat för att få till stånd ett riksavtal, som även innehöll riktlinjer för lönesättningen. Inför uppgörelsen om det nya avtal, som skulle träda i kraft den 1 januari 1945, satsade städerna hårt för att få igenom ett sådant riksavtal. Till en början såg det ut att lyckas, men så småningom svalnade intresset hos arbetstagarparten. Allt eftersom att så skedde skärptes städernas förhandlingsattityd och vid sammankomster i Stockholm, för överläggning om och redovisning av förhandlingsläget, hölls många eldande tal om sammanhållningens betydelse och att nu skulle riksavtalet genomdrivas. Frågan var väl knappast av den arten att någon var beredd att låta det gå till öppen konflikt om den, vilket jag även vid ett sådant tillfälle yttrade samt påpekade att det fanns ju ytterligare en part. Reaktionen på detta uteblev inte. När jag åkte hem beslöt jag mig för att så långt det var möjligt undvika att någon spricka i städernas förhandlingsfront skulle uppstå i Kumla. För sök sänkades inte. Upprepade krav om att lokala förhandlingar skulle upptas framfördes av arbetstagarparten. Löne- och avtalsnämnden i Kumla, bestod förutom av mig av Waldemar Lundberg, Helmer Andersson, Helmer Andersson-Age och Ragnwald Nilsson. Framställningar om lokala förhandlingar röstades ibland ned genom ordf. utslagsröst. Det kändes då besvärande när ordförandens egna partikamrater, Lundberg och Helmer Andersson, reserverade sig mot beslutet. Frågan var naturligtvis känslig för vårt parti, och den togs även upp på partigruppen, där det ett tag såg ut som gruppen skulle kräva att lokala förhandlingar omedelbart skulle upptagas, mot mitt avrådande. Jag har det bestämda minnet av att "räddningen" kom från Eric Samuelsson, som mot slutet av debatten yttrade ungefär följande: "Jag tror att H. har skäl för sitt ställningstagande som han inte anser sig kunna redovisa, så jag tycker vi skall ge honom vårt förtroende". Något krav om lokala förhandlingar blev det inte, och jag gick från sammanträdet åtskilligt lättad.

Efter många och långa turer fördes förhandlingarna över från det centrala planet till det regionala och efter några omgångar i Örebro, nådde man så långt att lokala uppgörelser kunde träffas. Vi hade då kommit in i juni. För Kumlas del godkändes det nya avtalet den 19 juni 1945.

Några år efteråt hade jag resällskap till Stockholm med en av de båda partikamraterna i lönenämnden och vi kom då att samtala om dessa avtalsförhandlingar. Denne, jag minns inte vem av dem det var, talade om att jag vid denna tid nog inte var så långt från att bli, som han uttryckte det, "politiskt avrättad".

Helanders Conditori (stans äldsta)

Hagendalsvägen 30 Tel. 700 08

Choklad i trevliga
PRESENT-kartonger

Gott saffransbröd — Karlsbaderbröd och Småbröd

Smaka våra härliga tårter t. ex.

OPERA, NOISETTE OCH CARAVELLE!

Axel Axelman

Kommunalborgmästare 1942—1952

Ett mellanspel

Axel Axelman, stadens förste och ende kommunalborgmästare, började sin tjänst 15 juni 1942. Han fick redan från början, i viss mån genom sitt eget varmhjärtade engagemang i olika frågor, en enorm arbetsbörda. Det blev nödvändigt att avlasta honom en del arbete och i november 1942 beslöt fullmäktige att en assistent fick anställas. Så skedde och Torsten Brissman anställdes, men han blev redan våren 1943 inkallad till militärtjänstgöring. För att så snabbt som möjligt få, inte en ersättare men någon i hans ställe, blev jag tillfrågad om möjligheterna att få ledigt från arbetet för att i mån av förmåga hjälpa till. Det verkade lockande att få del av arbetet från "insidan" så jag slog till. Ledigheten beviljades och i april 1943 började jag som "assistent" på drätselkontoret. Emil Larsson hade då avgått som drätselkammarens ordförande, och efterträts av Gunnar Brånstad.

Situationen för skoindustrin var svår. Skinn och läder var ransonerade och tilldelningen var otillfredsställande, framför allt för de mindre fabriker. Den 21 april beslutade drätselkammaren om uppvaktning hos folkhushållningsminister Axel Göres i frågan. I uppvaktningen skulle deltaga: kommunalborgmästaren och drätselkammarens ordförande samt fabrikerierna Erik Kjellin, Otto Rosén och Sigurd Johansson.

Den 22 april infördes skoransonering varav befarades sådan nedgång i sysselsättningen inom skoindustrin att extraordinära åtgärder bleve nödvändiga. Vissa besparingsåtgärder beslutades och ej igångsatta arbeten uppsköts. Möjligheten att få förtur till arbeten i Kvarntorp för dem som blivit arbetslösa genom skoransoneringen skulle undersökas och likaså att bereda arbetslösa arbete vid vissa ledningsarbeten. Kvarntorp blev för många en "räddningsplanka" så ock för mig.

För att hindra korttidsarbete i samband med skoransoneringen förordnades, att anställda inom skoindustrin som ev. permitterats icke fick återanställas om arbete inte kunde beredas 48 timmar per vecka. För en skofabrik som endast tillverkade damskodon kunde detta även

under normala tider ha sina problem för skärningsavdelningen, beroende på skomodellernas utseende.

Konsekvensen av denna förordning blev för min del att jag aldrig återvände till Skofabriken Skandia, där jag tidigare varit anställd och varifrån permissionen hade beviljats. Efter Brissmans återkomst tjänstgjorde jag först ett par veckor på civilförsvarsbyrån och resten av sommaren som extra exekutionsbiträde med uppgift att biträda vid indrivning av skatter. Det var före källskattens införande. När jag på höstsidan kom till Skandia för att återuppta skärningsjobbet, föreslog verkmästare Ringqvist att jag skulle försöka skaffa något annat tillfälligt arbete i avvaktan på bättre arbetstillgång. Efter ett par inkallelser till beredskapstjänst och diverse extrajobb, där jag bl. a. försökte sälja väskor åt då nystartade Bröderna Perssons Skinnindustri, hamnade jag som pumpskötare i Kvarntorp. Dessa pumpar var placerade ett par meter framför de elektroder med vilka marken värmdes upp så att oljan i skiffern skulle förgasas och kunna tas om hand i ledningar, som borrats ned i marken. För att oljegasen inte skulle få för stor vattenvolym hade pumparna till uppgift att hålla undan grundvattnet. Under kalla vinterdagar bestod arbetet till stor del i att med ångan smälta ned de isstoder som pumparna frusit till under nätterna. Jag har nog aldrig somnat så lätt på kvällarna som under denna tid. Det dagliga arbetet i den från marken utströmmande gasen gjorde det ibland svårt att hålla sig vaken, särskilt om kvällssammanträdena blev för långa. När det så öppnade sig en möjlighet att få arbete som skärare på en nystartad mindre toffel-fabrik, tog jag med tacksamhet emot detta. Arbetet blev dock ganska kortvarigt. Förmannen på skofabriken Örnens skärningsavdelning hade avlidit under påsken, och jag erbjöds att efterträda honom. Den 16 april 1945 började anställningen som arbetsledare för nämnda avdelning. Både Skandia och Örnens tillhörde Oscariakoncernen varför jag har anledning tro att det var genom verkmästare Ringqvist som jag fick platsen.

Ombudsman på HSB

Anställningen på Örnens varade till sista oktober 1948 då jag slutade för att den 1 november bli ombudsman på HSB i Kumla.

Kumla HSB-förening, som bildats 1943, hade byggt bostadsrättslägenheter i kv. Järven vid Solhemsgatan och i kv. Nattvakten mellan S:a Kungsvägen och Torsgatan. Nybyggnad i kv. Snickaren var projekterad och byggnadstomt inköpt i kv. Skräddaren.

I samarbete mellan Kumla stad och HSB hade Stiftelsen Hysesbostäder bildats och inom den s. k. prästgårdsskogen påbörjats ett nybyggnadsprogram på över 500 lägenheter. Även denna verksamhet handlades på HSB:s kontor varför det blev nödvändigt att för de verkställande arbetsuppgifterna heltidsanställa en ombudsman. Dessa arbeten hade dittills skötts på deltid av dåvarande lokalredaktören för Örebro-Kuriren Eric Samuelsson. Han hade emellertid under eftersommaren övergått till större arbetsuppgifter och blivit direktör för länsbostadsnämnden i Örebro län.

BENGTSONS HERRKONFEKTION

Herrkläder - Herrekipering - Fritidskläder - Arbetskläder

TELEFON 701 82

När ombudsmannasysslan på HSB utannonserades lät man mig förstå att man gärna såg mig som sökande. Visst verkade det lockande, men jag var samtidigt mycket tveksam. Jag hade ju ett bra arbete som då ansågs tämligen säkert och som jag trodde att jag kunde. Skulle jag lämna det för ett nytt, som jag dessutom visste att jag inte kunde utan måste lära? Utöver de nya och spännande arbetsuppgifterna, som HSB-jobbet skulle erbjuda, fanns det ytterligare ett skäl för att söka det. Jag hade i september 1943 valts till ordförande i drätselkammaren och det hade sina problem att sköta uppdraget samtidigt som man hela dagarna var bunden till ett förvärvsarbete på annan ort, Örebro. Även om det aldrig mötte några hinder att få den ledighet som erfordrades, gjorde avståndet och tågtiderna att tidsspillan ibland blev onödigt stor.

Här öppnade sig en möjlighet att få arbetsplatsen förlagd till Kumla och dessutom ett arbete där man, som det heter, kunde "disponera sin tid", vilket jag så småningom kom underfund med var liktydigt med att aldrig vara helt ledig. Nåväl, jag fick tjänsten och att det inte blev allt för svåra komplikationer, trots min bristfälliga utbildning, berodde naturligtvis på förstående kamrater i både HSB:s och Stiftelsens styrelse, samt icke minst på en duktig medarbetare på HSB-kontoret, Gertrud Mossberg, som var en god läromästare i de lokala kontorsrutinerna. Men utan ett utomordentligt team av kunniga och hjälpsamma tjänstemän på HSB:s Riksförbund, hade jag ändå stått mig ganska slätt.

Folkparken

I januari 1949 inlämnade Eric Samuelsson och under-tecknad en motion till stadsfullmäktige med förslag om utredning angående anläggande av en folkpark i staden. En kommitté valdes som, förutom motionärerna, bestod av, Oscar H. Elwing, Bertil Johansson och Göte Björklund. Kommittén ägde rätt att adjungera stadsarkitekten och stadsingenjören. Den 17 oktober hade kommittén avslutat sitt uppdrag och föreslog fullmäktige bl. a. besluta: dels att i princip godkänna att inom den s. k. Skottvallaskogen anlägga en folkpark, benämnd Skottvallaparken, att utan vederlag upplåta erforderligt markområde, samt att ställa stadens borgen för ett 25-årigt amorteringslån å c:a 60 000 kronor; dels ock att i 1950 års utgifts- och inkomststat anvisa ett reservationsanslag å 100 000 kronor att utgå som kommunalt bidrag till anläggningskostnaderna; att utse en kommitté på sju personer med upp-gift att låta utarbeta fullständiga ritningar och kostnadsberäkningar samt utreda och inkomma med förslag till såväl detaljerad finanskalkyl för folkparken som organisationsformerna i vad avser drift och förvaltning.

Fullmäktige beslöt i enlighet med förslaget som det emellertid blev strid om. Ekdahl yrkade under överläggningen avslag på kommitténs förslag och föreslog att fullmäktige istället skulle avsätta 100 000 kr till ett blivande idrotts- och studiehjem, men senare då han ej vunnit gehör för kompromissförslaget ändrades det till en hemställen om avsättning av 50 000 kr till åtgärder mot eventuell arbetslöshet och 50 000 kr till ett blivande ålderdomshem. Debatten i fullmäktige var väntad eftersom

förslaget, som tillstyrkts i samtliga beredningsinstanser, hela tiden följts av reservationer. Beslutet överklagades, först hos länsstyrelsen, som enligt beslut den 27/3 icke fann skäl att undanröja beslutet, och sedan hos Kungl. Maj:t som i sitt utslag den 13 september "ej finner skäl göra ändring i länsstyrelsens utslag".

Beslutet stod alltså fast och den nya kommittén kunde börja sitt arbete. Denna hade utökats med Gunnar Ståhlberg, Einar Wigrell och Bengt Hj. Danielsson, den sistnämnde hade efterträtt Oscar H. Elwing. Kommitténs arbete avslutades med en redogörelse, som inlämnades den 23 maj 1956. I denna redovisas att kontakt tagits med Folkparkernas Centralorganisation och att man prövat möjligheten att förlägga parken till idrottsparken för en ev. kombinerad folkpark/idrottsplats, en tanke som emellertid övergivits då området ansågs för litet och dessutom låg för nära befintlig bebyggelse. Utlåtandet avslutas med följande sats: "Kommittén kan med hänsyn till det aktuella ekonomiska läget ej förorda en snar lösning av inrättandet av en folkpark i staden. Kommittén har i stället tänkt sig en lösning av folkparksfrågan på så sätt, att nuvarande Skottvallaskogen successivt utbygges till parkområde. Detta skulle enligt kommitténs förmenande betyda, att nämnda område till en början närmast skulle få karaktären av fritidsreservat med enkla arrangemang för att så småningom i takt med utbyggandet alltmer antaga karaktären av en folkpark med fasta anordningar."

Kommittén slutar med att fullmäktige måtte besluta: att en blivande folkpark i staden förläggas till Skottvallaskogen och benämnas Skottvallaparken,

att området i en generalplan för staden reserveras för detta ändamål,

att kommitténs förslag beaktas vid en stadsplanereglering av området,

att området vid lämpligt tillfälle iordningställes som parkområde.

Beträffande folkparksfrågans vidare öden får man väl anse att tanken på en folkpark i traditionell mening avskrevs den 28 oktober 1957 när fullmäktige beslöt att för nybyggnaden i idrottsparken ta i anspråk den summa om 100 000 kronor som hade avsatts för byggandet av Skottvallaparken. Däremot har besluten enligt de ovan refererade att-satserna till viss del fullföljts och för fritidsändamål har ju området länge utnyttjats.

En långlivad kommitté

Måndagen den 24 april 1950 var stadsfullmäktige och drätselkammarens ledamöter m. fl. inbjudna till ett sammanträde där förste bibliotekarien Jonas L:son Samzelius från Uppsala, i ett anförande utvecklade en plan för en historisk undersökning rörande Kumlabygden. Av utrymmesskäl förlades sammanträdet till Frälsningsarméns lokal och i sammanträdet deltog representanter jämväl från Kumla socken och Kumla församling m. fl.

En kommitté valdes med uppdrag att föra ärendet vidare i syfte att åstadkomma en Kumlabygdens historia. Till ledamöter i kommittén utsågs: för Kumla stad: Axel Axelman, Holger Hultman, Erik Ekdahl.

God jul och Gott nytt år

ÖSTERMALMS LIVSMEDEL

S:a Kungsvägen 17, Kumla telefon 700 80

Drättselkontoret

Från vänster: Frökn. Ingrid Erlandsson (gift Fransson) och Dagmar Haggren samt socialvårdssyssloman Josef Johansson.

för Kumla socken: Tage Tapper, John H. Johansson, Gustav Steén.

för Kumla församling: Gustaf Samuelsson, Arvid Ericson

för Hembygdsföreningen: Ivar Björklund, Nils Helander för Skoindustrin: Simon Ström.

för Stenindustrin: C. Aug. Carlén

I skrivelse till drättselkammaren föreslås att kostnaderna för kommitténs arbete bestrides med 2/3 från staden och 1/3 från landskommunen samt att staden i 1951 års utgifts- och inkomststat anvisar 6 000 kronor. Tillsammans beviljade de båda kommunerna för 1951 9 000 kronor. Ordförande blev kommunalborgmästare Axel Axelman, vice ordförande dir. C. Aug. Carlén och sekreterare kommunalkamrer Tage Tapper. Till chefsredaktör utsågs universitetsbibliotekarien fil. doktor Jonas L:son Samzelius. Kommitténs ambitionsnivå ställdes redan från början högt och man enades om att den skildring av bygdens historia som skulle presenteras borde vara både grundlig och vetenskapligt väl underbyggd. Titeln Kumlabygden med underrubriken Forntid—Nutid—Framtid ger en enorm spännvidd, men kommittén räknade ändock med att detta skulle inrymmas i tre band, med i stort sett ett för vardera av underrubrikens tre tema. Framstående forskare och vetenskapsmän knöts till kommittén, och verket svälldes allt eftersom arbetet fortskred. Första bandet, som kom ut 1961 och handlar om berg, jord och skogar, har tre författare: geologen fil. doktor Josef Eklund, skriver om "Berggrunden Kumlas urtid och framtid"; naturgeografen, lektorn fil. doktor Arvid Bergdahl, har under rubriken "Det glaciala landskapet" behandlat moränryggarna och rullstensåsarna. Den tredje författaren är kvartärgeologen, laboratorn, fil. doktor Sten Florin, som i sin artikel "De äldsta skogarna och det första åkerbruket", behandlar den utveckling som ägde rum efter istiden.

När detta första band, som inrymmer 475 sidor, kom ut hade kommittén kommit fram till att hela verket skulle komma att omfatta 6 band.

Andra bandet, som utkom hösten 1963, är en behändig bok om dryga 300 sidor, skriven av arkeologen, professor, fil. doktor Sune Lindqvist, och har rubriken "Forn-tidens Kumla och omvärlden".

Det tredje och sist utkomna bandet är återigen en jätte om 600 sidor, en prestation av en ensam författare. Det är ortsnamnsforskaren, fil. doktor Lars Hellberg, som skriver om "Kumlabygdens ortnamn och äldre bebyggelse" där även stora delar av Hallsberg behandlas. Det var från början meningen att Lindqvist och Hellberg skulle samsas om ett band. Deras avhandlingar blev emellertid, som framgått, mycket utrymmeskrävande och inför valet att vidtaga avkortningar av rent stympande karaktär, föredrog kommittén att utge två band.

Hellbergs band kom ut 1967, samma år som bokverkets värderade chefredaktör Jonas L:son Samzelius avled. Han fick inte avsluta det verk han påbörjat och som han så hängivet ägnade sig åt. Tyvärr kom hans sjukdom och bortgång även att försena utgivningen av det fjärde bandet, där han själv skulle medverka.

Det är många års arbete, där kommunerna satsat stora pengar och även Arbetsmarknadsstyrelsen, genom sina anställda arkivforskare, bidragit i betydande omfattning.

Vi skönjer ännu inte slutet på arbetet även om vi nu har anledning hoppas att utgivningen av de återstående banden skall komma mera regelbundet. Visst kan väl många tveka om värdet av att ge ut ett arbete om hembygden av denna omfattning, ty var mans egendom kommer det väl aldrig att bli, även om man ville hoppas att ett exemplar skulle finnas i varje hems bokhylla. Det är och kommer att bli ett outtömligt förråd att ösa ur för var och en som vill veta något om vår bygds uppkomst och utveckling. De hittills utkomna böckerna har rönt stor uppmärksamhet både inom och utom vårt eget lands gränser.

Femtioalet

inleddes under stor aktivitet. Ett flertal utredningar pågick och nya tillkom, av vilka organisationsutredningen torde ha varit den mest omfattande. (Om denna kanske vi kan återkomma vid ett annat tillfälle). Även på byggnadsfronten rådde livlig verksamhet, där vi kan erinra om: stadshotellet, ålderdomshemmet Solbacka, utbyggnad av reningsverket för höggradig rening av avloppsvatten samt ombyggnaden av idrottsparken, som de mest betydelsefulla, den senare invigdes 1960.

Ålderdomshemmet Solbacka har nu tillbyggt och är föremål för en omfattande ombyggnad av den äldre delen. Vid genomläsning av drättselkammarens protokoll från det sammanträde 1950 då ritningarna förelåg för granskning, stannar vi inför en att-sats i yttrandet, som onekligen ger perspektiv på den utveckling som skett: "...att vattenklosetter installeras i dubbelrummen i den utsträckning som kommittén efter ytterligare utredning kan finna lämplig och möjlig". I den nu färdigställda tillbyggnaden finns enskilda toalettutrym-

Hagendalsvägen 5

NYVELIUS

Telefon 700 23, 705 00

Plastmattor - Tapeter, moderna mönster - Tapetväv
Allt för inom- och utomhusmålning

men till alla rum, och den pågående ombyggnaden tar sikte på att ge den äldre delen samma standard. En utveckling som tillsammans med övriga förbättringar alla hälsar med glädje.

När det nya reningsverket 1954 stod färdigt för biologisk rening av avloppsvattnet, var det en teknikernas stolthet. När de, under de ofta återkommande studiebesöken, med förtjusning placerade två vattenglas framför besökare att välja mellan, det ena med rent dricksvatten och det andra med renat avloppsvatten, var det sällan någon kunde välja rätt. Och skedde så var det med turens hjälp.

Syntetiska tvättmedel och andra närsalter har gjort att ett nytt reningsverk nu måste byggas till mångdubbelt högre kostnad. Det ges samtidigt en större kapacitet, som en följd av utvecklingen, men även det förra verket byggdes med sikte på att kunna "ta emot" omkringliggande tätorter. Med det nya reningsverket, för såväl biologisk som kemisk rening, kommer Kumla åter att träda in i främsta ledet bland kommuner med höggradiga reningsverk. Problemet med att tillvarata de väldiga mängder torrsustanser, som reningsverken lämnar efter sig, kvarstår alltjämt. Målsättningen måste här vara att återföra dessa till jorden.

Utrymmet kräver att berättelsen avslutas för denna gång, men först vill jag gärna nämna något om vår förste och ende kommunalborgmästare Axel Axelman. Han började, som nämnts, sin tjänst den 15 juni 1942 och anställningstiden här blev endast något över 10 år. Bortgången kom mycket oväntat även om den föregicks av en kortare sjukdomstid, som till större delen tillbringades i Medevi. Den 15 juli hade Axelman friskskrivits och åtnjöt därefter semester vilken även den tillbringades i Medevi. I slutet av juli meddelade han i brev att han skulle träda i tjänst måndagen den 4 augusti men vid ett besök i Vikingstad den 1 augusti avled han på järnvägsstationen drabbad av hjärtpropp. Det är alltså 30 år sedan Axelman började sin tjänst i Kumla och 20 år sedan han gick bort.

Axelman var en sällsynt fin människa, som kände varmt för sina medmänniskor och alltid tog sig tid att lyssna. När det gällde att finna lösningar på människors problem var han alltid optimistisk och hade svårt att säga nej, även om så ibland måste ske, och det blev därför ofta istället ett kanske. Och detta kunde ibland leda till besvikelser. Han var juridiskt utbildad och replikerna kunde någon gång få en skärpa som det var ett nöje att lyssna till. Han älskade att arbeta för människor och med människor. En liten historia, som berättats mig, må illustrera hur han kunde engagera sig för att hjälpa. Det var på höstsidan i slutet av lingonsäsongen och på torget stod en äldre dam med några lingonkorgar. När Axelman på morgonen gick till sitt tjänsterum på stads huset såg han henne, och vid lunchtid stod hon fortfarande kvar med korgarna nästan lika fulla. Han frågade henne då om hon hade svårt att sälja sina lingon. Ja, blev svaret: alla har nog fyllt sina förråd, så jag får nog dom här med mig hem. Axelman ringde då runt till några storhushåll, som han kände, och snart var

lingonen sålda. Se, det var en sann medmänniska det, skulle H. C. Andersen ha sagt! Med denna lilla solskenshistoria om vår kommunalborgmästare slutar vi för denna gång. Den senare delen av 50- och hela 60-talet var så fyllda av händelser, att de kräver sin egen uppsats.

En rättelse från förra Kumla julblad, måste jag be om utrymme för. Där står felaktigt angivet, att Helmer Andersson-Age avled 1946. Han avsåg sig då de kommunala uppdragen på grund av flyttning till Örebro. Han avled den 22/11 1967.

Kulturpris till julbladets utgivare

Kumla kommun beslöt vid sitt oktobersammanträde 1971 att instifta ett kulturpris om 2 500 kronor att utdelas en gång per år till någon som gjort en värdefull och oegenlyttig insats inom Kumlas kulturliv.

Kommunstyrelsen beslöt enhälligt tilldela boktryckare Nils Helander årets pris med följande motivering:

"Nils Helander har sedan 1918 givit ut, redigerat och till väsentliga delar skrivit Kumla julblad, sedan 1930 varje år. Genom denna insats har bl. a. en rad muntliga berättelser av äldre kumlabor nedtecknats och bevarats liksom ett stort antal unika bilder från bygden i äldre tid. Genom sin entusiasm har Helander också inspirerat andra att nedteckna minnen och forskningsresultat. Helander har dessutom författat ett stort antal skrifter om Kumlabygden. Som ledamot i Kumla hembygdsförenings styrelse och Kommittén för Kumlabygdens historia har han gjort väsentliga insatser. Efter hans initiativ har flera av bygdens minnesmärken tillkommit. Som mångårig föreståndare och ordförande för Kumla föreläsningssällskap har Helander också gjort en bestående insats för folkbildningsarbetet i Kumlabygden."

Priset utdelades vid kommunfullmäktiges sista sammanträde för året den 20 dec. 1971.

DEN BÄSTA JULKLAPPEN — *ett armbandsur från stjärnurmakaren*

Presentartiklar i guld och silver

Väggur, köksur i stor sortering

Reparationer utföres omsorgsfullt med garanti

BRINKS UR & GULD

Innehavare B. Augustsson

Telefon 702 62

säljer kvalitet — känner ansvar — lämnar garanti

Många övertäckningar

Så var man då framme vid Åsarne, slutstationen på denna järnvägsresa. Allt hade gått bra. Nu återstod endast 11 mil landsväg till vännerna i Ljungdalen.

Under tiden stinsen skickade iväg tåget gick jag in i magasinet för att se om alla grejorna anlånt. Mopeden och två packfickor fanns där, men tältpåsen hittade jag inte. Och ingen annan heller.

Stinsen började omedelbart söka efter påsen. Ringde Sveg, Östersund, Ånge, utan resultat.

Ring Ljungdalen då, den kanske smittit förbi, föreslog jag.

Uteslutet. Stod det Åsarne på adresslappen så stannar det här. Jag kunde inte gärna gå och vänta på tältpåsen, så vi kom överens om, att när den kom tillrätta skulle han sända den till Ljungdalen, eljest skulle han skicka handlingarna till Kumla, så fick jag reglera saken med gubbarna där när jag kom hem.

Moppen var det inget fel på, den surrade förtroendegivande bort mot sitt avlägsna mål och tycktes inte alls bekymra sig om att detta kanske var sista gången vi för den här vägen tillsammans.

Som vanligt blev första rasten vid Fuan. Inte så underligt. Det var här vi på första färden till Ljungdalen, med tandem, sov i 16—17 timmar i en smäll.

Strax efter Fuan blev det inte roligt längre. I många år har det snackats om att persontrafiken på linjen Östersund—Mora skulle läggas ned. Ortsborna har protesterat och bl. a. sagt, att först måste landsvägarna rustas upp. Måntro man nu höll på med det? Där var breddningar, utmätningar, skärningar, och när sådant pågår brukar inte vägbanan vara så särdeles vänlig mot mopeden.

Det skulle bli värre. Helt nylagd väg. Högt upp på dalsidan. Man skumpade fram med förtvivlan i hjärtat. Skulle däcken hålla för de knivskarpa stenflisorna mil efter mil. Så stack det skogsbrandrök i näsan. Gråblå, från. Vältrade in över vägen.

Varje vuxen medborgare är skyldig att utan anmaning delta vid släckningen av eld som kommit lös i skog och mark.

Så snart det uppenbarade sig en plats, där jag kunde ställa mopeden, stannade jag och stack iväg för att biträda vid släckningen. Det brann friskt på ett stort område, måste ha pågått länge, men ingen människa syntes till. Då förstod jag med ens både den nya vägsträckningen och elden i skogen.

Nykommen vår

Kraftverksbygge.

Ytterligare ett fiskevatten och en bit svensk natur, som ödeläggs. Jag såg till att så snart som möjligt komma undan brandröken och stenflisorna på vägen, och trots alla bedrägligheterna anlände jag till Ljungdalen knappa tio minuter senare än vanligt och blev hjärtligt välkomnad av mitt präktiga värdfolk. Och där låg tältpåsen...

På måndagsmornon hängde min färdkamrat och jag på låset när självköpet öppnade. Det är inte så lätt att beräkna matmängden för sex veckor åt två hungriga magar. Många års erfarenheter har gett oss en proviantlista, som vi följer. Efter några timmar ligger allt stuvat i kartonger.

Så kommer Allan med bil och hämtar oss. Först far vi hem efter den övriga utrustningen. Det blir mycket trångt i bilen och fader Halvar ser bekymrad ut. Han har tänkt följa med.

Då spänner han ögonen i mej och säger: Då får du ta ansvaret. Det är en svår snöbrygga över en av bäckarna, som Allan måste över med vesslan, och skulle det braka igenom kan en svår olycka ske. Han är ung och oförvägen och busar bara på, så nu får du stoppa'n om du tror det är nån risk.

Jag lovar, och så bär det av. Vid närmaste vändplan mot Öjön hade Allan sin vessla. Vi stuvade över alla grejorna till den, gick så före mot sjön medan vesslan kom larvande efter.

Bäckarna vi passerade runno fulla med vatten och på myrbyggarna gungade och skvätte det kring stövlarna.

Här var bäcken med snöbryggan. Allan stannade på kanten, och gemensamt gjorde vi en undersökning.

Sjödins STENHUGGERI

S. Kungsvägen, Kumla, tel. 785 38
Törngatan 12, Örebro, tel. 11 34 80
Bostadstel. 712 98 och 708 25

Tillverkar **GRAVVÅRDAR**

av röd, grå och svart granit

HUMANA PRISER

Längst ned kom vattnet rusande ur en väl utmejslad tunnel, och där kunde man se hur tjockt "taket" var. Borde hålla. Så kollade vi noga på det ställe där vesslan skulle över. Försiktigt rullade vesslan ut på snön. Nu var den framme vid den kritiska punkten, mitt över strömfåran. Ingenting hände, allt gick väl. Men jag undrar om inte Halvar var orolig i onödan. Allan var lika noggrann som jag när vi testade snöbryggans hållfasthet. Snart var vi nere vid sjön. Det blev ingen snabbrodd. Vädret var ljuvligt, men vi kände inte riktigt igen oss. Overallt på fjällbumlingarna runt sjön låg det stora drivor snö kvar, till och med på öarna vi rodde förbi. De små knotiga björkarna saknade fortfarande löv. Skulle vi få vara med om en vår till i år?

När vi kommit in på fjärden hemmavid sneglade vi mot de framrusande vattenmassorna i Helagsån och kände stor tacksamhet mot några för oss okända ortsbor. Varför då? Jo, en borlängebo skulle fylla 60 år och fick för sig, att till jubileumsmiddagen skulle det serveras färsk fjällröding. Han for hit upp och fick sin gode vän sammen med till fjälls för rödingfiske. Redan då de gav sig iväg var vädret dåligt, och det blev sämre och sämre. När ovädret var över men gubbarna inte återkommit inom rimlig tid gick folk upp för att söka dem. För-gäves.

Men nu, veckan innan vi kom, hade de funnit dem. Den ene låg uppspolad på en häll just här i Helagsån, den andre låg i tjärnen ovanför. Ja, så slutade deras fiskafänge.

Så var vi då hemma. Stugan lika välhållen och trevlig som alltid. Sedan vi fått litet till livs, gick vi en runda kring kullen. Bland videkrattet på andra sidan strömmen sjöng en blåhake för fullt. Mästersångaren bland svenska fåglar. Då och då skrattade en ripkalle gäckande, retfullt. Den lilla älskliga lövsångaren jollrade fram sin smått vemodiga melodi. Sången är inte stark, men tonerna rena, klara, suggestiva, här blandas den med lappsparvens och bergfinkens sträva röster, och då blir den riktigt fin. På stigen trippade en gulärta, och under de lätta molnen seglade en fjällvråk.

Några meter bakom stugan låg en hundra meter lång, ganska bred och tjock snödriva. Tomtens björkar stod fortfarande bladlösa, men om några dagar skulle de få de första små ljusgröna bladen, ja, den svenska våren är en förunderligt skön upplevelse.

Nu rullade dagarna snabbt undan och det gällde att hänga med. En av de första turerna vi gjorde bar upp till tjärnen på Grönfjället. Där mötte oss en inte helt angenäm överraskning. Den grundliga undersökning av landets tillgångar på mineralier och malmer, som beslutats av myndigheterna, hade nått hit. Flitiga människor hade travat omkring med moderna, högeffektiva instrument och funnit en av landets rikaste kopparfyndigheter just här. En skog av käppar utmärkte deras möda.

Enligt de preliminära resultaten vilar Grönfjället på koppar och malmkroppen går långt ned i dalen under sjön Nedre Skärvagen.

Jo, jo! Tala om tur, vem har inte det? Innan man här drar igång med vägar, baracker, sprängningar, borrh-

ningar, linbanor och allt annat för gruvdriften, så har vi kilat runt knuten till ett nytt och okänt rike och behöver inte se hur vårt jordiska paradiset spolieras. Är inte det tur, så säj.

Det står två stugor på vår udde. Dels den vi bebor, dels en närmare strömmen. Där bodde vännerna Forsberg—Jeppson från Stockholm, men nu var deras frihet slut. På eftermiddagen bjöd vi på avskedskaffe. Senare skulle de ro över merparten av utrustningen och bära upp den till vesslan vid vändplanen, så de fick mindre att släpa med på lördagen.

I kvällen, klockan var halv nio, såg vi dem ro förbi. Naturligtvis skulle kaffet vara varmt när de återkom, vilket borde ske vid elvatiden.

Under de senaste timmarna hade himlen börjat se allt underligare ut. Så det var väl naturligt att vi allt oftare stack näsan utanför dörren för att följa väderleksutvecklingen. Allt tjockare moln på himlen, allt friskare vind från väster. Vid tiotiden brakade det löst. Ett praktfullt värmeåskväder. Det våldsammaste vi någonsin varit med om. Vi oroade oss för Jeppsons. Hade de hunnit till vesslan eller tillbaka till nätbodarna eller låg de ilanddrivna på någon av öarna.

Där fanns plats för många gissningar. Ingenting kunde vi företa oss för att hjälpa dem, förrän ovädret bedarrat. Jag har många gånger läst om tropiska oväder. Det var något liknande vi upplevde nu. Mitt över oss och runt omkring kom blixtar och dunder på samma gång, i ett, i ett, ja huen vet, om inte dundret ibland kom före blixten.

I mer än två timmar pågick åskvädet med samma våldsamma intensitet. Så småningom drog det över mot nordväst och vi kunde andas ut.

Och nu våra vänner, var fanns de?

Vi kom överens om att vänta i 40 minuter, den tid det tar att i normal takt ro över sjön. Hade de då inte synts till, skulle jag ro över till ingenjörens — han har motor till sin båt och få med honom att söka.

Vi behövde aldrig ge oss av. Vännerna blev synliga inom den beräknade tiden. Jag skyndade till deras båt-länning och inbjöd dem till kaffe och värme hos oss. Då deras regnkläder varit till föga nytta, föredrog de att "fyra på" hos sig och snabbt byta om till torra kläder.

Jag gick sakta hemåt, spänningen släppte, luften kändes frisk. Över oss var himlen nästan molnfri, klockan var halv två på natten.

En kväll när vi var ner till ån för att fiska och hade gått där ett par timmar utan resultat, kom fyra personer gående på motsatta stranden. Snart nog identifierade vi två av dem. Grannen Pihl och hans fru, de andra två obekanta. När de kommit i höjd med oss stannade de och Phil ropade: Känner du igen den här luringen?

Det tog några sekunder innan minnet hittade det al-bumblad, där han fanns med. Under bilden stod: Präktig arbetskamrat under Ivarssons-tiden i Örebro, skicklig kanotist, kanske Örebros bästa genom tiderna, full av fina historier. Torsten Ericson, gemenligen kallad "Tojen". Så det blev ett rop tillbaka:

forts. på sid. 21

BLOMMOR för alla tillfällen

Brudbuketter - Sorgbinderi

Westlins Blomsterhandel

Telefon 600 75

Köpmangatan 30

Blomsterförmedling (Interflora)

Värvad i två arméer

Pensionären Gustav Liljestrand, 76 år, har berättat minnen för kanslichefen Tage Tapper, som tecknat ned dem. Liljestrand var 1910–1912 värvad som musikelev på Sannahed och har därefter i många år varit aktiv i Frälsningsarmén och Broderskapsrörelsen. En fredlig broder enrollerad i två arméer, en dubbelsoldat.

Gustav Liljestrand är född i Stockholm 30 juli 1896. Där hade fadern skoaffär men blev sjuk och läkaren sa: Ni har ett halvt år att leva, om ni ej flyttar till landet. Och G. A. Liljestrand ville leva. Familjen flyttade till Fjugesta 1903 där fadern öppnade skoaffär kombinerad med skomakarverkstad.

Gustav var alltså sju år då han kom till Fjugesta, och där gick han i skolan. Naturligtvis fick han hjälpa pappa, till att börja med att gå ärenden till kunder i trakten. Det skulle inte helt sakna betydelse i framtiden.

”Pappa hade gesäller i verkstaden. Bland annat gjorde man ridstövlar åt officerare. Och en musiksergeant och en fanjunkare arbetade hos pappa på vintern. Man förde ju krig bara på sommarn på den tiden.

Musikserg. Josef Wäner, som alltså arbetade hos pappa, hade en son som hade börjat som musikelev på Sannahed. Han hade en trumma med sig hem och övade sig även på vintern. Och den fick jag slå på ibland och tyckte det var roligt.

1910 så hände det! Det var en pojke från Fjugesta som hade blivit musikelev på Sannahed, och han kom hem

Gustav Liljestrand

efter en vecka och grät och ville inte tillbaka. Då ringde jag — jag var 14 år då — till Sannahed och frågade om platsen efter honom var ledig, och det var den. Sen frågade jag pappa, om jag fick åka till Sannahed som musikelev. Och då svarade han att ”jag fick väl åka dit och lära mig veta hut”.

Det bestämdes att jag skulle få börja omedelbart för att prova om jag hade gehör (eller man kanske sa musiköra på den tiden). Jag tog alltså tåget. Svartåbanan till Örebro och så tåget ned till Sannaheds anhalt, som ju fanns på den tiden. Vid anhalten möttes jag av en musikvolontär, som följde mig till musikdirektör Gustaf Björkquist.

Först frågade han mig om jag kunde noterna. Och det kunde jag. Så fick jag sjunga. Han tog toner, och jag tog efter. Ja, så blev jag godkänd!

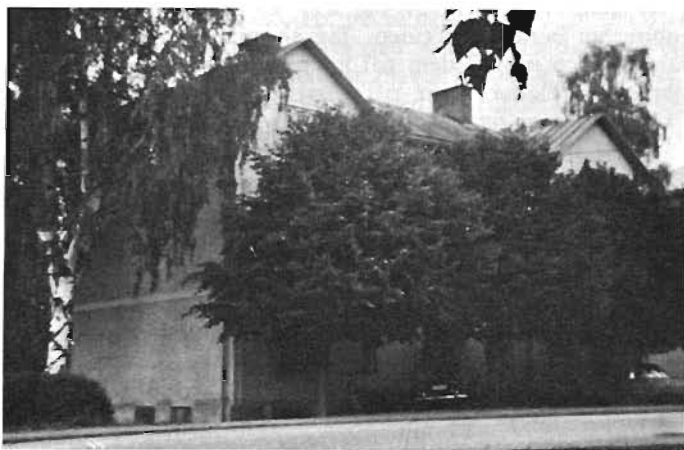
Nu fick jag följa med och blev tilldelad en ”slaf”, dvs. en sängplats i musikkasärnen, som stod väster om vägen i närheten av milstenen. Den byggnaden flyttades till Hallsberg, där den står strax söder om järnvägsbron utefter Östra Storgatan. Jag kan liksom inte låta bli att kasta en kärleksfull blick på den varje gång jag far förbi.

Så fick jag följa med till förrådet och få kläder. Både en ny snygg uniform och ”grötrock” och underkläder. Förrådet är det som stundom kallas ”nya” persedelförrådet och ligger ett stycke nordväst om nya ålderdomshemmet. Det finns kvar och är fortfarande förråd.

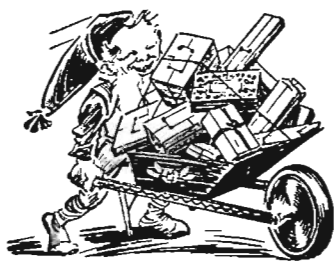
Sen var det dags att träffa sina kamrater. Gå till mathallen och få mat.

Dagen därpå fick jag ut en trumma och ett par trumstockar. Så var det dags att sätta sig på en bräda utanför musikpaviljongen och slå på den för att träna upp armarna de första dagarna.

Sen till ”Trumslagarbacken”! Den låg strax hitom Vägförvaltningens garage. Där ”tilldelades” man en spik på ett träd att hänga upp trumman på. Och så var det att trumma på. Så fick jag ett jägarhorn att öva signaler på. Även flaggsignalering måste man lära sig. Förutom

Till större delen gömd bakom lummiga träd vid Östra Storgatan i Hallsberg ligger den byggnad som ännu 1912 var musikkasärn vid Sannahed. Den är givetvis ombyggd och har försetts med utvändiga puts. En hel del av de gamla Sannahedsbyggnaderna är flyttade och finns (och fanns) i Hallsberg, Örebro och Vaxholm och på andra ställen i Kumla, t. ex. Stene brunn.

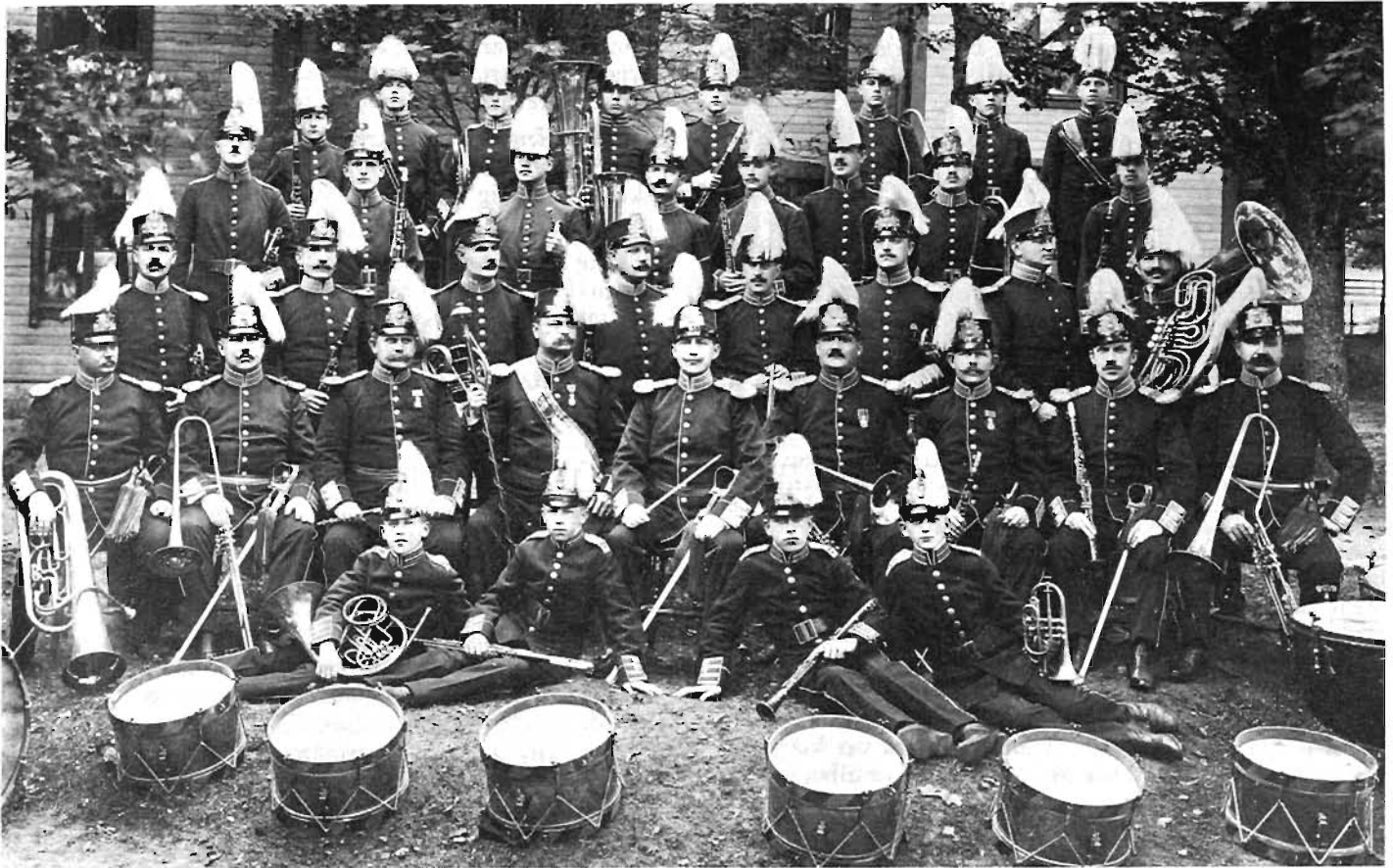

JULKLAPPARNA ordnas lättast vid besök i

OPIS Bosättningsaffär

TORGET, KUMLA Telefon 707 61

Specialavdelning för leksaker

Kungl. lifregementets grenadjärers musikkår 1910 fotograferad framför musikkasärnen på Sannahed. Av de i artikeln omnämnda personerna kan följande nämnas: Sittande mitt i nedersta raden med taktpinnen i handen, Gustaf Björkquist, musikdirektör och musikkårens ledare under många år, känd även som kompositör av bl. a. regementets honnörsmarsch "Våra vita grenadjärer". Till höger om honom sitter regementstrumslagare Edvard Höglund med staven i handen och med sitt speciella märke på bröstet; de båda trumstockarna. Andre man i andra ledet uppträffad är den i artikeln omnämnde musiksergeanten Josef Väner, som även var skomakare i Fjugesta. Hans son, som också nämnes är musikeleven som sitter på marken längst till höger; likheten med fadern är slående. Andre man — eller man kanske kan säga andre gosse — från höger sittande på marken är berättaren, musikeleven Gustav Liljestrand, som här fått sitt första instrument, en klarinett.

allt det militära förstås med givakt och gradbeteckningar och det andra som hör till.

Regementstrumslagare Edvard Höglund var vår lärare, och han visade hur vi skulle hålla trumstockarna och klämde till om fingrarna på mig, så att dom började blöda.

Det gällde att verkligen kunna slå på trumman. Det fordrades både kraft och uthållighet. Den som lyckades slå sönder ett trumskinn ansågs duktig och fick en dusör ur musikkassan. Det var ju en och annan som lärde sig ett knep med det där. Det kan man väl berätta nu, när det sedan länge är preskriberat.

Om trumskinet var riktigt varmt, var det lättare att slå sönder. Stod trumman i stark sol tillräckligt länge, kunde det lyckas rätt bra. (Jag medger att det inte var så vackert gjort, men efter så här lång tid kan det väl få betraktas som en lustig episod och bli förlåtet?)

När vi hade fått litet militär uppfostran och kunde slå revelj och tapto och blåsa signaler, så fick vi ligga på vakt.

Musikeleverna skulle inte delta i den egentliga vakttjänsten utan vara "spel" som det heter, och dessutom sköta telefonväxeln.

Vaktstugan (Den är riven sedan många år men finns i modell uppe på musikläktaren i Officersmässen i Sannahed. Tappers anmärkning) låg bakom gamla ålderdomshemmet, det som nu kallas Centrumhuset. Kortet på nästa sida visar ungefär hur det såg ut och här syns ju även "spelet".

Jag fick alltså sköta telefonväxeln. Det var inte alltså så lätt. Ibland var det dramatiskt. Vid Örebroutställningen 1911 inträffade en tågolycka vid Örebro södra. Då satt jag i växeln och fick vidarebefordra ordern, att 50 man med skarp ammunition skulle skickas till Örebro, där det blivit upplöpt vid Örebro södra.

Jag minns en flicka, som ringde efter en pojke som låg på Sannahed. När hon fick tag i honom, talade hon om att hon var med barn. Då gick han bort till gamla husarstallarna (dom stod då kvar söder om Ralavägen) med

OLSONS
FOTOGRAFISKA

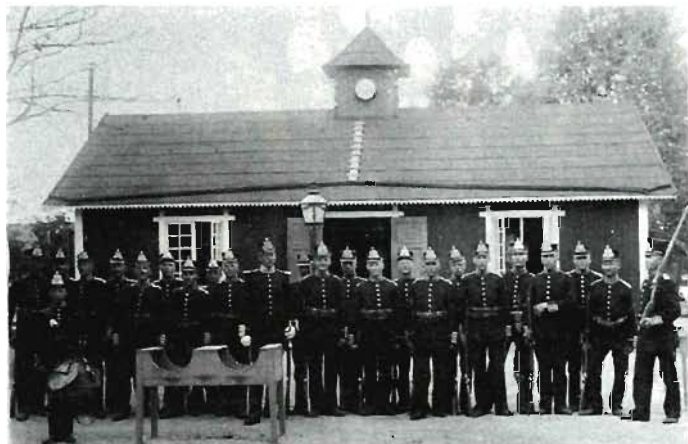
Hagendalsvägen 7 KUMLA
Tel. 708 44

Moderna ramar och album

Vi rekommendera vår populära PORTRATTSERIE

BRUDPAR-
PORTRATT-
GRUPP-
SERIE-
FÖDELSEDAGS-
BARN- KÖRKORT- OCH PASSFOTO

FOTO

Bilden visar vaktens samlad framför den gamla numera rivna vaktstugan (nära nuvarande panncentralen i Sannahed). Vaktchef är sergeant Johan Gerhard Wijk och kortet torde vara taget 1910. Spelare — trumslagarpojken till vänster — finns med och torde vara musikeleven S. H. Westerdahl (återfinns på stora kortet sittande på marken som nr två från vänster). Bilden är typisk och överensstämmelsen med modellen i Officersmässen i Sannahed är påtaglig.

sitt gevär och sköt sig. Men att ringa och berätta det, det fick allt befälet göra. Det gjorde inte jag.

Det första instrument jag fick börja blåsa var klarinetten. En musikfanjunkare lärde oss. Vi fick prova olika instrument. Underofficerarna var lärare.

När musiken övade fick man sitta bredvid den fanjunkare eller sergeant, som var ens lärare. När han sa "nu", då skulle man peka på noterna precis "var man var nästans".

Musikeleverna fick bära alla attiraljer som notställ, pukor och trummor.

Så småningom fick jag vara med och spela på Officersmässen på musikläktaren. Trumma och puka var det som jag mest fick hantera. Jag måste berätta, att när vi spelade Björneborgarnas marsch då hade vi även revolverar med lösa skott att skjuta av, för att det skulle låta riktigt krigiskt.

Det värsta var att officerarna rökte stora långa starka cigarrer, så att luften på musikläktaren blev nästan out hårdlig. (Ingen miljövänlig arbetsplats för dom som behövde sina lungor att blåsa med. Tappers anmärkning).

När vi en gång hade spelat på Officersmässen och bar tillbaka våra grejor, skulle jag bära en puka. Den är ju rätt stor och själv var jag liten (14—15 år), och en puka är inte alldeles lätt heller.

Då kom regementsläkare Fritz Osbeck, som ju var med på festen på mässen, och tog tag i pukan och hjälpte mig bära. Det tyckte dom andra var konstigt och gjorde stora ögon. Det var en helt annan klasskillnad då än nu. Men det hade sin förklaring. Osbeck var läkare i Fjugesta och jag hade varit hos honom många gånger med skor från pappas verkstad. Det var han som skrev friskintyg åt mig när jag tog anställningen vid regementet. Så att han kände mig mycket väl. Och tyckte väl synd om mig.

1912 skulle regementet flytta till Örebro och då tyckte mina föräldrar att jag inte skulle följa med till den stora syndiga staden. Jag flyttade hem till Fjugesta och började på kontoret på Västernärkes träförädling.

Men tiden vid regementet var rolig, och man lärde sig umgås med kamrater. Om min pappas önskan att jag skulle lära mig veta hut också uppfylldes får väl andra avgöra.

Men min tid som soldat var inte slut. Jag blev soldat i den Frälsningsarmékåren i Fjugesta, som fanns där och flyttade över till Kumlakåren när vi kom hit. Även under åren i Degerfors var jag naturligtvis med i kåren där.

Inte heller min tid som musikanter var slut. Jag har spelat i musikkåren här i Kumla — althorn.

Jag gick igenom Frälsningsarméns krigsskola i Stockholm 1915 och var löjtnant i armén i tre år.

Under första världskriget exerceade jag vid Svea Livgarde och jag har bl. a. legat och bevakat järnvägsbron vid Södertälje kanal. Min plutonchef var Bertil Uggla — han som hade morgongymnastik i radio i så många år, och åt honom var jag alltid ordonnans.

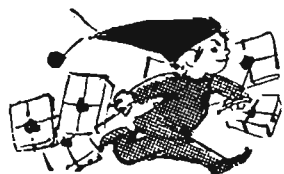
Jag fick leda korum eftersom jag kunde sjunga. Frälsningsarméns krigsskola hade ju gett mig en viss träning också.

Efter allt det här skulle man kunna tro att jag bara ägnat mig åt krig i de båda arméerna. Jag måste få berätta litet om Kumla också.

Här flyttade vi 1913. Vi byggde hus vid Kvarngatan. Det var farmors gamla hus från Brotorp i Västernärke, som vi flyttade dit och kallade Tomtebo. Adressen är Kvarngatan 41. Huset finns ännu kvar. Efter pappa blev det min sväger Ragnar Eriksson (känd som kommunal-

Frälsningsarmén i Kumla på utflykt, troligen 1920. Det är Knut Bergman som försett lastbilen med ett par bänkar, men som själv inte kommit med på kortet. Stående i regnrock framför bilen syns berättaren, Gustav Liljestränd. Mitt i bilden — också i regnrock — syns Allan Fridell, även han känd Broderskapare, med sin fru Nanny. Till höger om dessa sitter John Ljungberg, vår mest kända armémusikant. Längst till vänster sitter Einar Johansson, på sin tid anställd vid Kumla Tryckeri.

Värdefulla julgåvor UR — KIKARE — KAMEROR — LÄDERVAROR

EL. ARTIKLAR — HUSGERÄD — KORTVAROR

URREPARATIONER — FRAMKALLNING —

KOPIERING — FÖRSTORINGAR

Vänd Eder till

Cesar

Köpmang. 30 - Tel. 711 86

man och vaktmästare i Folkets hus), som bodde där men sen är det åter sålt några gånger.

Min pappa — G. A. Liljestrand — blev förman på Ströms skofabrik, som då ännu låg kvar på Stenevägen där nu Mobils bensinstation är (Skofabriken blev sedan biografen Röda Kvarn och sen en hel massa annat. Tappers anmärkning).

Jag började också själv på Ströms skofabrik och följde med till nya fabriken vid "Ströms bommar". Men jag slutade snart, då jag tyckte betalningen var dålig.

Jag började på en fabrik vid Yxhultsbanan — där sängklädesfabriken nu ligger — och där man bara gjorde klistrade skor. Verkmästaren på fabriken hade funnit på ett starkt klistret, som vi gjorde själva. Begagnad biografaffilm köptes från Svensk filmindustri och tvättades ren (Vilken enorm filmhistorisk förlust. Tappers anmärkning). Filmen löstes upp i aceton, och den smet som bildades använde vi att klistra med.

En påhittig arbetare från Södertälje, som hette Karlsson, kom på att klistret kunde användas till annat också, började själv göra sådant och förpacka på småflaskor. Han stod i hörnet av Odengatan och Johannes Kyrkogata (Ett hörn som snart är bortbyggt. Tappers anmärkning) och sålde det under namnet "Karlssons klistret". Han flyttade sedan tillbaka till Södertälje och klistret är sedan många år känt och erkänt.

Men tänkt om den fabriken kommit att ligga i Kumla i stället! Det hade varit ett gott tillskott. Och tydligen oberoende av skofabriksdöden.

En gång höll det i alla fall på att gå illa. Vi hade fått ett annat lösningsmedel än aceton. Något med träsprit i. Då vi stod och klistrade började hela verkstaden att gunga, och vi måste springa (eller ragla) ut i friska luften. Det är enda gången i mitt liv, som jag varit spritpåverkad. Men vi fick riktigt aceton sedan.

Jag slutade i alla fall och började hos Joel Andersson vid Torget, där jag var kvar till dess fabriken brann. Vi tyckte det dröjde länge innan det blev fart på fabriken igen, så att fem av oss (Albin Svensson, Johan Norling, Carl Thorell, Edvin Kämpe och jag) beslöt oss för att starta en egen fabrik.

Polisman Birger Lönnvik hjälpte oss att sköta formaliteterna, skriva ansökan och sånt där. Han frågade vad firman skulle heta. Och det visste inte vi och då föreslog han GAJCE. Det var ett namn bildat av initialerna i våra förnamn (Gustav, Albin, Johan, Carl och Edvin).

Till att börja med stod vi i Edvin Kämpes källare vid Malmgatan—Kungsvägen men sedan flyttade vi till Gustaf Sjöbergs fastighet vid Kungsvägen nr 20. Här arbetade jag till 1937, då jag flyttade till Degerfors. GAJCE fortsatte sedan, flyttade till "gamla Pingstkyrkan" vid Västra Parken men försvann sedan till Hallsberg.

Som pensionär flyttade jag åter till Kumla och är fortfarande enrollerad i Frälsningsarmén. Mitt avsked därifrån blir nog mitt avsked för alltid."

forts. från sid. 5

särskilt värdefullt vid nattvardsgång. Läktaren har även trappförbindelse med utrymmena i väster.

Viktigt har varit att i förhållandet mellan det nya kyrkorummet och kyrkans exteriör, vinna samarbetande arkitektonisk samhörighet. Kyrkorummet måste på ett klart sätt, höra samman med byggnadens totalarkitektur. Därför har det varit naturligt, att kyrkorummet utformas med mittskepp och sidoskepp, med bibehållen absid.

För att minska den gamla interiörens "korridorverkan", har antalet pelare minskats, varvid vinnes visuell breddning av rummet och bättre överblick; dessutom har mittskeppets tunnvalv "korgformats" för att dämpa höjдинtrycket; ett tvärande tunnvalv, över sidoingångarna, har införts, i arkitektonisk samklang med exteriören.

Utrymmet under läktaren har utnyttjats till skrudkammare, stort kapprum med toaletter, rum för vaktmästaren, städutrymmen m. m. Rummen längst i väster under tornet har avsatts för sakristia (södra sidan) samt väntrum (norra sidan). Vapenhuset förlägges liksom förr till tornets bottenvåning längst i väster. Utrymmena ovanför dessa rum, bakom läktaren, disponeras av kören och körledaren, samt museum.

Rummet sydöst om korpartiet användes som en andra sakristia, även disponibelt för kören. Rummet i nordöstra hörnet är kransrum. Detta står i förbindelse hissledes med delvis underjordiska utrymmen för bisättning, svepning m. m. Bisättningsrummet är beläget ovan mark längst i öster. Detta rum kan vid behov användas som förrättningsrum.

forts. från sid. 17

Nej, men hej, "Tojen", har du äntligen hittat hit!

Gubbarna vadade över ån. Fruarna rodde båten över till vår sida. Där blev ett väldigt palaver. "Tojen" och hans fru hade nog inte kommit hit i år heller, om de inte fått för sig att göra en riktig långtur. De kom från Nordkap och mellanlandade här på hemvägen. Innan de fortsatte lovade vi komma över på kaffe någon av de närmaste kvällarna.

Det passade redan kvällen därpå. Vädret hade varit ostadigt hela dagen och just som vi skulle ge oss iväg regnade det. Jag kikade ut genom dörren för att se om regnkläderna behövdes, och kom att kasta ett öga upp mot Grönfjället. Där segade sig två personer upp för branten. In efter kikaren. Jo-då, det var Pihl och "Tojen". Jag förstod dem så väl. Det var verkligen fint fiskeväder och då ville värden bjuda gästen på en prima upplevelse.

Kvällen därpå kom fruarna och hämtade oss, medan karlarna ordnade med kaffet och doppat.

Det blev en angenäm samvaro med mängder av färdminnen och historier.

Nå "Tojen", vad tyckte du om fisket?

Alla tiders, hemskt skojigt, vi fick 29 stycken.

Den värden visste var fisken fanns en sådan kväll. Det är inte alla som gör det.

Köp julklapparna i

KUMLA JÄRN- & REDSKAPSHANDEL

TRÄDGÅRDSGATAN 1

Tel. 700 25, 703 25

Emy Florén

ADOLF ANDRÉN

– en rikt begåvad körledare och
en underbar människa

En uppskattad sångsolist var under flera årtionden Emy Florén, gift med kapten Sven-Olof Florén, Kumla. Sitt största intresse ägnade hon kyrkokören men var också alltid villig att medverka vid olika föreningsars sammankomster. Hon är dotter till skofabrikör A. G. Andersson, grundaren av Kumlas på sin tid största skofabrik. Emys farfar var den mycket omskrivne "partiskomakeriets fader" Anders Andersson. Hennes farfars far, Anders Högstedt, skall ha varit med Karl XIV:s armé i fälttåget mot Napoleon. Vid bandupptagning har hon berättat om barn- och ungdomsminnen för Kumla Julblads utgivare, som själv gjort en del kompletteringar i texten.

"Min far hade ett kvarts sekel handskomakeri i Sörby. 1898 köpte han ett par tomter vid nuvarande Järnvägs-gatan och byggde en villa, som fick namnet Sofieberg. Första våningen blev familjens bostad, medan den andra användes till verkstad.

1902 byggde far i nordöstra hörnet av tomten sin första skofabrik. Kontoret fick dock ännu några år vara kvar i villan.

Samtidigt med Sofieberg uppförde far ladugård och loge utmed nuvarande Västra Drottninggatan. Vi hade lantbruk med häst och några kor och försåg familjer i samhället med mjölk. (Det var inte enda gången som A. G. var mjölkleverantör. Vid förvärvet av säteriet Trystorp i Tångeråsa skaffade han sig en förnämlig djurbesättning och blev mjölkleverantör i stor skala. Vår familj var en av de många i Kumla, som njöt av den fina Trystorpsmjölken, som punktligt varje morgon distribuerades direkt till hemmen. N. H.)

När vi flyttade till Kumla, sågs dagligen skaror av kringvandrande skomakare. De kallades "vandringsskomakare" och hade svårt att någon längre tid vara kvar på samma verkstad. De "rumlade" också om och hade supgillen i Länsmansskogen, som sträckte sig från Kungs-

vägen i öster till Mossbanan i väster. Far köpte hela det stora skogsområdet och donerade en del på öster (Badhusparken) och en del på väster (Västra Parken) till samhället. Fars mening med donationen var att åt eftervärlden bevara ett par parkidyller.

Far hade, vad jag kan minnas, inga "vandringsgesäller". Från Sörby medföljde Erik Andersson, bröderna Carl och August Nilsson och några till. Min farbror Lars Andersson hade däremot en del av de oroliga gesällerna på sin verkstad. Några av dem minns jag: "Stor-Johan", Abrahamsson, Kulin, Lundahl och två bröder Karlsson, som skall ha varit mycket skickliga. Farbror Lars hade i yngre år varit i Amerika och kunde både göra skor och bygga hus. Han byggde bl. a. de båda husen söder om mitt föräldrahem. Nr 1 kallades för "gula faran" för att det ansågs vara farligt för trafiken, där det låg i kurvan. I "gula faran" bodde familjen och i ett gårdshus hade farbror verkstad.

Min mor måste i allmänhet stiga upp kl. 3 på morgonen för att sätta igång hushållsarbetet. Trots att mor hade två anställda, var det synnerligen arbetsamt på grund av att hushållet utgjorde ca 20 personer, utom familjen alla skoarbetarna, som skulle ha mat och underhåll. Bakningen tog mycken tid. Som exempel kan nämnas, att till jul bakades 1 000 brödkakor. De hängdes, efter att vid bakningen ha försetts med ett hål, på en stång i taket. Man kunde tala om stenkakor, dock var de ätbara och välsmakande, även efter lång upphängning, men starka tänder fordrades emellertid.

Jag gick i Hanna Granströms småskola i ett rött hus i närheten av kyrkskolan. Första året i folkskolan hade jag Dreborg till lärare. Han slutade sin tjänst först i 75-årsåldern. Han efterträddes av en ung smålänning, som hette Verner och som blev allmänt omtyckt. Under hans tid i Kumla byggdes Fylsta skola. I närheten av skolhuset fanns då en vacker park, där Verner samlade oss till lekar och var själv med i dessa. Trots att Verner, som han sa, hade så snälla skolbarn trivdes han inte i Kumla utan återvände ganska snart till sin småländska hembygd.

Efter Verner fick vi till lärare Edvin Aspling. Han hade system Alida som hushållerska. De bodde i den nya lärarbostaden norr om skolhuset. Båda syskonen var omtyckta sällskapsmänniskor. En son till Alida är nuvarande statsrådet Sven Aspling. Det var vanligt att någon av ledamöterna i skolrådet då och då kom på besök i skolan. Blyga som vi var, tyckte vi inte om när

Sveas BAGERI & KONDITORI

Stationsgatan 2

Tel. 701 11

Rekommenderar sina tillverkningar av

Tårter, kaffebröd m. m. Specialite: **Skorpor**

Erkänt gott kaffe. Alltid färskt bröd

farbröderna besökte oss. Bland dem minns jag P. J. Carlsson, som kallades "kungen i Kumla", och L. J. Pettersson, skoman också han.

Liksom många andra barn gick jag i söndagsskolan. Jag var också med i Adolf Andréns barnkör. Han uppmunttrade oss med ett arvode, först tio öre och sedan 25 öre.

En storhetstid för sång- och musiklivet i Kumla inledades i och med att Andréns valdes till folkskollärare och organist. Han var en underbar människa som redan från början vann församlingsbornas hjärtan. På ganska kort tid startade han både kyrkokör, barnkör och stråkorkester. Jag kom, som jag nämnde, redan från första tiden med i barnkören och sedan i kyrkokören. En av de mera sångbegåvade ortsborna, som Andréns hjälpte fram, var bondsonen Eric Åby, som blev ett stort namn i Göteborg, vars Stora Teater han tjänade under mer än ett par årtionden.

I orkestern samlade Andréns många sådana begåvade församlingsbor men också några örebroare. Fabrikörerna August och Axel Lundholm tillhörde orkestern och lika så klädesfabrikanten Albin Rapp. Jag tog musiklektioner för Andréns, men det verkade som om han mest var road av att jag sjöng. Jag fick ett bestämt intryck av att sången i högre grad än musiken fängslade honom. En påskdag hade han övertalat mig att i kyrkan sjunga en aria ur oratoriet Paulus i kyrkan. Då han märkte min nervositet, sa han: "Var bara lugn, så går allt bra!"

Vid ett tillfälle medverkade barnkören i Nikolaikyrkan i Örebro. Från sakristian sjöng vi "Stilla natt". Vi syntes inte från kyrkorummet. Meningen var att den vackra sången skulle tona avlägset.

År 1908 — eller kanske det var 1909 — uppförde vi i Kumla kyrka oratoriet Paulus av Mendelsohn. Sångsolisterna var Ester Blixt, sopran, Nils Fahlsman från Stockholm, tenor, Eric Åby, baryton och Oscar Sandin, Örebro, bas. Oratoriet tog inte mindre än tre timmar. Då var det liksom julotta i kyrkan: Alla tillgängliga sitt- och ståplatser var upptagna. Inövandet tog givetvis mycket lång tid. En övningskväll började vi klockan 8 och slutade först när en ny dag randats. Något år senare uppförde vi oratoriet i Nikolaikyrkan i Örebro.

Både kör och orkester konserterade flitigt i länet och i grannlänen. En söndag besöktes Hjo, där Andréns före sin Kumlatid haft lärare- och organisttjänst. Den stora kyrkan kunde inte rymma allt folket, som ännu en gång ville återse sin förre körledare.

Olaikyrkan var under byggnad. Det pratades allt oftare om att kyrkans första organist skulle heta Adolf Andréns. När så en söndag själve landshövding K. J. Bergström befann sig bland publiken, förstod lite var att Andréns återstående dagar i församlingen var lätt räknade. Det blev också så. Andréns avsked från Kumla blev djupt gripande. Inte minst gripande var församlingsherden Gustaf Petterssons avskedstal. Han hade gjort allt, ja med böjda knän, sa man, bönfallit sin käre medarbetare att inte överge honom och hans församling. I avskedssamkvämet medverkade även Eric Åby. Jag sjöng mycket för Andréns och medverkade även i hans konserter sedan han blivit örebroare.

Från mina sångstudier har jag oförglömliga minnen

Adolf Andréns dirigerar

från kurserna hos den riksbekante sångpedagogen Karl Nygren i Klosters församling i närheten av Alvesta. Det rådde ett gott kamratskap mellan oss flickor. Vi fick hjälpa till med olika sysslor, bl. a. med städning och i hushållet men även deltaga i utfärder till landsbygden för att skaffa matvaror, vilket inte var så lätt. Det var året 1918, då det rådde allmän livsmedelsbrist.

I skolan odlades inte blott sång och musik utan även poesi. Vi uppförde bl. a. ett nunnespel, som kallades "Klosterrovet" och handlade om en nunna som blev bortrövad.

Jag liknar denna sommar på Kloster som den i Gunnels saga.

Händelser! Det behövs inga stora händelser, endast att se och känna rätt då livet drager förbi inom eller utom en.

Georg Hall, som efterträdde Andréns, var även han en begåvad sångare och musiker. Jag har många och oförgätliga sångarminnen från hans tid. Ett av dessa är när vi båda svarade för underhållningen på fars personalfest med anledning av sin 60-årsdag.

Det var 1918 under livsmedelsbristens svåraste år då nästan allt var ransonerat på grund av det rådande världskriget. Far ägde då lantgården Redberga utanför Falköping och från den kom en hel gris styckad, en jättestor ost och en del annat gott. Vi hade dukat långbord i den gamla fabriken, så det såg riktigt festligt ut i den svala höstkvällen. Många ortsbor var samlade utanför och såg säkert avundsjukt på de hundratals av jubilarrens folk, som fick äta sig ordentligt mätta på en kost, som inte på årtal varit synlig på matbordet. Det var en oförglömmelig kväll!"

Till 60-årsdagen hade jubilarrens äldsta söner, Ernst och Helmer, samt mågen Reinhold Berglund låtit trycka en bok i 100 numererade exemplar "för att hedra jubilarren på hans sextioårsdag, men på samma gång för eftervärlden utgörande en kulturbild från handskomakeriets utveckling i Kumla och dess övergång till fabriksdrift", som det står i inledningen av boken. Vid en av inter-

Album, Skrivunderlägg, Reservoarpenor, Gästböcker, Brevpapper, Almanackor, Jultidningar, Närkeslitteratur, Julkort med Kumlamotiv

Dohlwitz BOKHANDEL

Telefon 700 56

KUMLAVANDRINGAR med teckn. av *Tore Lundborg*. Intressant och roande! (10:— inkl. moms)

BOKEN

— bästa gåvan

Något om Röda Korset i våra trakter

Röda Korset är en världsomfattande organisation vars betydelse inte är lätt att beskriva. Det tillkom närmast för att bistå de under krigen sårade och ge dem erforderlig vård, men verksamheten har i lika hög grad inriktats på att snabbt rycka in vid naturkatastrofer och epidemier samt att hjälpa utvecklingsländerna på olika sätt.

Svenska Röda Korset bildades 1886. Till våra trakter kom organisationen 1906, då Säbylund-Kumla-Hallsbergs lokalavdelning bildades av grevinnan Lewenhaupt. Säbylund blev ett centrum för verksamheten och där var också förrådet av sjukvårdsartiklar inrymt.

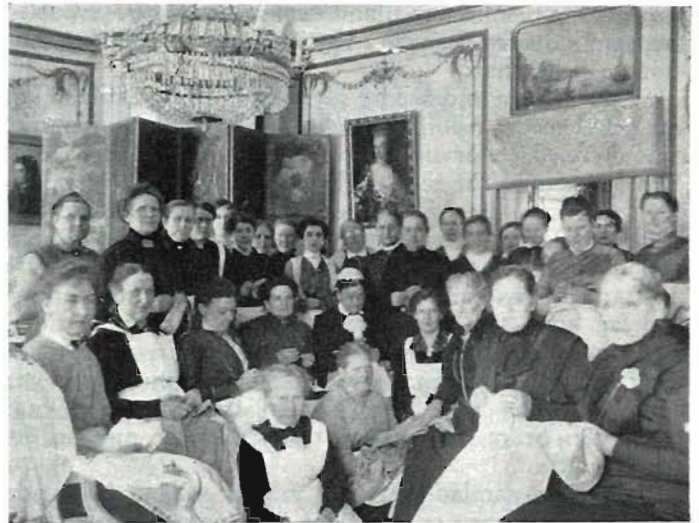
Julbladets utgivare har varit i tillfälle att ta del av några verksamhetsberättelser, den äldsta från 1915, det första världskrigets andra år. Ordförande var fröken Vienna Mesterton, brorsdotter till grevinnan Lewenhaupt och känd även som en politiskt mycket verksam dam. Sekreterare var omnämnda år fru Sigrid Thermaenius, Hallsberg och kassör fru Julia Mannerfelt, Säbylund. Revisorer var kontraktsprosten Gustaf Pettersson och fröken Sigrid von Essen. Säbylund. För att stärka kassan anordnades bl. a. basarer och utställningar i Natanael och dessa samlade stor publik. Förrådet hade under 1915 ökat med 88 slutna skjortor, 81 par kalssonger, 20 bukdukar, 25 gördlar, 69 par strumpor, 11 par byxor, 12 västar, 13 mössor, 51 par tofflor, 7 operationsförkläden. Under året flyttades förrådet till Kumla kyrka. Röda Korsets överstyrelse bestämde 1915 att i händelse av krig förlägga två konvalescenthem till Kumla, det ena till Säbylund med greve Lewenhaupt som värd och det andra till ordenslokalen Natanael med Kumla kommun som värd. Dessutom skulle en hjälp-

vjuerna med AG i början av 1940-talet förärade han julbladets utgivare ett ex. av boken, numrerad 37. Då den innehåller anteckningar av vad den då 60-åriga AG själv berättat om skomakeriets utveckling, har den givetvis stort historiskt värde.

AG var mycket mån om att hans arbetare skulle skaffa sig ett eget hem. Han uppmuntrade till detta genom lån och borgen. Några år efter fredsslutet 1919 förekom också den dittills största småbebyggelsen i Kumla.

På dottern Emys bröllopsdag donerade han en ståtlig brudkrona till församlingen.

Emy Florén har varit verksam i ett flertal föreningar, bl. a. kyrkliga ungdomskretsen, Röda Korset, De blindas förening och Första majblomman. Under ett par perioder tillhörde hon Kumla kyrkofullmäktige.

Röda Korsmedlemmar på arbetsmöte i Säbylund

station inrättas i Hallsberg. Vårdanstalterna skulle utrustas av Säbylund-Kumla-Hallsbergskretsen.

Medlemsantalet var 1915 238. Under året tycks en värningskampanj ha pågått, vilken gav föreningen 30 nya medlemmar.

Under 1925 hade ett flertal sjukvårds- och barnvårdskurser varit anordnade. Årsberättelsen uppger att arbetet huvudsakligen varit inriktat på socialt arbete. En besvärlig scharlakansfeberepidemi hade uppstått i Kumla och Örebro vid vilken Röda Korsavdelningen ställt sängar och sängutstyrselar till förfogande. Avdelningen hade sytt barnkläder, som sänts till Norrbottens barnstugor och Kumla Barnhem. Beslut hade fattats, att förrådet skulle delas upp med en depå i Kumla och en i Hallsberg.

Vid det ryska överfallet på Finland 1939 visade ortsborna en imponerande uppslutning kring den hjälpverksamhet som Röda Korset och andra föreningar igångsatte. Vid ett tillfälle avgick en hel järnvägsvagn från Kumla med kläder och skodon m. m. till Finland. Skofabrikerna och grossisterna skänkte stora partier skor. Som ett exempel på den allmänna medkänsla som var rådande för vårt broderfolk kan nämnas, att när en mindre vävskofabrik skänkte materiel till ett 50-tal barnskor, erbjöd sig arbetarna vid fabriken att utan ersättning tillverka skopartiet. En familj erbjöd sig gratis upplåta sitt hem för en mor och hennes tre barn. Ett flertal andra finska barn hade fått fosterhem hos familjer i Kumla.

Under åren 1942—45 uppehöll Röda Korsavdelningen barnhemsverksamhet för ett 20-tal finska barn. Denna verksamhet, som finansierades tack vare frivilliga bidrag, kostade under de fyra åren ca 40 000 kronor. En säkert mycket välkommen gåva var en komplett utrustad ambulansbil till barnsjukvården i Finland för en kostnad av 16 000 kronor. Inköpet hade möjliggjorts genom en donation av grosshandlare Joel Andersson. Han var tillsammans med pastor J. R. Rickardt ett par av de

-HANDLARE

garanterar Eder alltid högsta kvalité till lägsta möjliga pris

Marknadens förnämsta fabrikat demonstreras och försäljas på förmånliga villkor

Fullständig service hos

KUMLA RADIO & TV

TORGET - TEL. 705 91, 753 47

Allt i branschen under ansvar

mest verksamma i insamlingsarbetet på den manliga sidan. Under denna tid var fru Hildegard Axelman ordförande för avdelningen. Denna post tillsattes av distriktsstyrelsen.

Hildegard Axelman fick 1946 som efterträdare på ordförandeposten fru Ulla Franklin. I sitt hälsningsanförande erinrade hon om de gångna krigsårens stora uppgifter men underströk samtidigt att ännu större insatser nu krävdes bl. a. för att rädda barnen i Europa. Av årsberättelsen framgick, att till Norge och Finlands Röda Kors överlämnats sängutrustningar, textilier och förbandspaket m. m. Ansvar för det finska barnhemmet hade nu övergått till Rädda Barnen. Under de 4 år, som barnhemmet funnits till hade insamlats 76 000 kronor. Vid årsmötet höll major H. Bruce föredrag om Svenska Röda Korsets omfattande hjälpverksamhet i Norden och Tyskland. Medlemsantalet 1945 var 316.

I början av 1940 startades "luftskyddssamariterna" med stadsläkare Erland Franklin som ledare. Instruktor var först luftskyddschef Birger Lönnvik. Gruppen bestod av såväl kvinnliga som manliga deltagare. Nedskrivaren av dessa tillbakablickar från Röda Korsets verksamhet, var själv "samarit" och minns vilket stort intresse som visades för denna kursbetonade verksamhet. Övningarna hölls mestadels i Fylsta skola men ofta kom cykeln till flitig användning då de förlagts till olika platser i kommunen. Vi övade först att lägga förband och ta hand om sårade, tränade sjuktransport och informerades om gaser och dess behandling m. m. Vi hade gemensam uppvisning med hemvärnet och fotbollsmatch i Idrottsparken, allt till förmån för luftvärnet. Vi var också avdelade att göra personliga besök i hemmen, på kontor och annorstädes för att presentera en insamlingslista för inköp av luftvärnskanon. Vi bar alla overall med en bindel på armen med ett rött kors.

Franklin saknades sällan vid övningarna. Vice chef var f. kontorschefen Gustaf Eriksson, äldst bland kamraterna men nitisk som kanske ingen annan. Det hände rätt ofta, att vi efter övningarna samlades till gemensamt kaffe nere vid Kumlasjön eller på något konditori. En kväll hände det också, att vi gjorde Hallsberg den äran. Övningarna hade utsträckts till köpingens närhet och de kaffesugna kamraterna — av vilka vi inte hade så få — kunde omöjligt vänta med kaffedrickandet tills de var åter i Kumla. En av de händelser jag minns bäst från den tiden var samkvämet den 3 december 1940, då det råde verklig feststämning med tal av flera av våra duktiga improvisatörer men också ett par poeter var med i programmet.

Det var lätt att få folk att engagera sig i ett frivilligt hjälparbete, när krigsmolnen låg så nära oss. När tyskarna invaderat våra båda grannländer i söder och väster och Finland härjats av sin mäktige granne i öster, var det många som hyste fruktan, att även vårt land skulle dras med in i kriget.

Röda Korset är alltså en livaktig organisation i Kumla. Som avslutning skall här återges några uppgifter om verksamheten under senaste året.

Vid ett flertal tillfällen har kretsen bistått den internationella hjälpverksamheten. Penningbidrag har lämnats

Röda Korsutställning i Församlingssalen

till Magrhebprojektet och till Östpakistan m. fl. Tillsammans med andra organisationer genomfördes en dörrknackningskampanj, "Flykting 71", som inbragte kronor 14 000:—. Vid arbetsmöten har barnkläder och kompletta babyutrustningar förfärdigats och sänts till Röda Korsets katastroflager i Göteborg. En oktobersöndag stod kretsen som arrangör för en aktivitet, där alla intäkter tillföll Röda Korsets Riksinsamling. Arrangemangen bestod i bl. a. mannekänguppvisning, bäddutställning i stadshuset och dressyrudduppvisning. Tillsammans med sockenkretsen har mattjänsten fortsatt. En rödakorsmedlem kör fem dagar i veckan ut färdiglagad mat till självkostnadspris. Röda Korset och kommunen står för transportkostnaderna. Under 1971 har 7 000 portioner levererats. Beställning av matportioner får göras hos Anne-Marie Karlsson, tel. 750 25. Ett vårdstipendium har tilldelats fröken Astrid Gustavsson, Södra Kungsvägen 30. Hon har med stor ömhet vårdat en handikappad äldre broder och dessförinnan sina föräldrar fram till deras död. Astrid Gustavsson har, heter det i årsberättelsen, i tysthet utfört en betydande social gärning. Några ATP-slantar kom aldrig i hennes portmonnä. Osmidiga bestämmelser utgör hinder härför. Till ensamma och sjuka kumlabor har genom distriktssköterskorna utdelats julpaket. Härtill har anslagits 1 200 kronor. 500 kronor har också anslagits till de handikappades förening i Kumla med anledning av deras 10-årsjubileum.

Behållningen i boet efter landstingsman P. G. Gustavsson och hans maka Amanda hade donerats till Kumla Röda Kors. Fonden utgjorde vid 1971 års slut 61 000 kronor. Medlemsantalet är 359. Ordförande är bankdirektör Bertil Sköldestig, sekreterare fru Dagny Fahlvik och kassör fru Brita Berglund.

De fyra främsta platserna i styrelsen har under åren 1960—72 innehaft av följande personer:

Ordförande: Tandläkare Gunnar Fahlvik (1960—62), kamrer Sven Harberg (1964—68) Svea Nyström (1969), bankdir. Bertil Sköldestig (1970—).

Vice ordförande: provinsialläkare Börje Lindgren (1960—).

GAMMAL AFFÄR i ny miljö . . .

Grundad 1898
Telefon 700 64

VÄLKOMMEN TILL **Hagendalsvägen 20**
och se vad vi har att erbjuda i
MÖBLER OCH MATTOR

Zarelius MÖBLER

Sekreterare: Folkskollärare Karl A. Erlandsson (1960—65), fru Dagny Fahlvik (1966—),

Kassör: Fru Maj-Britt Andersson (1960—67), fru Britta Berglund (1968—),

Förrådsförvaltare: fru Greta Abenius (1960—65), fru Margareta Schelin (1966—).

Alltsedan 1956 har tvenne Röda Korskretsar varit i verksamhet i Kumla, en avdelning för staden och en för landsbygden. Om den senare har sekreteraren allt ifrån starten fru Anna-Lisa Nesser lämnat följande uppgifter.

Vid ett kretsmöte på restaurang Gyllingen 6 dec. 1956 beslöts att den gemensamma Röda Korskretsen skulle uppdelas i en krets för staden, Kumlakretsen, och en för socknen, Kumla sockenkrets. Uppdelningen var enbart föranledd av organisatoriska skäl då det ansågs att två mindre kretsar skulle arbeta smidigare och effektivare än en stor krets.

Den första ordf. blev fru Inga Gemmel, Hällabrottet, vilket uppdrag hon innehade tills hon 1968 flyttade utomlands. Ordf. sedan dess är folkskollärare Bernhard Jarnulf, Åbytorp. Sekr är fru Anna-Lisa Nesser, Hjortsberga. Kassan har skötts av lantbrukare Nils Jonsson, Sickelsta, folkskollärare Gunnel Lannersten, Åbytorp och fru Sonja Larsson, Åbytorp. Vice ordf. var först kanslichef Tage Tapper och är f. n. fru Daga Karlsson. Första förrådsförvaltaren var fru Signe Jonsson, Rösavi och nuvarande fru Märta Brodén, Brånsta. Medlemsantalet har hållit sig mellan 275—300 st.

Verksamheten har under alla åren präglats av stort intresse. Symötena som i regel hålls en gång i månaden, är mycket välbesökta. Man sysslar då speciellt med sömnad av barnkläder som det alltid finns behov av i olycksdrabbade länder. Vid årsmötena har som föredragshållare bl. a. medverkat fru Elsie Ottesen-Jensen, landshövding Valter Åman, doktorerna Helge Sjövall, Olof Brandberg och Gunnar Kullendorff. I samband med riksinsamlingen på hösten brukar ofta anordnas offentliga sammankomster. Mannekänguppvisningar har anordnats med såväl vuxna som barnmannekänger, utställning av vävnader och konsthantverk, gåvoauktion, basarer, barnteater, m. m. De medel som insamlats och förmedlats vidare, är betydande. Hjälper har lämnats till CP-barn, spetälska flyktingar m. m. men de avgjort största bidragen lämnas årligen till överstyrelsens katastrofreserv.

Kretsen vill också göra en insats på hemorten. Det som f. n. satsas mest på är mattjänsten för gamla och handikappade. Till jul och även däremellan ihågkommas gamla och sjuka med besök och blommor. Ett välförsett utlåningsförråd står till allmänhetens förfogande efter hänvändelse till föreståndarinnan vid Sannaheds ålderdomshem.

I församlingen finns en tredje Röda Korskrets, nämligen i Hardemo. Den bildades 1940 och har f. n. 180 medlemmar, en imponerande siffra i beaktande av invånarantalet i området. Verksamheten uppges vara livlig och bedrivs på liknande sätt som i den övriga kommunen. Ordförande är handlande Bengt Harenius, sekreterare fru Gudrun Axelsson och kassör Ingeborg Lannhard, Skyberga.

Min barndoms gata

XX Mossbanegatan 2

Lindåsen

Uppförd av Gustaf Larsson, gift med Ellen Franzén. Ellens far F. M. Franzén, ägde Solhult nr 7 vid samma gata.

Uppgifterna till denna andra avdelning har huvudsakligen lämnats av fru Ellen Franzén-Larsson, S. Kungsvägen 32. Hon har slitit barnskorna vid Mossbanegatan och har även som vuxen under årtionden haft sitt hem vid den långa gatan.

Nr 31 är ursprungligen byggt 1919 av Oskar Igelström. Under byggnadsarbetet råkade han ut för en fruktansvärd olycka och fick ena benet avslitet. Ett rallarlag, som höll på med dubbelspåret Örebro—Hallsberg, kom till Igelströms hjälp. På tomten hade Igelström ett kärr där man kunde plocka tranbär på sommaren och åka skridskor på vintern. På östra sidan hade han dansbana (Folkets park) och på motsatta sidan cirkusplats. Enligt Igelström kunde det bli rätt så livligt när det hettade till i blodet på rallarna och andra besökare.

Nr 32, 34, 36 och 38 är delar av det stora Hammarbergska tomtområdet. För ett tiotal år sedan förvärvade Kumla stad dessa tomter av Martin och Torsten Hammarberg. Meningen med köpet var att säkra tillgången på tomter för småhusbebyggelsen. Först nu lär denna byggnadsverksamhet bli aktuell i och med ett ev. förvärv av återstående mark tillhörig Martin Hammarberg.

Nr 33 ägdes under flera årtionden av makarna Sigrid och Henning Nykvist. Sigrid visade stor aktivitet inom det kommunala livet. Skolstyrelsen tillhörde hon i närmare 35 år och var även ledamot av stadsfullmäktige och kristidsnämnden. Hennes man tillhörde familjedragsnämnden under andra världskriget. Nuvarande ägare av fastigheten är Kumla kommun.

Köp julblommorna hos

Petterssons HANDELSTRÄDGÅRD

KUMLA Fabriksgatan 45 Tel. 701 38

Kransar och buketter smakfullt och billigt

Blommor i riklig sortering

Stenberg's orkester 1961

Från vänster: Ellert Ericsson, Ingvar Claesson, Lennart Stenberg, Fred Svensson och Erik Persson.

Nr 35 tillhörde först ett par makar Axelsson. Fru A kom hit som flyktling från Finland och hette då Helena Kovisko. Hon var en färgstark person. Under flera år var hon nåtlerska på Ströms skofabrik. Båda makarna var intresserade av trädgårdsarbete och förvandlade sin tomt till örtagård. Fastigheten såldes till Paul Blom men tillhör numera Ingrid Pettersson.

Nr 37 är uppförd av Adolf Larsson och tillhör Helge Jansson.

Nr 39 tillhörde under många år Hjalmar Andersson, som tillsammans med brodern Karl under första världskriget hade vändskottillverkning på Annebergsgatan. Fabriken köptes av Sven Olof Florén och användes för hans kravattindustri. Hjalmar Anderssons hustru gjorde glass och kallades allmänt för "Glass-Frida". Barnen fick hjälpa till att dra den primitiva glassmaskinen. Glassen såldes i strutar för 15—20 öre. Strutarna bakade hon själv och sjöng ofta under arbetet. När värmen försvann på hösten slutade hon med glassen och gjorde i stället korv. Frida hade ett ovanligt intresse för affärer, som gått i arv till sonen Gösta, mångårig kioskhandlare vid Mossbanegatan 24. Makarna blev mycket gamla, Hjalmar 99 och Frida 91 år. Huset byggdes i ett hörn på tomt. Avsikten var att med tiden uppföra en större byggnad, men slantarna ville inte räcka till. Nuvarande ägare är Robert Augustsson.

Nr 40 omtalas som ett mycket kärrigt område, som Gustaf Karlsson lade ned mycket arbete på att få torrlagt. Vintertid hade denna del av Mossbanegatan god tillgång på skridskois och var en samlingsplats för sportande ungdomar. Karlsson såg man ofta med sågställning på väg till kunder, som inte hade oljeeldning. Han hustru Ella hade under flera år bagerirörelse i huset. När myndigheterna inte ville godkänna lokaliteterna upphörde

hon med bageriet och startade manufakturaffär vid Gamla gatan i Örebro.

Nr 41 hade först ett litet hörnhus, byggt av Gunnar Bäckman. Längre fram uppförde han mitt på tomten ett tvåvåningshus, som väckte stor uppmärksamhet genom sin ovanliga form och fick namnet "Bläckhornet". Det var finare och modernare än alla andra hus vid Mossbanegatan. Ägare är Johan Johansson.

Nr 42 är byggt av snickare C. V. Lindgren. Han hade flera kommunala uppdrag och tillhörde också en tid fullmäktige. Lindgren räknades också till pionjärerna inom Kooperationen i Kumla och var länge styrelseledamot. Ägare Birger Nilsson.

Nr 43 (Lindåsen) är uppförd av Gustav Larsson 1922. Redan efter ett par år lät han bygga till huset. Fastigheten har efter Larssons frånfalle 1934 bytt ägare flera gånger och tillhör nu Gunnar Olsson. Lindåsen har fått ge namn åt Lindåsgatan.

Nr 44 har haft många ägare, bl. a. ovannämnde Karl Andersson. Fastigheten tillhör Hans Nilsson.

Nr 45 är byggt av den från I. F. Kamraternas storhetstid kände fotbollsbacken Knut Sjöborg. Nuvarande ägare är Martin Adolffson.

Nr 46 är byggt 1919 av Albin Stenberg. Av de fem barnen blev sonen Lennart känd som skicklig musiker. Redan i 7-årsåldern samlade Lennart Mossbanegatans ungar till ett musikkapell. "Instrumenten" utgjordes av kastruller och plåtburkar, men trots detta gjorde det unga kapellet succé vid sitt framträdande på gårdarna. Lennart utvecklade sig ganska snart till yrkesmusiker. "Stenberg's orkester" och "Hot-Trion Rythm boys" var ett par av de namn, som kapellet använde vid ansökan om engagemang. Dottern Karin blev tidigt uppmärksammad för sin vackra röst. Som 10-åring drabbades hon av polio och blev handikappad för livet. För att mjuka upp lederna vistades hon på olika vårdanstalter och lyckades

Idrottskamrater och andra vänner hjälper Knut Sjöborg med röjningsarbete för bygget.

Kumlabor på norr!

Er butik är

ICA

TRUMPETEN

HANDLA RÄTT PARKERA LÄTT

MOSSBANEGATAN 71
TEL. 784 01 - 700 55

Karin Stenberg i Las Palmas med kamrater, alla inbjudna av Kumla Lions Club

också vid ett tillfälle få vistas en tid i Las Palmas tack vare Lionsklubben i Kumla. Alltjämt gläder hon kamraterna i DHR och andra föreningar med sin sång.

Nr 47 är byggt 1945 av plåtslagare E. Jonsson. Under några år ägdes fastigheten av Edvin Edenholm. Ägare sedan 1954 är f. fabrikör Filip Schölin.

Nr 48 är uppfört av ovannämnde Karl Andersson och tillhör Birger Persson.

Nr 50 och den övriga skogen på öster tillhör lantbrukare Torsten Johansson, Brånstavägen.

Nr 52 tillhör fru Gerd Sarwe. Tomterna norr om Lindåsgatan är avsöndrade från ovannämnda Brånstagård.

Nr 53 är ett hörnhus med gräns mot Linnégatan och uppfördes av skofabriksarbetare Ivan Åhs. Han sålde fastigheten till ritare Gunnar Eriksson, som tillbyggde huset. Nuvarande ägare är Josef Larsson.

Längre norrut mot Riksvägen uppstod ett centrum, där det skulle komma att bo mycket folk. Det var inte längre fråga om egnahemsvillor utan om hyreshus. Där startades också en livsmedelsaffär. Den förste innehavaren var Frank Olof Jansson, som överlät rörelsen till AB Lithells. Efter några år hette firman Götes Livs och numera ICA-Trumpeten med Stig Ericsson som innehavare, tidigare ägare av Centrum-Livs. I det vackra parkområdet intill affärshuset ligger Kumla Barnhem, som tillhör landstinget.

Mossbanegatan, som tillsammans med Kvarngatan i söder är vår längsta gata, var minsann inte så fin under mina uppväxtår, berättar Ellen Larsson. Den liknade mest en åker. Under mörka höstkvällar var det sannerligen inte så roligt för dem som skulle långt norrut. Då var knutlampan på Lindåsen den enda vägledande ljuspunkten. När den syntes visste man hur lång väg som var kvar innan man var hemma. Senare bildades en fastighetsförening och tack vare den blev det så småningom lite mera ljus utmed vägen. För att det skulle kunna ordnas nödgades föreningen anlita ett banklån. Det dröjde dock långt in i vår tid, innan det blev riktigt bra med

belysning, vatten och avlopp. Hur besvärligt var det inte för familjerna, och inte minst för husmödrarna, med vattenförsörjningen. Under torra somrar sinade gårdsbrunnarna, och då hade många lång väg för att hämta vatten. De otäckta öppna avloppsdikena har det skrivits mycket om, bl. a. i första avdelningen av denna gatuskildring.

Många är det väl inte som skänker en tanke åt dem som här först röjde mark. Med pionjärtidens primitiva redskap var det ett hårt och tidsödande arbete att få bort sten och stubbar från byggnadstomten. Det fanns otroligt mycket sten under den fina myllan. Stenen räckte gott och väl till grunderna för husen. De flesta nybyggarna slet oerhört för att få ett eget hem, utan ett öres hjälp från stat och kommun och utan avdragsgilla räntor på lånen. Knappast någon av dem klarade bygget utan lån, men ack vad de kunde spara och "lägga undan" av sina knappa inkomster. Sparbankens betydelse för egnahemsbyggarna var enorm, även om det hände att det kunde vara svårt att få ett lån beviljat, när man hade alltför svaga borgesmän.

Den som varit med om de stora förändringar, som skett med vår Mossbanegata, vandrar gärna med förtjusning omkring i ett av Kumlas vackraste bostadsområden och betraktar den ena idyllen efter den andra, den rika florran av buskar, blommor och fruktträd i blomningstiden.

Det var ganska vanligt, att "nybyggarna" vid Mossbanegatan hade höns och en gris. Jag minns — fortfarande är det fru Larsson som för pennan — att far en söndag var ensam hemma och skulle sköta grisen som hade sin stia en bit ifrån vårt hem. När han var på hemgång från grisen, funderade han på om han stängt dörren för grisen. Då han vände om för kontroll, mötte han grisen vid Fahléns kafé. Det blev ett väldigt schå att få grisen till stian. När det äntligen lyckades var både grisen och drevkarlarna trötta.

En annan familj hade sin gris i ett mycket primitivt skjul. En dag tog en förskräcklig höststorm med sig både skjulet och grisen på en rymdfärd. Den förskrämda grisen gav sig iväg till skogs och kom aldrig tillbaka.

Namnet Mossbanegatan härleder sig från den tid, då det pågick transporter av torv från Ekebymossen till Kumla Ångvarn. När banan upphörde och man tog bort slipers, var det ett rent elände att färdas där med häst och vagn. De många groparna efter kubbarna var det inte lätt att klara varken för hästkraken eller körkarlen.

Martin Hammarberg, som i mer än ett halvt sekel bott i grannskapet har mycket att berätta om Mossbanans historia. Hammarberg hyser stor beundran för dem som i de oftast kärriga markerna byggde sig ett hem. Han minns när dubbelspåret anlades som skulle underlätta trafiken på bandelen Örebro—Hallsberg. Banarbetarna stannade i ganska stor utsträckning kvar i Kumla och gifte sig med någon flicka från samhället eller kommunen. Rätt många av dem skaffade sig också en fastighet i Mossbanans närhet. De berikade namnfloran med en hel del ovanliga namn vilka gått i arv till både en andra och en tredje generation.

Englund & C:o Ejfr. Tore Johansson

PLÅTSLAGERI

Ringvägen 18, Kumla Tel. 708 22

UTFÖR ALLA SLAGS

PLÅTSLAGERIARBETEN

MODERATA PRISER

BEGAR OFFERT

Med pensionärer till Karesuando

"Det går ej, det går ej!" Dessa föga uppmuntande ord fick Blad, Frykberg och Lindmark ofta höra, när de planerade för Kumla Pensionärsförenings drömmresa till Karesuando långt uppe i nordanland. Visst kunde det finnas betänkligheter för en så ovanlig bussresa, men med tre "blåögda" optimister i ledningen skulle säkert allt gå vägen...

Det var idel glada människor, som en junimorgon 1970 embarkerade Weidermans buss med säkre Blomberg vid ratten för att färdas till ett land där solen går upp men inte ner. Humöret var det allra bästa. Man hade en känsla av att ha kommit i lag med ett gäng glada och goda kamrater. Sången och musiken tonade från början och skulle omväxla under resan och driva bort tröttheten och enformigheten genom de milsvida skogarna.

Vår första rast var på Djäkneberget i Västerås, där vi smakade av matsäcken, innan vi for vidare mot Sundsvall.

I färdprogrammet ingick också ett hopp över Bottenhavet till de tusen sjöars land. Det första vi gjorde i vårt broderland var att fotografera.

Tullen i Övertorneå var hygglig som inte krävde oss på några slantar. Under den långa resan till Pajala passerade vi både sjöar och fjäll och då och då en renhjörd. Ja, vi fick till och med se en buss, som drogs av en ren.

Vi hade givetvis räknat med att vi skulle ha det besvärligt med myggen i nordanlandet och det hade vi också. Ibland när vi rastade fick vi skyndsamt plocka ihop våra grejor och söka skydd för odjuret i bussen.

Det är inte ovanligt att både enskilda personer och hela sällskap lämnar rastplatsen utan att följa den ofta upprepade maningen i radio och TV: "Håll naturen ren!" Den anmärkningen kunde emellertid inte riktas mot pensionärerna från Närke. Innan uppbrottet från rastplatsen skedde gjorde pålitlige Blomberg en rond med sin korg.

Så hade vi äntligen kommit till Karesuando, där vi övernattade på Graebys hotell. Värddinnan Ellen var en duktig ciceron. Vi fick se pörtet och Karesuandos gamla kyrka. Prästen Gripenstad var en sympatisk man, som var bekant med kyrkoherde Kuno Åberg i Ekeby. Han omtalade att man halade stockar till kyrkobygget med renars hjälp. Under 51 dygn har man sol dygnet om i Karesuando. Prästen berättade också om de kända väckelsepredikanterna Laestadius, Wieselgren och Rosenius, som betytt så mycket för Lappmarkens folk. Intressant var också att höra om den märkliga tjänstekvinnan Ma-

Glada pensionärer rastande vid Lindalen

ria, som genom sin vandel förmådde omvända en präst. En ödemarkspräst blev mycket omtalad för sin förmåga att tillverka blåck av blåbär och sot. Det kunde förr vara stränga vintrar med tjälskalv, t. o. m. under kyrkans valv. Vi fick också höra, att Laestadius hittat vallmo vid treriksroset. I sanning en härdig blomma.

På fjärde dagen av vår resa var vi färdiga att från Karesuando styra hemåt med övernattning i Kiruna. I Porjus fick vi vara med om en intressant upplevelse, nämligen att med hiss flytta oss 90 meter under Harpsprånget, vars väldiga vattenmassor efter utbyggnaden för ett 20-tal år sedan förser stora områden med elkraft.

En dag hade vi anslagit för besök i Östersund. Vi besåg också den vackra Frösön, där tonsättaren W. Peterson-Berger tillbragte många av sina levnadsår. På kvällen gjorde vi en synnerligen populär båttur på Storsjön, som ofta blivit omtalad för sitt storsjöödjur.

I radio varnade man för häftigt regn och hagelskurar. I bussen hade vi det skönt och inget oväder störde oss. Utefter Åsarna—Ljungan—Flatruet blev molnen allt tätare och vägen såg vi inte mycket av. Det gällde för Blomberg att ta det lugnt. Så småningom kom vi till Gammelgården och till härligt Gevalia och doftande nygräddade våfflor.

I Funäsdalen i det vackra Härjedalen ligger Motorförarnas Helynkterhetsförbunds (MHF:s) högborg, en turistanläggning som låtit tala om sig. Där stannade vi till för övernattning och hade det trivsamt. Det blev sista övernattningen. Nästa dag bar det hemåt med en första rast i Lindalen. Så gick färden vidare genom mer eller mindre kända trakter.

"Det gick, det gick" hade våra duktiga reseledare anledning att sjunga, ty det blev verkligen den drömmresa, som vi optimister tänkt oss. Några intermezzon förekom inte, om man inte skall nämna lappkvinnan i karlkläder i Karesuando som av någon anledning ville bjuda på smörj. Som synes av kortet, taget i Lindalen, var vi tillräckligt många för att motstå anstormningen. Resan bjöd emellertid på så många angenäma upplevelser, att den säkert hos alla deltagarna blev ett minne för livet.

**Vi har mer
än folk tror —**

BOCKER — KONTORSARTIKLAR — MUSIKINSTRUMENT
GRAMMOFONSKIVOR — SKOLMUSIK
SKRIVMASKINER M. M.

HF:s

Nya Bok- & Musikaffär

Stationsgatan 18, KUMLA. Tel. 019/709 41

Gösta Eriksson

AMS-pengar räddar Vallerstakällaren

Allting har två sidor. Det onda har alltid en sida av gott. 1972 års arbetslöshet gav en rad satsningar av AMS i Kumla, sjuttiofem-procentigt bidrag till Kumlasjöns ombyggnad och nya reningsverket bland annat. 11 000 kronor anslog AMS för att rusta upp medeltidskällaren i Vallersta.

Genom att skapa ett extra arbetstillfälle bevaras ett fornminne. Fornminnet är märkligt därför att det ger en god bild av byggnationen på 1200-talet eller kanske rent av på slutet av 1100-talet. Märkligt också så tillvida, att där i gården över dessa källare bodde anfadern till Sveriges största prästätt genom tiderna. Den ätt som man konventionellt betecknar med namnet Malstaätten, efter gården Malsta i socknen med samma namn väster om Norrtälje.

Anfadern hette Greger Birgersson och var frilleson, det vill säga oäkta son, till Birger Jarl. Frilleson betyder trolovningbarn. Modern dog vid sonens födelse.

Denne Greger Birgersson nämns första gången av Birger Jarl själv, när han i brev från korståget i Finland 1249 skriver att han har sin blott tjugoårige son Greger med sig. Andra gången Greger nämns är i Nerikes urkunder med breven från Riseberga kloster, där Gregorius, en son till avlidne jarlen, (Birger Jarl dog 1266) den 27 mars 1272 byter jord med Riseberga kloster eller nunnekonventet som det står. Greger byter med Baldastadh in Nericia och får Engsyö (Engsö slott söder om Västerås) och 117½ mrk, då hans mansio (gård) är bättre efter deras uppskattning som var tillståndse i Närke och Engsö. I Närke deltog lagman Filip (Thyrnesson), en prästman Knut, Wiflucvi, Qoddi och Sturorbjörn.

Det tredje stället jag funnit Gregers namn på är i Gottskalks annaler, som finns i isländska annaler. En bokutgåva som kanhända endast finns i ett exemplar i landet. Den är på gammalnorska. Det tog mig två år att

få den från Uppsala universitet. Gottskalk var en historiepptecknare på medeltiden i Oslo. År 1276 dog påven Gregorius IX, och då har denne Gottskalk räknat upp en rad kända personer med namnet Gregorius, som avlidit det året. Gregorius, Birger Jarls frilleson står bland dessa. Han var alltså känd i hela Norden.

Därmed vet man att Greger föddes 1229 och var med sin fader Birger Jarl i hans värv. Birger Jarl förlänade områden till sina yngre söner 1255, och då är att förmoda att även Greger fick sin stora gård Vallersta, som omfattade hela Vallersta och Hörsta, där gårdskapellet låg. Gårdskyrkan, som gav impulsen till forskningen om människorna bakom.

Greger bodde i Vallersta till 1272, då han vid 43 års ålder flyttade till Engsö slott. 1275 flyttade han igen. Kung Magnus Ladulås, hans halvbror, önskade slottet och Greger fick gården Malsta i Uppland. Gården är nämnd Malstadhi och även Malstadhum längre fram på medeltiden. Gården var framför allt säte för blivande biskopar och ärkebiskopar. Man kan spekulera i om Greger skulle blivit ärkebiskop, men att hans bortgång kom emellan 1276, men därom vet vi inget. Sverige bytte ärkebiskop 1277. Greger blev adlad av kung Magnus

Böndernas gamla överbyggnad över Vallerstakällaren har fått en översyn i år med AMS-pengar — 11 000 kr.

Folkets Hus

TEATER - FILM - LOKALER FÖR MÖTEN

RING 75079

REKOMMENDERAS för bröllop, middagar
och samkväm i trivsamt miljö

och fick namnet Greger Birgersson af Mahlstadhi. Som vapen fick han en kluven sköld med två balkar i den vänstra halvan (det fältet två gånger styckat).

I uppslagsverk står att stamfadern till Malstaätten är hans son Jon. Men som Greger var först med sitt adelskap och med ättens namn torde det vara sannare att kalla denne för stamfader eller anfader till Malstaätten. Adelskapet utesluter heller inte att Greger kunde vara påtänkt av sin halvbror till ärkebiskop, snarare tvärtom.

Gregers son Jon fick en son vid namn Thomas, som blev biskop i Växjö. Gregers sonson Greger Jonsson (Jons son) blev fader till ärkebiskopen Birger Gregersson (1320—1383), som var ärkebiskop åren 1366—1383. Denne Birger var samtida med heliga Birgitta och han skrev den första boken om henne. "Legende S:te Birgitte" heter detta verk, som utgavs av I. Collinj år 1946.

En rad präster finns i ätten som tillsammans med biskopar och ärkebiskopen gör ätten till Sveriges största prästätt genom tiderna. Den sist omnämnde manliga medlemmen är riddaren Kettil Jonsson, omnämnd åren 1376—1386.

Hembygdsföreningens mångåriga ledare, folkskollärare Ivar Björklund († 1971), har genom ett energiskt forskningsarbete kommit till, att ätten via Tyskland och England haft anknytning till Sveriges kungahus av i dag.

Allt detta gör att medeltidskällaren i Vallersta inte är vilken källare som helst. I den kyrkliga trakt i mellansverige där Kumla ligger över rikssnittet med kyrkosamma är det intressant att landets mest berömda prästätt är sprungen ur dess innevånare. Det ger perspektiv bakåt för orten såsom varande kyrklig trakt i 700 år. Källarna är tre till antalet och har av AMS-pengar be- kostats med singel i botten. Trappan har stagats och en ny dörr med grov hasp kommit till, en dörr som alltid är öppen för besökare. Bara att haka av. En yttre ansiktslyftning har överbyggnaden fått. Den som bönderna en gång åstadkom för att bevara källarna som potatisstuka. Ny målning och rustning av tegeltaket har skett.

Ytterligare tre källarutrymmen har varit utgrävda, varvid man konstaterat att två av dessa källare också härstammar från 1100—1200-talen medan en säkerligen tillkommit under 1400-talet. Dessa källare är igenlagda.

Huset ovanför källarna var av trä, 20 meter långt och runt detta har ett tjugotal hus för tjänstefolket varit placerade.

Mosjön har tidigare sträckt sig ända intill gården Baldatsadh, Ballerstad och nu Vallersta. Från Vallersta grenar ett stort vägnät ut sig i Kräcklingeskogarna. S:t Olofs källeväg går från västra Valla och ut över Munkastigen, som går mellan Hörsta kapell och Riseberga klosteruin, och fortsätter till Hardemo.

Åsen eller Åsa-vägen går rakt söderut till Stene brunn med en avstickare till Sichelsta. Skogsbruket har hållit dessa gamla vägar öppna och de är så breda att man kan fara där med häst och vagn än i dag.

Mitt inne på Munkastigen finns en tullsten där man tog tull av resande mellan Kumla och Kräcklinge.

Trappan och nedgången till medeltidskällaren i Vallersta har stagats i år. Ledstången fästsatts. Utan risk kan man besöka källarna igen. De är alltid öppna för allmänheten. Dörren har endast hasp.

Hörsta kapell, som varit gårdskapell till Vallerstgården, blev filial (annex) till Riseberga 1272. Vid utgrävning fann man träkol. Det skulle tyda på en tidigare träkyrka, som brunnit. Ett för träkyrkor vanligt sätt att förstöras på. I Kumla fanns en 1100-talskyrka.

Vid Malsta finns det likaså en kyrka av sten från 1100-talet. Hörsta kapell var också av sten.

Allt detta finns bevarat och markerat i dag. Sevärtheter av stort mått. Munkstigarerna med dess olika namn är goda strövområden för de som vill vandra och upptäcka.

Återstår spekulationer kring kvarlevorna efter de två personer som man fann i Hörsta kapell. Mannen skulle kunna vara Greger, anfadern till Malstaätten, som är begravd där. Han dog 47 år gammal. Kvinnan skulle kunna vara hans moster, Birger Brosas gemål Brigida (Birgitta), som överlevde sin gemål i många år.

Birger Brosa, bror till Birger Jarls moder Ylva, dog 1202 och testamenterade mycket till Riseberga.

Brigida blev Risebergas första kända abedissa. Var det därifrån Vallersta vandrade över i Birger Jarls ägo och till hans son Greger? Vi vet det inte.

Allt för Motoristen

BENSIN — OLJA — SERVICE — TILLBEHÖR

VÄLKOMMEN till

Stene Servicestation

Inneh. Nils Berggren Tel. 731 70

DEN VITA GÅRDEN

Den vita gården

Hur gammal gården är vet jag inte. Det första som jag hörde om den var att den låg i vägen för en tromb, som när den dånade fram tog med sig taket på huset och en massa föremål, som virvlade iväg långt, långt bort från gården. Men det var mycket längesen det hände, kanske för hundra år sedan.

När seklet var något år gammalt — eller kanske bara några månader — hade en möbelsnickare i köpingen tröttnat på att göra möbler och bestämt sig för att bli bonde och köpt "Den vita gården". Han flyttade dit med hustru, son och två döttrar. Det dröjde inte så förskräckligt många år förrän familjen växt till med tre pojkar, som alla ärvt faderns praktiska händighet. Och jordbruket lärde sig alla tre. Den äldste sonen ökade på de kunskaper han fått i folkskolan med folkhögskolekurser dels i Karlskoga och dels i Hässleholm.

Den nye bonden på "Den vita gården", som då var röd, kunde givetvis inte klara jordbruket själv. Han behövde en dräng och städslade en duktig yngling från grannbyn. Vad tror ni, att han betalade honom? Jo, hundra kronor om året. Inte ett öre mer behövde man betala en dräng på den tiden plus kost och logi och möjligen ett par stövlar på hösten.

Gården var rätt så stor, dryga 40 tunnland med skogen alldeles inpå knutarna. Det var en fin skog, och den var både far och pojkarna mycket rädda om. Men den räckte så bra till virke för tillbyggnad och reparationer, till bränsle och även till några famnar ved då och då till avsalu.

Familjens bostad och djurens bostad skildes åt av landsvägen. Det var ju inte precis så praktiskt. Vid den avlägsna tid, då gårdshusen uppfördes, var det knappast någon olägenhet. Att vara försiktig då man skulle över vägen behövde man inte tänka på. Det var mest folk, som med sina korgar vandrade till eller från köpingen, då och då en hästskjuts eller något oxpar, som använde vägen. Värre blev det när varje gård skaffade sig bil, dock inte "Den vita gården". Då blev det ett buller utan like från bilar och motorcyklar, och då blev det ett rent

elände många gånger att komma över till lagårn och sköta djuren och mjölka korna eller ha ärende till det lilla huset med ett hjärta på dörren.

Far blev inte gammal. Han gick bort 1918, ett fruktansvärt år. Pesten, kallad "Spanska sjukan", härjade i hela världen och även i vårt land. Hur många hem fick inte släppa till någon anhörig till den hemska farsoten!

Ansvaret för "Den vita gården" övergick till "kära mor". Hon hade emellertid stor hjälp av barnen, som med ett undantag lämnat skolan. Snart nog var pojkarna så försigkomna, att gården inte behövde någon dräng längre. I tonåren hade yngsta dottern fått plats i en släktings butik i municipalsamhället i norr. 1914, då det första världskriget började, övertog hon affären och hade den i 15 år.

På eftersomrarna kom "morbror August" från Stockholm och hjälpte systemen med skördarbetet. Mor i gården var en duktig kvinna och var liksom sin bror glad och humoristisk. "Morbror August" var alltid välkommen. Han hade så mycket roligt att berätta om vad han själv och andra upplevt i den stora huvudstaden. I en liten röd stuga i den stora trädgården bodde systemen "Moster Augusta" under några år.

Gården hade ganska stor djurbesättning, sällan mindre än ett dussin kor och två hästar. Under rätt många år såldes mjölken direkt till hushållen i grannskapet. Mjölken utportionerades i flaskor, som varje morgon en av bröderna körde till de olika hemmen. Han fick alltid beröm för den fina mjölken.

När gården skaffade sig traktor såldes den ena hästen. "Grälle" fick emellertid stanna och ha goddagar. Han var trotjänaren, och han skulle få ha det bra och inte komma i andra händer. Någon gång spändes han för vagnen för att forsla "kära mor" till bekanta, och då behövde han inte jakta utan fick lunka som han ville.

Så kom den obevekliga döden till "kära mor", 19 år efter "kära far". Så plötsligt, nästan omärkligt.

Kumla Bil & Traktor

Stenevägen 28 - KUMLA - Tel. 706 76

**Fullständig
bilverkstad**

Försäljning av **NYA och BEGAGNADE BILAR**

Representant för

VOLVO

Den yngste sonen hade sedan några år lämnat plog och harv och blivit "järnvägare" i köpingen. Äldsta systern och de två bröderna fick nu överta "Den vita gården". De yngre syskonen ansträngde sig med att sätta gården i allt bättre kultur och avvinna den allt större skördar. Den gemensamma ladugårds- och logbyggnaden blev med tiden för trång, varför den tillbyggdes. Och det gjorde bröderna själva, likaså byggde de ett traktorhus. Boningshuset moderniserades med vatten- och avloppsledning, toalett och badrum, elektrisk spis, kyl och till sist elvärme.

"Den vita gården" hörde ännu inte till köpingen utan till den stora grannkommunen, som hade ett flertal andra byar häromkring sedan långt förfarna tider. Ännu för ca 50 år sedan hörde stationshuset och ett par skolhus i köpingen till grannen i norr. Så var det, hur underligt det än låter.

Bebyggelsen i köpingen gick länge trögt. Men så med ens lossnade det och gjorde det ordentligt. Köpingen blev ett skolcentrum med något så pampigt som gymnasium, yrkesskola och en del annat. En och annan industri sökte sig också dit. Framförallt lärarna behövde många lägenheter. En viss bebyggelse hade uppstått på Per Larssons gamla Kårstahult och samtidigt på Stocksåtersgårdens marker. Det byggdes stora hus, en del mycket "konstiga", sa man, och det byggdes affärshus men mest egna hem. De kom till så snabbt, de många trevliga egna hemmen.

De styrande i köpingen hade ögonen öppna för fortsatt expansion. Och så köpte man in den stora gården intill "Den vita gården". Mången köpingsbo oroades över det stora markköpet och undrade vart det skulle bära hän. Men det var ingen fara. Tvärtom, det visade sig snart att det var en god affär, då tomterna steg oerhört i pris, och bostadskön alltså var lång.

Som så många andra gårdar blev även "Den vita gården" kreaturslös. Man behöll bara hönsen. Därmed kunde ytterligare en av bröderna lösgöras från jordbruket och ta plats i köpingen. Han hade liksom sin yngre broder gift sig, köpt fastighet och båda bodde trivsamt vid var sin lugn gata i köpingen.

Så blev det till sist bara de båda äldsta av syskonen kvar på "Den vita gården". De arrenderade ut ägorna. Båda hade blivit folkpensionärer och tyckte, att de kunde ta det litet lugnare efter allt det myckna slit de haft.

Behovet av ytterligare tomtmark skulle snart nog aktualiseras, trodde flera av de styrande i köpingen. Kunde man förvärva "Den vita gården" klarade man sig ett bra tag. Och en dag i slutet på 60-talet gjordes affären upp, men de båda syskonen släppte inte bostaden med den vackra trädgården.

Alla husen på andra sidan vägen kom bort, och det blev plötsligt så ljusst. Skogen kom liksom närmare. "Den vita gården" med sin trädgård blev allt vackrare, en fager idyll. De gamla aplarna hade väl varit med under två generationer minst och bar ännu frukt, om än så sparsamt. Så mycket generösare var det höga trädet med syltpärönen. Ett halvt dussin Sävstaholmträd hade för-

Mor Sofia och morbror August

yngrat beståndet. Tillgången på svarta vinbär och körsbär var i allmänhet riklig. Det kunde Kumla Fruktindustri intyga.

En sommarkväll satt de båda syskonen och njöt av kaffetåren i trädgården. Tankarna gick långt tillbaka, till fars och mors tid. De påminde varandra om den tid, när hela familjen hjälpte till att bära bekymren och vilket slit det under många år varit med djuren. Men hur roligt var det inte när Per Larsson från granngårn kom och bjöd på Pers-kaffe hemma hos sej och hur glad den gamle var att få se vännerna samlade. När det fanns så många karlar i gården var det också roligt att hjälpa en och annan granne med dagsverken. Det var ju mest fråga om tröskning, som gjordes hemma vid gårn, innan skördetröskorna kommit till. Tänk vad smultron det fanns i de djupa diken på andra sidan lagårn. Vissa somrar var det så mycket att det räckte till att sälja till järnvägshotellet, som betalade bra för dem. Men diken las igen för att underlätta arbetet på åkrarna och sedan blev det inte några smultron mer . . .

Tiden har gått och man har det bra nu också och önskar att alla gamla fick känna sej lika nöjda. En och annan krämpa påminner en om att man blivit till åren. Man får ta en dag isänder och inte oro sig för morgondagen.

En del äldre årgångar

av KUMLA JULBLAD

kan erhållas från

KB Kumla Tryckeri

Skolvägen 2 - Tel. 708 81

Rössbergs SNABBKÖP

Å B Y T O R P Tel. 730 72

Platsen för förmånliga inköp
såväl till julen som året runt

— ETT VARUHUS I MINIATYR

SPECERIER, CHARKUTERI, MJOLK, BRÖD

Kapitalvaror t. ex. TV, Frysboxar, Kylskåp, Tvättmaskiner m. m.

Kumla under mina uppväxt- och ungdomsår

Karl Johan Åkerblom
med söner Oscar och Erik

Det mest välskrivna protokoll, som jag sett, var skrivet av en tonårig sekreterare i Kumla Blåbandsförening, Oscar Åkerblom. Det var en verklig njutning att bläddra i den gamla protokolls-boken. Jag har alltid tyckt att det är besvärligt att skriva snygga paragraftecken. För den unge sekreteraren var det inte svårt. Vilka vackra figurer fick inte han fram! Han sparade inte på papperet, och detta bidrog till att sidorna blev luftiga och den vackra handstilen kom till sin fulla rätt.

Karl Johan Åkerblom, Oscars far, kom 1894 flyttande från Valla och startade herrskrädderi och manufakturaffär i Solgården, Hagendalsvägen 1. Det stora, slottslignande huset, hade 1893 uppförts av P. J. Carlsson, partiskomakarson från Stene, och det var här som Oscar föddes. Efter några år flyttade Åkerblom sin rörelse till tomt 4 på andra sidan gatan. Huset, som först tillhörde telefonpionjären, ingenjören Joh. Persson, tillbyggdes med veranda. Sedan Åkerbloms rörelse upphört inrymdes olika affärer i huset. Innan det revs 1970 disponerades lokalerna av frukt- och konfektyraffären Pomona.

Åkerblom var "storskräddare" med ett tiotal anställda. En av Åkerbloms anställda var F. O. Risberg. Han startade sedan eget herrskrädderi och blev konkurrent till sin forne chef. Av Risbergs söner var Birger mångårig handelsresande för AB Lasse Burén och Torsten under närmare ett halvt sekel anställd på A. G. Anderssons skofabrik, bl. a. som verkmästare. Efter pensioneringen fortsatte han som tobakshandlare vid Trädgårdsgatan.

Konkurrensen i branschen var hård, och krediten blev allt allmänare med oanade konsekvenser. Posterna på kundfordringar blev allt flera, och flera blev också de,

som inte hade minsta chans att klara sin skuld. För Åkerblom kom den dagen, då inte heller han hade några medel att göra rätt för sig och nödgades att "ställa in". Ett 60 procentigt ackord godkändes. Borgesman var släktingar i Vingåker och den forne hyresvärd P. J. Carlsson, som blivit den allt mer dominerande affärsmannen i Kumla och med rätta gjorde sig förtjänt av det ofta använda namnet "Kumla-kungen".

Åkerblom tröttnade på att vara skräddare i Kumla och blev istället bonde i Askhult i Småland. Gården var inte mer än 15 tunnland, och det gick inte att föda en familj på. Han fick därför vara skräddare på nätterna och lantbrukare på dagarna. Hans hälsa tålde inte en sådan påfrestning. Vid ett besök i föräldrahemmet i Vingåker ändades hans liv. Han blev inte mer än 50 år.

Under Kumlatiden var Karl Johan Åkerblom synnerligen verksam i såväl missionsförsamlingen som i blåbandsföreningen. Han beskrives som en människa, varmt avhållen av den stora vänkretsen. Sonen Oscar beundrade sin far för hans rättrådighet och varma religiositet.

Julbladets utgivare har under året haft många och framförallt långa samtal med Oscar Åkerblom, som sedan 1922 varit stockholmare och där alltjämt driver engrosaffär i medelhavssvamp och sämskskinn. Han minns otroligt mycket om det nya seklets första årtionden i Kumla, både när det gäller affärs- och föreningslivet. Han är född 1895. Jag har fått Oscars löfte att för julbladets läsare i korta notiser berätta en del minnen från barn- och ungdomsåren. I fortsättningen är det således Oscar som fyller spalterna.

Äldsta minnet jag har är då jag i 3-årsåldern föll ner i kökstrappan och blev hjälpt av farbror A. G. Ekman, som hade affär i P. J. Carlssons gatuhus. Ärret i hakan syns ännu.

Minnet av klockringningen vid sekelskiftet i Kumla kyrka sitter kvar. Min far väckte mej kl. 12 och ville, att jag aldrig skulle glömma den unika händelsen.

Bryggeribranden 1903 är också ett minne från barn-domstiden. Vid brandtillfället höll far på med tillbyggnad av "Pomona"-huset. Bryggeriet tillhörde bryggare Söderholm och låg på vår granntomt. F. A. Carlsson, som var en av de tongivande i samhället, hade på tomt byggd en fin villa, om vilken urmakare Olsson skrev i Nerikes-Tidningen, att den "sista villan var värre än den första". Huset lär ha varit det första i samhället,

GULD- och SILVERSMYCKEN i rikt urval

vackra saker i TENN. Matsilver i flertal modeller. Gamla smycken och ringar omarbetas på egen verkstad

AB Elias Englunds Guldsmedsaffär

Hagendalsvägen 8 — KUMLA — Tel. 703 01

Det Åkerblomska affärs- och bostadshuset Hagendalsvägen 4 med familjen samlad

som hade elljus. F. A. Carlssons villa flyttades senare till hörnet av Kyrkogatan—Köpmangatan och blev komministerbostad. Istället för villan uppförde kompanjonerna J. W. Johanson och Joel Andersson 1914 det stora affärs- och bostadshuset Hagendalsvägen 6, som snart skall rivras.

1903 var prosten Axel Falk och döpte min bror Erik. Jag minns han sa: "Kom Oscar och dra fingerkrok med mej!". Den snälle 82-årige patriarken lät 8-åringen vinna. När jag omtalade händelsen för Josef Falk i Stockholm, förvånade han sig över att jag varit tillsammans med hans far. Året efter det Falk varit hemma hos oss, stod jag med min far och urmakare Olsson vid Falks öppnade grift i sydöstra hörnet av den gamla kyrkogården.

I pojkåren fick jag en dag följa med far till Sannahed och såg när Oscar II red genom äreporten. Min far lyfte upp mej så jag fick röra vid kungens ena stövel. Ett sådant minne glömmes man inte så lätt.

I småskolan hade jag Anna Hultin, maka till Frans Ericsson och mor till Stig och Kjell. Vår handlare var Frans, som jag tyckte mycket om. Han tillhörde eliten bland det intelligenta Kumla. Under mina uppväxtår firades Gustaf Adolfsdagen allmänt. Ett av mina första minnen är när Gustaf Karlsson i Södra Mos agerade kung och red på P. J:s stora vitgråa häst.

Åren 1904—05 gick jag, eller rättare hoppade jag, till Fylsta skola. Vägen togs över järnvägen — där ofta ett tågsätt stod hindrande i vägen — och ett skogbeväxt kärrområde vid Vega. Vile vi vara torrskodda fick vi hoppa från tuva till tuva. Så inte var det någon bekväm skolväg vi hade. Mina läsare kan inte föreställa sej hur det var vid långvarigt regn. Min lärare hette Edvin Aspling. Han var duktig och omtyckt av oss alla och fick t. o. m. bråkmakarna att lyda utan "puckel".

Min far hade sina flesta kunder bland stenhuggarna i Yxhult. På lördagarna brukade han cykla dit för att hålla uppörd och jag har ett minne från 5—6-årsåldern, då jag fick följa med och stå mellan ramen på cykeln.

Oftast fick far återvända tomhänt. Jag minns dock en gång, då en av stenhuggarna betalade en hel femma på sitt konto.

1912 avlade jag realskoleexamen i Örebro. Det var inte då som nu, att det inte kostade något för föräldrarna att ha sina barn i realskolan. Det var inte fria böcker och skolmateriel, inga fria terminsavgifter och inte heller studiebidrag. Min far hade under min studietid dåligt med slantar, varför jag undrar om inte farbror P. J. kostade på mej studierna. I juli var jag konferensombud till blåbandisternas konferens i Härnösand tillsammans med kyrkovärd Lars Andersson, Gustaf Olsson och komminister Ehard Morén. På uppresan stannade vi i Stockholm och besökte bland annat geologiska muséet och hälsade på professor J. G. Andersson ("Kina-Andersson") från västernärke.

Efter realexamen fick jag allvarligt tänka på ett förvärvsarbete. Det var inte ont om kontorsplatser. Med uppvisande av mitt goda betyg, hade jag bara att välja. Det blev P. J. Carlssons grosshandelskontor. Jag kände farbror P. J. mer än många andra. Jag var född i hans gård där min far en tid hade haft affär och verkstad.

Några år före min examen tog jag initiativ till en scoutkår i Kumla. Vi kallade den "Vasagossarna". Bland de pojkar som var med minns jag bröderna Georg, Martin och Josef Lundholm, Simon Ström, Charles Arbin, Yngve och Torsten Risberg, Martin Sandberg och Elis Åkerblom. Mitt ledarskap övertogs senare av en löjtnant Rosén från Sannahed.

1912 köpte P. J. bil till stor glädje inte minst för Knut Bergman, som tidigare varit hästkarl men nu blev chaufför. Bilen var av det tyska märket Presto. Då blommade

Matgäster hos fru Axelsson 1915

1:a raden: från vänster Herb. Widén, kontorist på Kumla Skofabrik, Arvid Jansson, bitr. hos J. W. Johansson & Co. 2:dra raden: Thure Schelin, kontorist på A. G. Anderssons skof., värdinnan Axelsson, släkting till fru A. Axelsson, bitr. hos J. W:s, Lindberg, bitr. i järnh. 3:e raden: John Larsson, bodkarl, senare handl. i Huddinge med namnet Sylvén, Lotten Andersson, bitr. hos Lundquist och gift med Lindeberg, Isidor Eriksson, kontorist hos AG, Emil Andersson, bitr. hos Frans Ericsson, Oscar Åkerblom, kontorist hos P. J. Carlsson, Lundvall, ingenjör vid Sana, Malmö som byggde vatten- och avloppsledning, P. Lundquist.

Eric Ericsson
SJÄLVKÖP
Tel. 70398, 70499

P. J. Carlsson
1856—1920

Carl Carlsson
1891—1917

Knuts motorintresse. Han blev senare själv ägare av bilen och startade bilstation.

Jag blev så gott som från början av min anställning hos P. J., om inte till namnet så till gagnet, hans privatsekreterare. När något skulle skrivas kallade han på mej. Jag kan berätta om en affärssuppgörelse, som knappast någon känner till i Kumla. 1912 skulle fabrikör C. G. Ström bygga ny skofabrik och behövde låna mycket pengar. P. J. hade gott om dem. Ström vände sig till honom och blev hjälpt med 200 000 kronor. I kontraktet, som jag fick skriva, stod angivet att av beloppet skulle hälften utgöra ett delägarskap i fabriken med 25 % av vinsten. 1912, 1913 och 1914 blev det ingen vinst. Men 1915 däremot under andra världskriget blev det stor vinst med god utdelning. Genom firman Carlsson & Äqvist i Örebro blev Ström löst från beroendet av P. J.

Under första världskrigets senare skede infördes en s. k. krigskonjunkturskatt. Den gällde dem som ökat sina inkomster under året. P. J. belastades med en sådan skatt på drygt miljonen. Vid en middag med en av de högre tjänstemännen från länsstyrelsen lyckades P. J. övertyga denne om att det inte fanns någon anledning för P. J. att erlägga krigskonjunkturskatt. Själv hade jag med P. J:s "goda minne" sysslat med lite affärer vid sidan om min anställning, dock inte med samma artiklar som firman tillhandahöll. Döm om min förvåning, när jag en dag fick i min hand en debetsedel på krigskonjunkturskatt. Jag hade varit med om att efter diktamen skriva överklagelseakten, när det gällde P. J:s skatt. I mitt överklagande hänvisade jag till motiveringen i min chefs skrivelse. Det blev sedan aldrig fråga om någon sådan skatt för mig heller.

P. J. var mycket konservativ och skulle inte tyckt om att jag var liberal. Men det var jag, fast jag deltog mer på länsplanet. Jag minns en middag i Örebro tillsammans med statsminister Karl Staaff, statsråden Axel Schotte

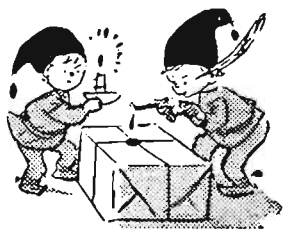
och David Bergström samt Gustaf Sundelin i Fellingsbro. Efter mer än 50 år kom jag att samtala med Sundelin, som då var talman i första kammaren, om denna middag. Han mindes mycket klart händelsen. Gustaf Sundelin var en stor begåvning och med sitt lättsamma, jovialiska sätt väckte han beundran överallt där han var med. Han fick en av de förnämsta utmärkelserna, då han tilldelades Serafimerorden.

Den första större affär, som P. J. engagerade sig i, var då han redan 1899 tillsammans med fabrikör Carl Otto Carlsson från Vänersborg startade A/S Norske Skofabrik i Kristiania (Oslo), som tidvis hade 1 500 anställda. P. J. var också delägare i Marks skofabrik och Victoria i Örebro samt Gartz skofabrik i Kumla. Firman hade under flera år livaktiga affärsförbindelser med garverier och läderfabriker i Tyskland, Danmark, Frankrike, Finland och Polen.

Bland mina första lekkamrater var P. J:s son Carl. En gång i 5-årsåldern var jag med honom och snattade bär i grannen Zarelius jordgubbsland. Carl var fyra år äldre än jag och kunde springa fortare. Han klarade sig undan Zarelius, men det gjorde inte jag. Carl var snäll och hjälpsam och var en verkligt omtyckt grabb. Han hade fotboll, och det var ingen mer än han som hade. Vid flera tillfällen bad Nisse Björkman och Fritjof Fransson mej att be Carl låna dem bollen, och det fick de gärna. En sommardag 1917 inträffade något fruktansvärt med Carl. På kontoret var P. J. och jag. Mina kamrater Gustaf Eriksson och Almer Larsson hade ledigt. Carl, som var löjtnant, hade nyss varit inne och sagt farväl, han skulle bila norrut till skärgården och jaga änder. Endast några få minuter efter det Carl hade sagt farväl, ringde telefonen. Det var för väl, att jag hann före farbror P. J. till telefonen. En röst från Norra Mos meddelade att det hänt en svår olyckshändelse. Carl hade med bilen råkat komma ut på de lösa vägkanterna. Jag försökte så behärskat och lugnt som möjligt omtala vad som hänt. Knut Bergman kallades att köra fram bilen. P. J. synbart djupt skakad, anade det värsta. På olycksplatsen lade sig P. J. men kunde inte få fram ett ord. Jag frågade Carl, om han hade mycket ont, och fick ett lågmält svar som kunde tydas att det var mycket illa med honom. Vid undersökningen visade det sig, att levern var skadad. Hans liv stod ej att rädda. Två timmar efter ambulansens ankomst till lasarettet var Carl död. På några få dagar vitnade håret högst märkbart på den stackars fadern.

Det är fel att tro, att grossiströrelsen var anledningen till P. J:s stora förmögenhet utan han hade blivit mångmiljonär genom egendomarna han förvärvade och delvis styckade. Bland dessa var Målsåker i Södermanland den största. Men han ägde också Gräfsnäs i Västergötland, Hättorp i Östergötland, Sandbro i Uppland och Körtingsberg i Närke.

P. J. var styrelseordförande i såväl Skandinaviska Bankens som Örebro Enskilda Banks avdelningskontor i Kumla. Vid kamrer Arvid Olssons och kassör Aug. Almblds semester fick jag, trots min ungdom, tjänstgöra som ersättare.

JULKLAPPEN ska' vara från

Vi har massor av praktiska och nyttiga julklappar, som med självskrivenhet hör hemma på allas önskelista!

Hagdalsvägen 26 - Tel. 706 27

Mobergs
KUMLA
HERR- & GOSSEKIPERING

Kumla municipalsamhälles brandkår 1929

Första raden från vänster: Romanus Karlsson, Evert Lind, Josef Andersson, Konrad Gustafsson, Knut Becker, Knut Bergman, Fritz Hermén, Hjalmar Andersson och Axel Persson. Andra raden: Axel Norell, Edv. Karlsson, Algot Fryklund, Karl Persson, Levi Sjöborg, Alrik Norell, Löv, Nils Andersson, Erik Norell och Uno Johansson. Tredje raden: Claes Sartz, Edvin Andersson, Alex Andersson (sedermera brandchef), Carl Lind, brandchef, Vilhelm Widlund och Paul Fransson.

Kortet har lånats av f. åkeriägare Knut Bergman, som tillhörde elitkåren åren 1916—1933. Brandstationen var då inrymd i en liten primitiv stuga på nuvarande stadshustomten.

1914 hade blåbandsföreningen en lustresa till Karlsborg. Det var den 3 augusti. Vi hade tur och fick se fästningen. Dagen därpå bröt världskriget ut, och sedan stängdes fästningen för civila.

Jag startade tillsammans med G. A. Persson skoaffär vid torget. Jag hade också en fastighetsägares bekymmer några år. Först köpte jag Stenevägen 37, en tid köpman Werner Hardmos hem, och tidigare var jag ägare till en fastighet i närheten av Nygatan.

Jag minns när Björlings brödragoskör med den 6-årige Jussi 1918 innan resan till Amerika konserterade i Johanneskyrkan. (Är det möjligen någon som har ett kort kvar av dem, skulle jag gärna vilja fotografera av detta).

En grabb med det rätta "födgeniet" var skraddarsonen Harry Blom. Han var kommissionär för DN och hittade på att ta hem tidningarna som ilgods. På så sätt kunde elvaåringen distribuera de hundratals exemplaren fyra timmar före posten. Harry innehar firman "Örtagubben" på Luntmakargatan i Stockholm.

Storbyggmästare förr i Kumla var C. G. Lundholm. Han har ju flera gånger omnämnts i julbladet, mera utförligt 1963. Han hade fem duktiga pojkar. Ett par av dem, Karl och Martin, blev stockholmare. Karl uppfann till och med en fallskärm. Som försäljare hade Karl i sin firma en sedan vida känd herre, Hermann Göring. Karl talade om för mej att Göring köpt uppfinningen för tyska statens räkning. Det var före andra världskriget, innan Göring blivit fältmarskalk och Hitlers förtroene.

Carl-August Carlsson, P. J:s bror, var chef för firmans Stockholmskontor. Vid varje års slut delade bröderna vinsten, men några kontanter fick inte Carl-August utan fick nöja sig med reverser. Den äldsta reversen, som jag såg, var från 1894. Efter P. J:s död 1922 blev det till allmän överraskning konkurs. Carl-August hade då reversfordran på över 3 miljoner kronor, på vilken summa han skulle ha utdelning i konkursen. Jag var tillsammans med den riksbekante stadsfiskalen Lars Stendahl ("Påhldahl") vittne vid rättegången i tingshuset i Hallsberg.

På sin 60-årsdag hade P. J. gjort en donation på 10 000 kronor dels till Kumla mp. och dels till Kumla kommun. Avkastningen skulle användas till sjuka och behövande. Pengarna var kvar i firman, som i vanlig ordning betalade räntan. När vår kassör, Almer Larsson, en dag pratade om donationerna, sa jag till Almer: "Vi bör nog sända Lars Pärsson en check på 10 000 kronor, så att donationen blir betald". Samtidigt ringde jag Lars Pärsson och bad honom genast efter att ha fått checken hämta pengarna på Skandinaviska Kreditaktiebolaget. Han anlidade "sin bank", som var Mäljarbanken, och blev fördröjd en dag. Detta var nog för att checken skulle komma tillbaka med påskrift "saknar tackning". Arvid Olsson, som var municipalkassör, kände bättre till vår firmas ekonomi och hade ingen svårighet att i tid säkra donationsmedlen för Kumla mp. Lars Pärsson fick uppbära mycken kritik för att han inte hade varit lika kvick att

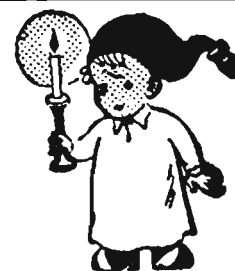
forts på sid 9

E. KEMPES *Manufaktur*

Hagendalsvägen
KUMLA

Telefon 701 66

Rekommenderar sitt urval av finare och grövre Arbetskjortor, Arbetsbyxor, Slipsar, Blåkläder, Trikäer m. m.

Ett unikt protokoll från järnvägsanställda i Hallsberg

I julbladets arkiv har ett fyrasidigt tryckt protokoll fört vid Kbs (Kontorsbiträdenas) sammanträde påträffats. Något unik torde bestämmelsen om att medlemsavgift endast skulle erläggas av ogift medlem vara. Vidare att man fick böta 50 öre för bortovaro från sammanträdet. En femtioöring fick också sekreteraren vidkännas om han inte två dagar efter sammanträdet hade protokollet färdigskrivet. Sammanträdena avslutades inte förrän efter en "genomgående priff" fram till 11-tiden. Priffen var i början av seklet ett lika vanligt kortspel som bridge i våra dagar.

Protokoll fört vid Kbs sammanträde i Hallsberg den 17 jan. 1906.

§ 1.

Samtliga i H. Stationerade Kb. samlades på kallelse af Herr Lindelöw, den 17 jan 06 kl. 9,0 e. m. hos Herr H. Ågren, för att utreda huruvida intresse fanns för en gemensam sammanslutning bland H:s Kb. hvarigenom de skulle blifva i tillfälle att lättare tillvarataga sina intressen samt om möjligt skaffa sig gemensamma nöjen och befanns alla de närvarande mycket intresserade för saken hvarför beslutades att härstädes bilda en Kb.-förening.

§ 2.

Såsom ordförande för kvällen valdes Herr Lindelöw och såsom sekreterare Herr Nyqvist. Att justera protokollet valdes Herrar Eskilsson och Petersson.

§ 3.

Beslutades efterhöra å Nya Hotellet om lokal där kunde erhållas till billigt pris för att användas vid sammanträdena, hvilka bestämdes skola äga rum en gång i veckan och utsågs härför en kommitté bestående af Herrar Petersson, Nyqvist och Ågren att uppgöra med Fröken Larsson om lokal jämte pris för densamma.

§ 4.

Efter en ganska liflig debatt beslutades att en månadsavgift af 25 öre skulle erläggas af hvarje ogift Kb.

§ 5.

Beslutades att välja en kassör, en kontrollör och en inkasserare, hvilken senare skall hafva till uppgift att upptaga alla afgifter m. m. och mot kvitto öfverlämna dessa till kassören, som betalar alla utgifter för föreningen, såsom kassör valdes Herr Petersson, såsom inkasserare Herr Nyqvist och såsom kontrollant Herr Hildebrand, hvilken skall godkänna och attestera alla räkningar för föreningen.

§ 6.

Efter en längre diskussion beslöts att hvarje ogift medlem, som utan laga förfall är frånvarande från ett sammanträde, skall böta 50 öre för hvarje gång sådant händer. Såsom laga förfall anses: Om man är bortrest, sjuk eller bjuden till någon större fest eller dylikt.

§ 7.

Beslutades att icke upprätta några stadgar för föreningen, utan skall hvarje medlem erhålla ett ex. af dagens protokoll, efter hvilket medlemmarne skola rätta sig tills annorlunda blifver bestämdt. Herr H. Ågren valdes att af nämnda protokoll göra lika många afskrifter, som antalet medlemmar och skola dessa afskrifter vara färdiga till nästa sammanträde.

§ 8.

På Herr Dahlströms förslag beslutades, att sprit ej får förtäras eller medhafvas å sammanträde i hyrd lokal.

§ 9.

Kamrater från främmande stationer, som komma på besök, få medtagas å sammanträden.

§ 10.

Hasardspel få icke förekomma å sammanträdena, samt för att förekomma svordomar därstädes bestämdes, att hvarje medlem, som å sammanträdet uttalar svordom, skall härför böta 5 öre hvarje gång.

§ 11.

I händelse dagens protokoll ej är renskrifvet inom 2 dagar böte sekreteraren 50 öre.

Efter en genomgående priff avslutades sammanträdet kl. 11 e. m.

Hallsberg den 19 januari 1906

G. I. Nyqvist
Sekreterare

Justeradt:

E. Eskilsson

Eug. Petersson

På 1910-talet tjänstgjorde som Kb i Kumla Axel Svensson. Han var tingshusvaktmästare från Stenstorp och uppväxt i samma trakter som uppfinnaren av Aga-ljusset, nobelpristagaren Gustaf Dalén. Svensson talade en oförfalskad västgötska och var mycket omtyckt av såväl vänkretsen som de många som han hade betjänat i sitt arbete. Han intog sina måltider på Jenny Wallmarks Kumla hotell, där det fanns gott om ungdom av båda könen bl. a. från kontoren och affärerna. De manliga gästerna serverades i stora matsalen, medan de kvinnliga åt i lilla matsalen intill.

En söndag spreds ryktet, att järnhandeln hade anställt en 20-årig söt flicka, som väntades intaga sin första måltid i Kumla på kvällen. Hennes ankomst motsågs med stor förväntan av de många ungarlarna, som alla infann sig mangrant och i god tid till en kvällsmåltid. Den påhittige Axel Svensson ordnade kö vid dörren till damerna. Man skulle få se den sköna genom nyckelhålet. Med klockan i hand tog Axel tiden för tittandet. När någon överskred tiden, fick han höra: "Gå tillbaka till kön, så får du stilla din nyfikenhet med en andra omgång!"

Det blev ingen av ynglingarna, som fastnade för den söta flickan med de sydländska dragen, men nära var det. Efter många år återbördades hon till Örebro, där hon ännu bor.

En kväll stod en av Axels beundrarinnor vid kiosken och handlade frimärken. Just som hon skulle börja fastsättandet av märkena på de många breven, fick hon se Axel, som hade skickat av ett tåg och var iklädd stinsmössan. "Kom hit, Axel, och räck ut tungan åt mej!" Det dröjde inte förrän man fick se den skojfriske stinsen räckande ut tungan under det hans vän fuktade det ena frimärket efter det andra.

Axel Svensson kandiderade till municipalfullmäktigevalet 1919 och blev vald. Han siktade även på att bli stationsskrivare. Därför fordrades en fortbildningskurs i Stockholm. Sedan han klarat den, förflyttades han till Hallsberg. Genom äktenskap med Signe Johansson, dotter till köpman Johan Johansson i Hallsberg kom Axel att få ett fritidsjobb, som han storligen trivdes med. Svärfadern ägde nämligen Långängens gård, och den brukade Axel lika kunnigt som vilken jordbrukare som helst.

Axel var den verkliga sällskapsmänniskan. Hans hjärtliga skratt har hans många vänner i Kumla och Hallsberg inte glömt. Tyvärr gick han ur tiden alltför tidigt.

N. H.

AB B. S. K. MEK. VERKSTAD - KUMLA

(f. d. BRÖDERNA SANDBERG)

Grundad 1898

TELEFONER: Verkstaden 701 13

Harry Sandberg bostad .. 793 49

MEKANISKA ARBETEN AV ALLA SLAG. Plåtrundningsmaskinen BSK i 4 typer. Bärningskärran BSK. Järnkonstruktioner efter ritningar och förslag. Arborning, Svarvning, Fräsning, Svetsning, Reparationer.

Valter Hoffner berättar fotbollsminnen

Första gången som jag såg fotboll var på "Hallmeagärdet", som tillhörde Fylsta gård. "Becka-Lasse" (Larsson) stod först i målet och sedan Sven Lundahl, Nisse Björkman och Jakob Lindblom ("Tjotte") var backar, Harry Age var snabb högerytter och Torsten Johansson-Jard var enastående på huvudspel. Andra kända pojkar var Artur och Fritjof Fransson, Edolf Bergkvist och bröderna Folke och Gösta, Alvar och Gotthold Jansson.

Mitt första spelarminne går tillbaka till 1923, då jag tillhörde juniorlaget. Min första seriematch var i Åmål mot Kamraterna, som vann nordvästra serien och gick upp i division II. Jag har i gott minne, då vi gjorde kvalmatcherna för div. II. Kumla hade vunnit mellansvenska och Slottsbron nordvästra serien. Sedan gällde det att klara kvalificeringen. Första matchen, som gick på hemmaplan, vann vi med 2—1 men förlorade sedan i Slottsbron med 3—2. Det blev sålunda omspel, och den matchen förlades till Karlskoga. Där vann vi med 2—1 och var färdiga för div. II.

Det gick ju inte så bra i början. Hur var det i Norrköping?

Där förlorade vi med otroliga 12—0. Det var inte roligt att vara i Norrköping den gången. Vi hade inget bra lag. Man ville gärna skynda bort på en bakgata och skämmas. Som du kommer ihåg så rehabiliterade vi oss rejält. Efter några veckor mötte vi Norrköpingslaget hemma och spelade oavgjort 3—3. I slutet av matchen var ställningen 3—2 till vår favör. Då behagade domaren döma en absolut fel straffspark. Resultatet blev då oavgjort.

Av övriga matcher 1932 glömmar jag aldrig den i Gävle. Expertisen ansåg att vi inte hade någon chans att vinna, utan Gävle var storfavorit. Men till allas överraskning vann vi med 3—1. Arne Pettersson gjorde första målet, och därefter skallade min bror Nils in två mål.

En annan spännande match var mot Brage i Borlänge. Vi klarade oavgjort 3—3 och fick en verkligt bra kritik för våra prestationer. Nästa möte med Brage blev inte lika lyckligt. Jag skulle helst vilja förpassa den åt glömskan. Vår mor hade gått bort i veckan. Nils och jag ansåg oss inte kunna ställa upp till matchen. Man visade stor förståelse för vårt beslut, och några övertalningar förekom inte. Min bror och jag såg inte matchen.

Det var emellertid den vackrast tänkbara oktoberdag, varm och solig. Folk strömmade oupphörligt in. På ett ganska tidigt stadium förstod man att det skulle bli publikrekord. Och det blev ett alla tiders rekord. Över 4000 personer räknade man in. Så mycket folk har var-

Kumla-Kamraternas div. II-lag 1932—33

Första raden: Sixten Nordqvist (målvakt), Erik Ek, Göte Ferm. Andra raden: Nils Hoffner, Arne Pettersson, Olle Nilsson, Nils Johansson, Levi Sjöborg, Leon Danielsson, Valter Hoffner, Bengt Björkström

(Bildens var införd i "Yxhults Historia" del II 1962)

ken förr eller senare setts i Kumla idrottspark. Stämningen steg mer och mer liksom segervissheten. Plötsligt blev det en total omsvängning i stämningen. Det var när speakern meddelade laguppsättningen och det framgick, att reserver satts in istället för två av lagets främsta målsyttare. Den reservspäckade Kumlaelvan förmådde inte hota det gästande Brage-lagets seger. Spelet blev mycket nervöst, vilket inte blev bättre sedan domaren dömde bort en regelrätt straffspark för Kumla. Så minns jag matchen. Det avviker väl inte så mycket ifrån vad du själv, Valter, fick veta om den?

Matchen hade avgörande betydelse för om vi skulle hålla oss kvar som topplag i div. II över vintern. I olikhet med vad som praktiseras nu, så räknades spelåret från höstens början. Våromgången 1933 hade vi oturen att få den ena spelaren efter den andra justerad.

Den match som jag sätter främst av alla som jag varit med i var mot Sleipner i Norrköping. Sleipner var då allsvenskt, så det var en vänskapsmatch, som vi vann med 4—2. Den matchen vill jag minnas helst av alla.

Jag minns från en match i Kolsva, då vi tyckte det var synd om Levi Sjöborg. Min bror och jag tog alltid hem våra dräkter efter matcherna. Mor såg till att de var hela och rena. När Levi skulle klä om sig till matchen i Kolsva var det mer en lerklump än en fotbollsdräkt, som han fått med sej. "När jag använde den sist var det ju soligt och varmt. Hur har den kunnat bli så här?" Han hade glömt, att "sist" det var Kristi himmelsf.-dag och då regnade det hela matchen. Han bredde ut lerklumpen på ett tak. Efter en kvart hade sol och värme gjort det möjligt för Levi att dra dräkten på sej. Och som vanligt bli bästa man på plan.

Julbladet hade redan från de första åren en idrottskrönika. Under flera år var den skriven av konsumföreståndaren och lagledaren Axel Högberg. Hurdan var han som lagledare?

OLOV KARLSSONS

Senaste nytt

i Cyklar, Mopedar och Motorcyklar

Cykel- och motordelar samt tillbehör alltid på lager

VINTER- och SOMMARSPORTARTIKLAR

Cykelaffär, Kumla

Hörnet Drottninggatan—Mossbanegatan
Tel. 704 76

REPARATIONER

utföres omsorgsfullt

Div II match mot Vestermalm, Stockholm 1930

Knästående: Tore Skålberg, Göte Ferm, Gustaf Söder, Levi Sjöberg, Einar "Lulle" Pettersson
 Stående: Gösta Johansson, Nils Johansson, Valter Hoffner, Bengt Björkström, Leon Danielsson, Halvar Andersson, Axel Högberg (lagledare)

Jag tyckte om honom, men inte kunde han jämföras med sin företrädare Nils Hultman. Högberg var rätt så mycket amatör.

Hur bar ni er åt att värva Berglind och Björkström från Sportklubben? De ansågs vara Sportklubbens bästa mannar.

Det var konditor Nisse Björkman som värvade. Både före och efter sin avgång som lagledare verkade han som energisk supporter. Det var också Björkman som värvade Göte Ferm. Det gick till så, att Kumlas B-lag var i Brevan och matchade. Ferm tillhörde Brevenslaget och var den ende som kunde bjuda det överlägsna Kumlaglaget något motstånd. Efter matchen övertalade Björkman Ferm att skriva på för Kumlakamraterna.

Ferm var väl ett ännu större fynd än både Berglind och Björkström?

Det vill jag inte påstå. Men Ferm var en fin spelare och en bra pojke på alla sätt. Han hade den grannaste och renaste spark, som jag någonsin sett hos någon spelare. Backkamraten Levi Sjöberg kompletterade honom utmärkt, fast hans spel var hårdare och i viss mån fräckare. Berglind var bra och kvick men svag för artisteri. Ett par duktiga yttar var Erik ("Kirre") Ek från Hallsberg och Einar ("Lulle") Pettersson. Björkström tyckte jag mycket bra om och jag satte stort värde på de uppmantrande ord han sa, när han tyckte att jag gjort något bra.

Jag minns, att motståndarlagets målvakt var särskilt rädd när bollen hamnade på högerkanten, där du och din bror agerade. Ni hade en underbar förmåga att samspela och göra mål.

På tal om att göra mål, så minns jag en match, då distriktets skickligaste målvakt var med. Han hette Möller. Vedhandlare Bernhard Nystedt saknades sällan vid matcherna. När jag träffade Nystedt någon dag före

mötet med Möller, frågade han mej, om jag trodde mej kunna överlista Möller. Jag ska försöka sa jag. Vid matchen fick jag bollen i bra läge och gjorde en fullträff direkt i nättaket. Då jag träffade Nystedt någon dag efteråt stack han en tia i fickan på mej. En tia var mycket pengar på den tiden och den var också välkommen. Det var ojämt med jobbet på skofabrikerna just då. Innan vi spelade i division II hade vi 10 kronor för varje match. Sedan fick vi 20 kronor.

När ni gjort en särskilt bra match, fick ni väl en extra slant?

Det hände aldrig. En gång var vi verkligen mycket tacksamma för en fin uppmantran från lagledningen. Det var när IFK bekostade resan till Stockholm och middag där för att vi skulle få se allsvenskan mellan AIK och Gais.

Åtminstone tre allsvenska spelare har vad jag kan minnas tillhört laget: "Lång-John" Nilsson, Rosenberg och Sven Ove Svensson. Hur betygsätter du dom?

"Lång-John" var inte med så länge. Rosenberg kom från Malmö våren 1934. Han var en av de skickligaste spelare vi haft. Han var hård och fräck och fin som huvudspelare. Sven Ove Svensson var brandman från Häl-singborg och hade flera gånger tillhört landslaget. Han var en tjugis spelare och en av de färgstarkaste som Kumla haft.

När vi spelade i division II var det härliga fotbollstider. Överallt pratades det fotboll: på fabrikena, på de många kaféerna, på tåg och bussar, överallt där två eller flera var samlade. Det tippades och diskuterades såsom aldrig förr.

I ditt hem kanske inte minst, Valter? Du hade ju ett par bröder, som inte var aktiva men väl fotbollsbitna. Jag minns, att Paul skrev om matcherna.

Ja, han medverkade under flera år i Nerikes-Tidningen.

Jag kan berätta en fotbollshistoria för dej Valter, från den tid, då jag var med i skolstyrelsen. Du kanske inte vet, att vårt kommunalråd Nils Nyström varit styrelsens ordförande, men minns säkert, att han under långa tider for vida omkring och dömde matcher i olika divisioner. Vid ett tillfälle kolliderade skolstyrelsens sammanträde med en mycket betydelsefull match i Örebro mellan Kumla och Sportklubben. Utom Nyström hade vi en trio i skolstyrelsen som också var fotbollsentusiaster. Det var v. ordföranden Algot Dohlwitz, rektor Elof Turegård och kyrkoherde Gunnar Jönsson. Om sammanträdet kunde klaras på en halvtimme, så fanns det möjlighet att få se åtminstone andra halvleken. "Men då måste du Nyström vara kvick med klubban", manade en i trion. En annan sa: "Ser det ut att bli en utdragen debatt, yrkar jag bordläggning". Det blev ett mycket kort sammanträde. Med den väntande bilen hastade kvartetten iväg och fick se även en del av första halvleken. Den händelsen illustrerar väl på ett realistiskt sätt fotbollsintresset när Kumla var ett verkligt topplag.

Ja, den tiden glömmar jag aldrig. Då var det roligt att vara med. Det nya spelet 4 2 4 tycker jag inte om. Det var trevligare förr med forwardsspel.

JULHANDLA hos

Lindén & C:o

Telefon 700 44

ALLT SOM TILLHÖR JULBORDET:

Skinka, syltor, julkorv, allt av högsta kvalitet
 Specerier, grönsaker, frukt, nötter

Se alla ICA:s passapå-priser

Småbrukaren som donerade till hushållningssällskapet och blåbandsrörelsen

Karl J. Larsson
1887—1970

Den prisbelönta gården Stene nr 2

”Larsson var en synnerligen framsynt jordbrukare”, skriver hushållningssällskapets årsskrift 1971. ”I flera avseenden en föregångsman inom lantbruket. Han var sålunda en av de första i bygden, som helt täckdikade sin jord. Sitt intresse för odling av utsäden och fröer ådagalade han på många sätt. Av sin 10 hektar gård skapade han ett mönsterjordbruk.”

1926 tilldelades han ett andra pris och tre år senare första pris för välkött lantbruk. Karl Larsson ägnade stort intresse åt biodlingen.

Karl Larsson fick 1925 ärva gården Stene nr 2 av sin far Lars Johan Larsson, som både var lantbrukare och skomakare. På sin verkstad hade han 3—4 gesäller. Dessutom hade han ett antal s. k. hemskomakare.

Redan i tonåren anslöt Karl Larsson sig till Kumla Blåbandsförening. Vid sin bortgång var han både till levnads- och medlemsåren föreningens äldste medlem och tillhörde under flera årtionden styrelsen. I sitt testamente ihågkom han föreningen med en donation på 5 000 kronor och med samma belopp Hellidens folkhögskola, som

tillhör blåbandsrörelsen. Folkbildningsverksamheten hade i honom en varm vän. Under många år räknades han till folkbibliotekets flitigaste låntagare och var flitig besökare av ortens föreläsningar.

När Kumla Blåbandsförening köpte Skogshall och startade fritidsgård i Stene skänkte Karl Larsson ett vackert skogsområde i grannskapet. Skogsbeståndet har växt till och gjort gården, som numera tillhör Länkarna, ännu vackrare och attraktivare.

Karl Larssons käraste läsning var Kumla Julblad. Han hade samlat samtliga årgångar i två gröna band. När någon av vännerna kom på besök i hans hem, var det vanligt att han tog fram de båda banden och berättade om vilken glädje han haft av dem på äldre dagar. Vid auktionen var det många om budet, och ”dyrgriparna” gick till fem hundralappar och mer.

”Kalle i Stene”, som han allmänt kallades, var en varm hembygdsvän, en gedigen människa, som vi alla tyckte om och vi beklagar djupt att hans uppbrott från livet skulle bli så svårt.

N. H.

Albert Johansson var väl en idealisk kassaförvaltare?

Ja, han hade verkligen sinne för ekonomi. Han var med vid alla hemmamatcher och följde också ibland med på våra resor. Jag tror inte att han hade några bekymmer för att pengarna inte skulle räcka till. Vi hade länge 1000 personer och mer på matcherna. Idrottsparken var länge den stora samlingsplatsen för unga och gamla vida omkring, och där kände man den verkliga festglädjen. Höstfesterna samlade stora skaror och var något i stil med Barnens dag nu. En vanlig onsdagskväll hade vi engagerat Ulla Billqvist, och då kom det inte mindre än 1800 personer till idrottsparken. Nu har Kumla fått

en ståtlig park med fin-fina spelplaner och sanitära anordningar för idrottsmännen. Vi fick nöja oss med kalldusch och ”tvätthoar”.

Tycker du inte att fotbollen har urartat?

Jo, det är det minsta man kan säga. Nu är det bara fråga om pengar. Det gäller att betala bra och bjuda över varandra för att få en duktig spelare att teckna kontrakt. Själv blev jag en gång frestad att bli göteborgare. Men jag har alltid trivts så bra i Kumla och bland kamraterna. Därför lyssnade jag aldrig på allvar till värvarnas locktoner.

(Intervjuare Nils Helander)

Lantmännen

ÖREBRO LÄNS LANTMÄNS CENTRALFÖRENING U P A

Filial i Kumla

Telefoner: 701 77, 705 87, 789 90

FODERMEDEL - GÖDSELMEDEL - KALK - SPANNMÅL
UTSÄDEN - FRÖER - MASKINER -
DRIVMEDEL - ELDNINGSSOLJOR M. M.

Gustaf Larsson, Järsjö

”Di gick mä å hörde å sen följde di flecker hem på kvällar”

Gust. Larsson, Järsjöhogar, intervjuades av Kjell Nordqvist 8 maj 1953. Han var då 81 år. Hans minnen sträckte sig tillbaka till en tid som är mycket olik vår. Han berättade otvunget och märgfullt. Bandet ger prov på riktig närkingska. Gust. Larsson var en av de sista i bygden som talade genuin dialekt. Tyvärr har en del av inspelningen på grund av ett missöde gått förlorad. Där den nu börjar, berättar Gust. Larsson om åkerbruksredskapen under hans ungdom.

Sme-Viktor bodde öppe i Byrstatörpaskogen. Han gjorde allting åt öss. Di amerikanske grepar kôm fram sen. Ja vet far köpte e sån där, å den slogs vi pojkar um. Vi fick ju hösa på gössel, å vi ville naturligtvis ha den där grepa allihopa. Så småningom kôm dä väl fram e å anna amerikansk grep te, likadant högafflar. Dä va amerikansk allt sôm kôm. Svenska fanns inte. Sen börja di på i Sverige, men di fick inte den där klämman på dôm sôm i Amerka. Di vart mer klumpiga, inte så lätta. Men dä kôm fram allting sen här i Sverige, spadar å sånt där. Å spadar, tänk såna spadar di hadde förr. Dä va bara en liten skonning nerte. Annars va dä trävirke alltihop.

Ja, dä va förfärligt dålit. Harvar di va så uschlia, så uj, uj, uj. Dä va inte anna än trävirke. E harv va dä rätpinnar på. Dôm skulle en köra före mä. Å den anna harva man skulle mylla ner så mä, den va dä en liten krok nere i ännen på, å dä va så dålit, så uj, uj, uj. Di harva så uschlit, så.

— Tillverkades dom i bygden också?

— Ja, dä gjorde di. Di gjorde trävirke, å sen hadde smen dôm å skodde dom å satte dit pinnar. Sme-Viktor han gjorde allting å laga plogar, för di hadde inte anna än hemmagjorda plogar håller, såna där magaplagare di kalla dôm, sôm en fick hänga på så han gick ner. Di hadde inte ens såna där gamla järnplogar. Di hadde bara träplogar mä en fjöl på å så en bill, ja, dä va trävirke alltihop. Ja, dä va te stå mä foten å så häva på mä magen och klämman ner, å då tälde länge innan han kôm ner, sir du.

— Hur tröska dom? När fick ni tröskverk?

— Vi hadde ett gammalt tröskverk ihop, farbror Ollas å vi, men ja minns vi slagtrask mycke här. Ja har vari mä å slagtröske mycke, för då hadde en halm på husa. Då fick en slagtröska den licksta rågen, så en skulle ha te täcka på husa. Di hadde inte någe anna te tak än

halm, långhalm. Då fick en brea ut halmen på logen runt, å så va dä fyra sôm gick åter vartanna å slog mä e slaga, å di fick löv å gå i takt. Dä lät så här: (demonstrerar). Sen fick en bynta ihop dä där, å så fick en skrifa ihop axännar, så att di skulle vara ur riktigt. Så fick en binna var sin kärve. Vi va fyra å fick göra fyra kärvar å dä där. Sen skulle en ha dä å täcka taka mä. Ja vet ibland dä vart dä foderbrist, då fick di ta å taka å fora mä halmen. Di fick ta å dä åv husa sôm dä inte va så kinkut mä. Ja, um en tänker, dä va förskräcklit dålit, uj, uj, uj.

— Minns farbror några särskilt svåra år?

— Ja, ja minns många dåliga år, uj, uj, uj. Ja minns 1888. Då sådde vi i juli måne. Hele vintern va så kall, dä kom snö i november måne, å den låg på hele vintern, dä kan ingen tänka sej va snö dä va. Di hölls å ploga här å hadde flera par oxar för snöplogar i gata å körde flera gånger. Å på landsvägen fick di hålla på å ploga mä oxar. Di hadde långa raer för snöplogar. Dä vart så höga kanter, å lå låg dä där på, å så vart dä fullt. Till slut kunne di inte köra i gata. Då fick di riva ner gärsgålar å köra över gälara. En kan inte tänka va snö dä va. Å sen låg dä där på. I april måne va dä nån föreviisning i körka. Då börja dä gå å, så dä stog fullt mä vatten mitt på vägen, å di där snökantera dämde, så vattne rann inte dän.

Ja vet ja va mä te körka. Dä va 1888 på våra. Lars Johan Perse va mä. Dä va stora kullar sôm gick oppåt. På den tin gick di mycke, folk, ska ja tala um, dä va inte sôm nu. När dä va nära såna där högtider va dä såna kullar. En såg föl i mörkre, hur dä bölja och bölja. När di gick hemåt på kvällar, så va dä så mycke föl, så du kan inte tänka dej. Di tog ju å sen åt Rösavi å Vissberga å bortigynum, så dä vart ju minner unna för unna.

Kumlafrakt AB

Telefon 701 16, 711 51

Dagliga körningar Kumla—Örebro

Å på bönenmöten å så där gick dä så förfärlit mä fölk. Dä va så mycke fölk. Ja vet dä va ett kapell i Lanna, å där va dä fester — ja vet inte va dä va för sekt sôm höll'et dä kan ja inte säja — å dä kan ingen föreställa sej va fölk dä va där. Dä va ett stort kapell, å dä va läktare, å dä va fullt på läktare, å dä va fullt neri å så trångt. Å dä imma å va så varmt. Di hadde kaffefester, å dit gick en mycke. Å dä gick en över Mårsta, å när dä va månljust, så såg en hela Mårstavägen fuller, å dä bölja öpp å ner, när di gick. Dä va fölk, så dä va alldeles förskräcklit.

— Vad hade ungdomen annars för intressen på den där tiden?

— Ja, di hadde inte någe anna än dä där. Di hadde ju inte nära teatrar å någe anna ve stationera.

— Så dom som inte var med i missionshuset, gick med också?

— Ja, di gick i alla fall. Di gick mä å hörde. Sen följde di flecker hem på kvällar.

— Var det mycket bråk?

— Ja, dä va dä. Di slogs mycke. Uj, va mycke bråk dä va byalaga sej imilla. En kunne följa e flecka te en annan by. Um en kom in te e flecka å hade sällskapa'na å hadde kommi in, sen ska ja säja dä va inte gött å kôm-ma ut. Di låg å vakta på en. Ja va mä å följde många gånger så där, å dä va riskabelt. En va tvungen te vara sällskap. Ja vet Gusta Jonse å ja vi va te Stenebacken en gång. Gusta Jonse kom hit. Han hadde e flecka i Stenebacken han gick å drog kjol för. "Ska du följa mä te Stenebacken, dä ä auktion där", sa han. "Nej, dä gör jag inte", sa ja, "dä blir bara bråk." "Ah, följ mä du, följ mä!" sa han, å hur dä va, så gick vi i alla fall, å Gusta Jonse han trassla sej fram te di där fleckera. Di satt långt fram, å han trassla sej fram te di där, å då börja di skära tännera därnere, å ja hörde dä där. Å när dä vart slut, kôm Gusta Jonse ner. "Ja, nu får vi lów å passa óss", sa ja, "för nu ä di ilskna". Så sprang vi ut, å han sprang iväg, men di kôm åter. Vi kôm te e gässlestya där å fick óss varsin påk. Stenebackare kôm efter, men vi hadde påkar å slog så mycke vi órka, å di kô inte te óss. Vi klara óss, vi va så otäckt starka, å kvicka va vi mä. Gusta Jonse lita på mej å ville att ja skulle följa mä.

— Hur var det med det där slagsmålet i Örebro ni berättade om en gång?

— Jo, kumlare åkte mä oxar te Örebro markne, å då åkte di dagen förut för dä mästa, å då fick di ligga inne där å vakta rumme. Då kôm stassara in där på nätterna å skulle klå dôm å gjorde väl dä mä iblann. Men så va dä en bonne från Joglunda, sôm va bror te mi mor. Han va så förskräcklit stark. Så di kom ut en hel hoper stassare å skulle slå dôm, di där bönnerna, för dä va en sän förfärlig fiendskap milla bönnerna å dä där stassfólke jämt. Men den där boen, Erik Svensse hette han, han va så förskräcklit stark, så han tog en vagnsdel och börja dingla mä å slog mä. Ska tänka dä, han höll den där stänga där, dä va bara en del, å börja slå mä och dingla mä. Då fick di si att han va så otäckt stark. Så fick han tag i en, så vinga ju han sôm ett inte. Då vart stassare rädda å gle hemåt te stan igen. Men di va otäcka ve bön-

Gustaf Larssonsgården i Järsjö, nuvarande ägare T. Ahlén

nera så där. Dä va en sän fiendskap milla bönnerna å såna där. Dä va ett för otäckt väsen. Dä va mycket slagsmål, å dä va en sän förskräcklig tillförsel av djur å folk, så uj, uj, uj. Men dä va ett uschelt liv dä där marknadslive, för di begagna för mycke sprit, å dä va otrevlit. Den där spriten skulle vara först förr i väla. Dä va ju så lätt å komma åt'et, så. Ja vet, gubbar när di stog där. Dä öppnas klocka nie på mörnar, di längta ätter å kômma å få dä där brännvine. Di vart inte tal-föra förrän di fick dä där. Men di sålde ju oxar i alla fall, för dä va ju en förfärli köplust, dä va så mycke köpare så. Ja vet di kôm från herrgålar, å di köpte flera par i tage. Ja vet di köpte te Sköftesta. Då sålde vi en gång. Di gav 350 bara di räckte te tretton kvarter, å di köpte tror ja en 10—15 par te var gål. Di hadde gamla oxar å tog unna å skulle sälja te slakt å skulle ha nya i ställe.

Närkingar tog dôm västerifrån Hova å Töreboda å Skövde. Ja har köpt mycke oxar i Skövde, ja dä har ja gjort, och drajje hit och drajje te Örebro. Ja har tajje dôm på tage. Ja, från Hova har ja mota landvägen mycke, en 6—7 mil. Dä tog 2 dagar. När marken va, så mota vi på midnan därifrån, å så kom vi annre dan hem. Då låg vi nere ve Stavåna di kallar å pusta ett tag. Vi hadde för det mesta en häst å åkte på, å sen så va dä ett par tre stycken sôm åkte ihop. Vagar va alldeles fulla mä djur, ja, uj, uj, uj, dä va en sän trafik på djur så. Di hölls i Örebro mycke mä affärer di där. Ja, ja har köpt mycke oxar å sålt. Ja sålde fyra par i Örebro en gång.

Dä va mycke trafik här i gata när Tômta marken va. Ja minns på mörnar, dä va gubbar och gummor — gum-mera va ju mä förr på marknera — dä va ett kreaturs-skrik å ett käringaskrik å gubbaskrik, di prata å skrek, å oxar å korna skrek. Ja vet, en annan var ju öppe mä å skulle vara iväg åt Tomtamarken, å dä va ett sänt skrik å prat i gata här. Dä va en genomdrift härifrån å öppåt, rätt öpp över Vikatörp å så gynum skogen där. Sen djura di gick te Hallsberg å lastas på järnväg så mycke, så uj,

NÄR NI SKALL RESA — GÖR DET BEKVAMT MED

F. N. WEIDERMANS BUSS AB

Tel. 703 65, 713 65

Vi ordnar alla resor i moderna bussar. Begär offert!

”Jag har för längesen vurta för gammal för att få smått”

Knut Bergman är känd som en duktig berättare av sina upplevelser, och de är oräkneliga. Ingen ortsbo har varit så flitig som han att med person- och lastbil slita vägarna i närkesbygden och på andra håll.

Knut är född i Ekeby 1888. Fadern hade skomakeri-verkstad och skrev på lediga stunder ortskronikor till Nerikes-Tidningen. En farbror till honom var den legendariske urmakaren och hembygdsforskaren Gustaf Olsson (”Ur-Olle”).

Efter att ha hjälpt far i skomakeriet och även någon tid tjänat bonddräng fick Knut anställning som lagerbiträde hos ”Kumlakungen” P. J. Carlssons sko- och läderfirma, Hagendalsvägen 1 i Kumla. Där fick Knut vara med om den fantastiska skoruschen under första världskriget, då tågen dagligen rullade iväg med skolaster från kumlafabrikerna till de krigförande länderna, framförallt Tyskland och Ryssland.

När företaget vid ”P. J:s” fränfalle upphörde övertog Knut firmans personbil och startade bilstation. Bildäcken var slitna och behövde bytas ut. Det var emellertid ingen billig sak och fick därför ske successivt. Ett nytt däck påsattes dock.

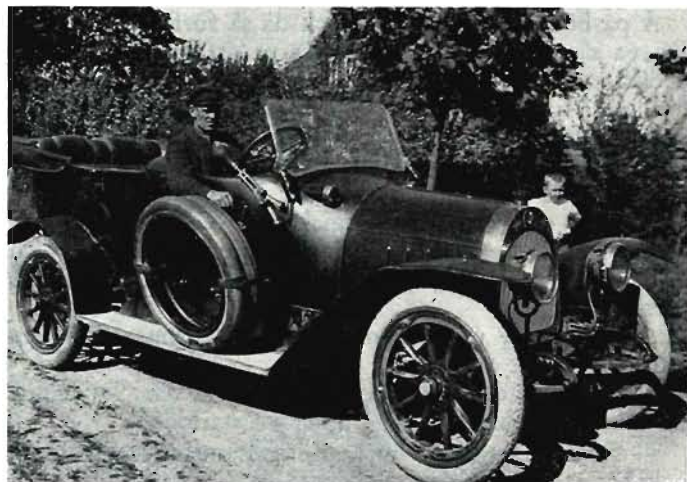
uj, uj. Då va en sån förskräcklig tillförsel, då va så mycke tillförsel på marknar, så uj, uj, uj.

Ja börja ätter far. Ja börja när far hadde gårn å handla. Gubben han tröttna ve't, å då börja ja.

— Har ni aldrig varit med och gjort skor?

— Ja, då va en bror sôm satt hemma i den här stuga och arbeta. Då satt ja å nåtla, så ja har lärt mej nåtla, men sen reste han te Amerka, å då fick ja sköta gårn. Han reste 86, en bror reste 83 å en 87 å en 89. Annars va då vanligt mä skomakare, då va då i nästan var stuga. Den här han arbeta åt en i Tômta sôm var svåger te Adel Orse. Ja, di hadde visst för pare, ja vet inte va di hadde för pare. Di nåtla å böttna. Di hadde kanske 5—6 kronor, då di gjorde ett par stövler. Men ja vet inte vart pengar tog vägen, di försvann.

Ja, då va förfärlit dålit. Um en tänker va dålit en var oppfostrad, ska ja tala um. En fick ju så uschlit mä kläder. Di kunne ju aldrig ta en mä ut när en va liten. Di hade ju inte någe te ta på en. Då va så uschlit å fattit för dôm. Di fick ju inte någe te sälja. Då va så dålit. Ja vet spannmål va ju mest omöjlit te sälja. Ja vet ett år, 1895 va då, då va då omöjlit te sälja rågen. Ja vet far åkte opp mä ett råglass te Kumlakvarna å ville sälja. Di var inte köpare te't. Men rysk råg hadde di i stora kastar milla tak å gôlv. Den fick di in för fem kronor hundra't, å då va dålit, å den svenske rågen den köpte di inte — —

Knut Bergman i sin första bil Presto 1920

Den första längre resan, som Knut fick beställning på, gällde en kvintett kontorsflickors färd till midsommaraftonens festligheter i Leksand. Det blev emellertid en för både förare och passagerare tålamodsprövande resa. De tre gamla däcken opponerade sig över en så lång tur genom att det ena efter det andra satte stopp för framfarten.

Knut kunde omöjligen hålla räkning på de många lagningarna. Tyvärr bråskade det med att komma fram till Leksand, så lapparna fick inte tid att torka. Humöret på flickorna var det inget fel på, utan de sjöng av hjärtans lust under det Knut slet med av- och påsättning och lagning av däcken. Flickorna var snälla, även då Knut nödgades omtala, att framkomsten till Leksand måste bli en dag försenad. Så till det stora ”jippet” kom de inte. Men flickorna var alla unga och hade stort hopp om att komma till Leksand en annan midsommarafton, då bildäcken var säkrare och det fanns bättre grejer att laga dem med.

En kväll fick jag beställning att med barnmorskan fru Hellsten bila till Vissberga, berättar Knut Bergman. I hastigheten antecknade jag inte vilken gård i Vissberga det gällde. Jag fick därför fara runt omkring i gårdarna och fråga, om det var här som de väntade barn. På första gården kände de igen mej och svarade: ”Nu har du kommit fel, Bergman. Vi har tillräckligt med småttingar och vill inte ha nån barnmorska hit mer”. På nästa gård träffade jag en äldre kvinna och hon sa: ”Nej, här behövs ingen barnmorska. Jag har för längesen vurta för gammal för att få smått”. Så småningom kom jag till rätt gård, och där var de nervösa värre över dröjsmålet. Barnmorskan lugnade ner den oroliga pappan med: ”Här är ingen fara, här ska allt gå bra!” När jag satt och pratade med den blivande pappan vid kaffebordet kom fru Hellsten med en grabb och sa: ”Titta vilken duktig, välskapad pojke han har fått!” Barnmorskan var mor till konstnär Anders Hellsten, Åsbro.

En annan gång hände det mej en liknande historia. Det var i en grannby till Vissberga. När jag kom dit med

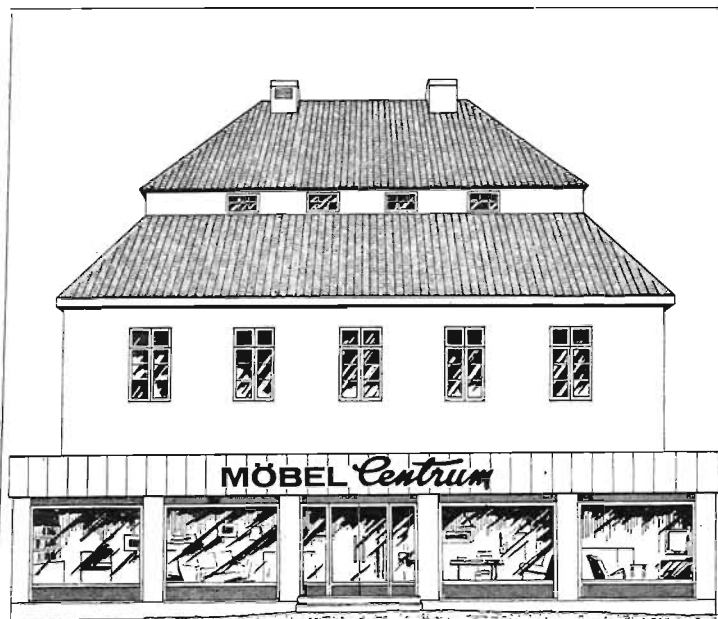
Julbordets läckerheter

KÖPER NI MED FÖRDEL HOS OSS

Förstklassiga varor — låga priser
och dessutom god service

ICA **Magneten**

SKOLVÄGEN - TELEFON 784 00

KÄNT MÖBELHUS vid Järsjö

Gamla E 3 på sträckan Kumla—Hallsberg

VÄLKOMNA

Tel. 019/733 23, 733 24

Välkommen till KUMLA BIBLIOTEK

Där finns böcker
för avkoppling och förströelse
för studier
för Er som vill lära mer om yrket
för Er som har en hobby

Där finns grammofonskivor med klassisk musik, jazz,
pop, diktarröster och fåglar.

Där finns konstverk till hemlån
och ingenting kostar det

Där finns en lokal att hyra eller låna för föreningar
och studieförbund

Ring och fråga om:

Barnfilmvisningar	Sagostunder
Barnteater	Biblioteksvisningar
Kaspteater	Inlärningsstudion
Musiklekskola	Utställningar

Huvudbiblioteket i Kumla folkets hus är öppet vard.
11—20, lörd. 11—17, sönd. 16—20. (Stängt helgdagar och
jul-, nyårs-, påsk-, pingst- och midsommarafton).
Telefon 709 80.

Filialen i Hällabrottet månd., onsd., fred. 18—20, torsd.,
lörd. 10—12, *i Åbytorp* månd., tisd. torsd. 18—20, fred.
10—12, *i Sannabed* månd., torsd. 18—20, tisd., fred.
10—12 *i Kvarntorp* tisd. 17.30—19.00, torsd. 13.30—
15.00.

Bokbussen besöker varje vecka kommunens ytterområden.
Närmare upplysningar om dess tider kan fås per telefon
709 80 ankn 260. Den besöker också efter anmälan per
telefon sjuka och gamla, som har svårt att själva komma
till biblioteket.

På biblioteket finns också kulturnämndens expedition.
Kulturkonsulent Gunnar Haag träffas här på tel. 709 80.

ELBOLAGET

En sammanslutning av elektriker

Trädgårdsgatan 3

**Affären för
elköksutrustningar
och modern
armatur**

Telefon 754 70
VÄXEL

ELVAROR med garanti
och service

Haglund's

SKODON EN GROS

EKMAN HAGLUND AB

TELEFON: VÄXEL 792 30

När det gäller

FÖRSÄKRINGAR

av alla slag

KONTAKTA

distriktschef

LARS RAGNARSON

Gamla Örebrovägen 6

KUMLA

Tel. 019/797 35

HSB

I KUMLA

*projekterar, bygger, förvaltar
åt Stiftelsen Hyresbostäder
i Kumla*

... förvaltar 1604 bostadslägenheter samt butiker, lokaler och garage i färdigbyggda fastigheter.

... bygger för Stiftelsens räkning 222 bostadslägenheter i Kumlaby.
Stiftelsens lägenheter fördelas genom den kommunala bostadsförmedlingen.

Expedition:

Hagendalsvägen 20 - Telefon 792 05 växel

Expeditionstider:

Måndag t. o. m. Fredag 10.00—11.30

13.30—15.00

Torsdagar dessutom 16.00—18.00

AKTIEBOLAGET

Olles MEKANISKA

Stenevägen 35 - Tel. 710 18

SVARVNINGAR

KONSTRUKTIONER

EL- OCH GASSVETSNINGAR M. M.

KUMLABYGDEN

Forntid - Nutid - Framtid

Redigerad av Jonas L:son Samzelius

Band I: BERG, JORD OCH SKOGAR

Av Josef Eklund, Arvid Bergdahl och Sten Florin

☆

Band II: FORNTIDSLIV

Av Sune Lindqvist

☆

Band III: ORTNAMN OCH BEBYGGELSE-
HISTORIA

Av Lars Hellberg

☆

Pris: Halvklotband 40 kr; Helklotband 45 kr

DISTRIBUTION:

Dohlwitz Bokhandel AB

INNEHÅLL:

	Sid.
<i>Var hälsad sköna morgonstund.</i> Av komminister Klas Hansson	1
<i>Frans Michael Franzén.</i> Av framlidne överlärare Erik Ekdahl	2
<i>Nynäs Säteri.</i> Av major Åke Byström	4
<i>Kumla kyrka efter återuppbyggandet 1971—1972.</i> Av arkitekt Jerk Alton	5
<i>Två jubilerande församlingar</i>	6
<i>På Annebergsgatan.</i> Av fru Ester Henriksson-Östlund ..	9
<i>En stad växer fram.</i> Av f. kommunalrådet Holger Hultman	10
<i>Kulturpris till julbladets utgivare</i>	15
<i>Många överraskningar.</i> Av skofabriksarb. Hugo Ericsson	16
<i>Värvad i två arméer.</i> Av kanslichef Tage Tapper	18
<i>Adolf Andréén.</i> Fru Emy Florén berättar	22
<i>Något om Röda Korset i våra trakter.</i> Av boktryckare Nils Helander	24
<i>Min barndoms gata XX Mossbanegatan</i>	26
<i>Med pensionärer till Karesuando.</i> Av lantbrukare Gott- hold Andersson, Rösavi	29
<i>AMS-pengar räddar Vallerstakällaren.</i> Av redaktör Gösta Eriksson	30
<i>Den vita gården.</i> Av Nils Helander	32
<i>Kumla under mina uppväxt- och ungdomsår.</i> Av köp- man Oscar Åkerblom, Stockholm	34
<i>Ett unikt protokoll från järnvägsanställda i Hallsberg</i> ..	38
<i>Valter Hoffner berättar fotbollsminnen</i>	39
<i>Småbrukaren som donerade till hushållnings-sällskapet och blåbandsrörelsen.</i> Av Nils Helander	41
<i>"Di gick mä å hörde å sen följde di flecker hem på kväl- lar".</i> Av folkhögskollär. Kjell Nordqvist, Karlskoga	42
<i>"Jag har för längesen vurta för gammal för att få smått"</i> F. åkeriägare Knut Bergman berättar historier	44

min bil, sprang en man mot mig och frågade: "Var har han barnmorskan?" — "Det var ju henne som jag skulle hämta här." Innan något mer var sagt, satte jag full fart till Vattugatan och fröken Isaksson, som stod och vän- tade med sin väska. Även den gången förlöpte allt lyck- ligt.

— Du har väl annat än barnmorskehistorier att be- rätta?

— Jo, visst har jag det. En gång hade jag kommit in på en smal och dålig väg, som inte var upplåten för bilar. En arg bonde kom ut från en gård och skrek: "Har han inte sett att det här inte är nån bilväg?" — "Jag har nog märkt det, men jag skall försöka trassla mej fram ändå".

En annan gång höll det på att sluta riktigt illa. Jag var ensam i bilen på väg österut. Vägen var smal och på vägen mot Torp passerade jag en bro. På andra sidan bron stoppades jag av en bekant. "Har du åkt över bron", frågade han. — "Det förstår du väl att jag gjort, annars hade jag inte varit här". — "Kom och titta!" Vad fick jag se? Jo, under bron var stockarna nedruttna och ett par stockar hängde liksom i luften. Jag märkte vid överfarten av bron att det var något underligt med bilen. Jag kände mej riktigt uppskakad efteråt, då jag

Kumla Julblads hederspris

det 30:e i ordningen — har tilldelats cyklisten Ronnie Carlsson. Han är född 1951 och har under sin karriär hittills vunnit ett flertal meriterande segrar, som gett honom en plats i svenska eliten. Under den nu avslu- tade säsongen har han över 2 000 miles träning och täv- ling bakom sig.

tänkte på vad som kunnat hända. Den gången hade jag tur, och det har jag haft många gånger. Om man nu skall kalla det tur. Jag tror mera på ingripande från en högre makt.

KEMPES KIOSK

vid Hagendalsvägen

Telefon 701 66

Försäljning av Frukt — Choklad —
Konfekt och Glass

PRESENTKARTONGER i Choklad m. m.
Tobaksvaror — Tidningar

KUMLA KYRKA

En skrift om medeltidskyrkan och den brunna adertonhundredatalskyrkan, prästerskapet genom tiderna m. m. utarbetad av Nils Helander och Tage Tapper

Utgivare KUMLA FÖRSAMLING

Rikt illustrerad — Pris 5 kronor

Säljes hos Dohlwitz Bokhandel och HF:s bokhandel

Gäller det ARBETSHANDSKAR?

Efterfråga

*Two märkesvaror av god kvalitet
— välkända sedan årtionden*

Tillverkas av

**HANDSKFABRIKS AB
PAUL JOHANSSON**

KUMLA

Tel. 019/730 73

Ring

ALL-TJÄNST

vid behov av transporter

Sveavägen 24, Kumla

Tel. 718 56, 718 82

Vi har ensamförsäljning av:

SKÄRV

till vägar och
dränering

STYBB

till idrotts-
anläggningar

**SVART
STYBB**

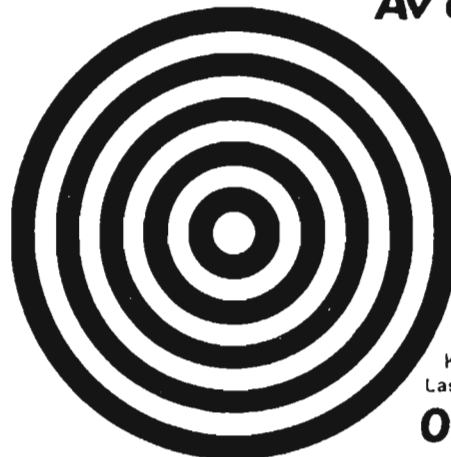
för skogsvägar
till lågpris.

SOPCONTAINERS för uthyrning

Snabba transporter!

Av alla slag.

**Med
100-talet
lastbilar!**

Kumla/Hallsbergssortens
Lastbilcentral

019/79240

Borgs Motor AB

ELVESTA, KUMLA Tel. 704 81, 754 23

Peugeot service

Reservdelar och tillbehör

Bensinstation

ELVESTA Tel. 754 23

BÄRGNINGSBIL - BOGSERINGAR

Modell 5476

Modell 5497

Modell 5518

Vår linje i höstens skomode

AMBASSY
- en bra KUMLA sko -

modell
5490

modell
5496

modell
5507

modell
5510

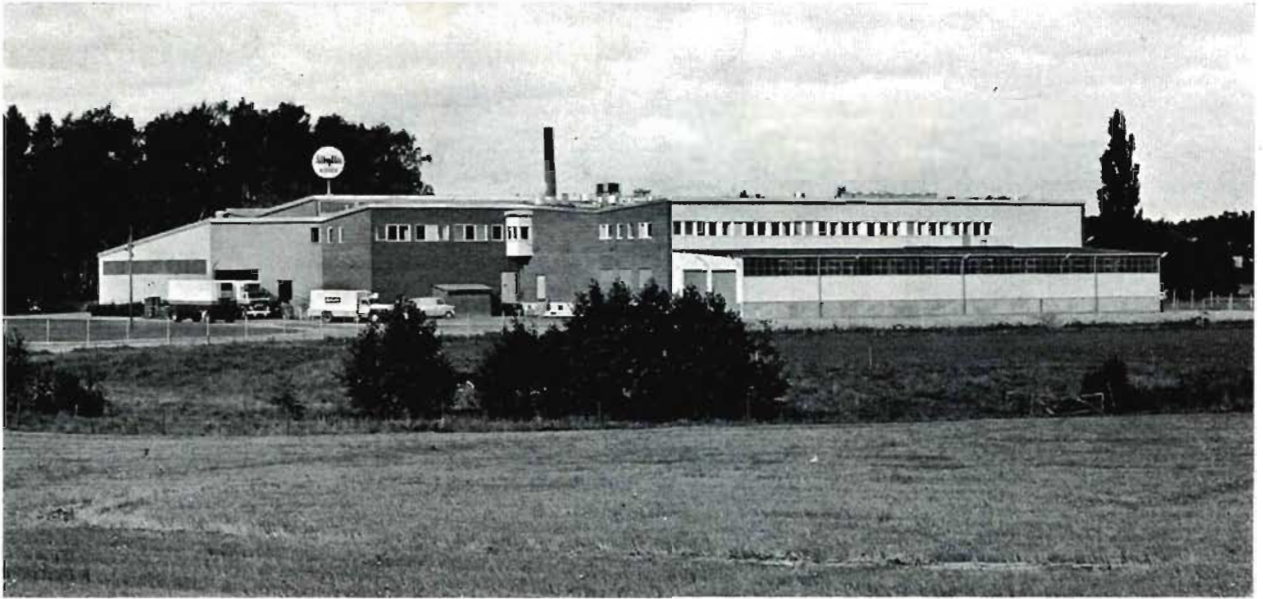
modell
5361

modell
5512

AB LASSE BURÉN · KUMLA

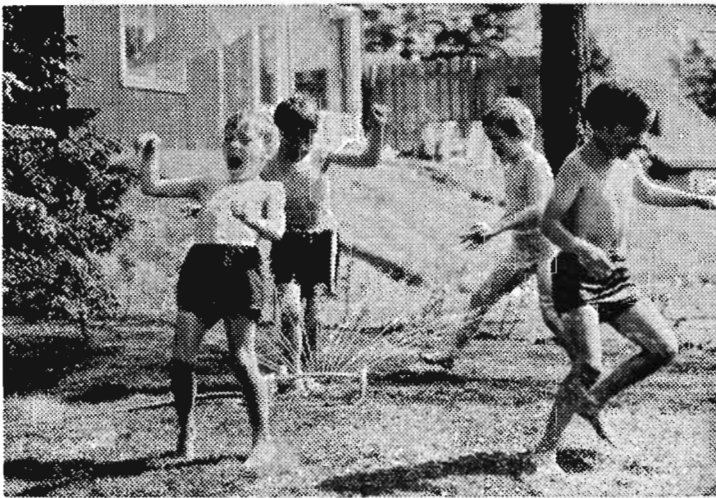
Fråga efter **AMBASSY** i Eder skoaffär

Lithells i Sköllersta, Europas största och modernaste specialfabrik för varmkorv. Här tillverkas bl. a. Lithells tre huvudprodukter: Kumla Korv för detaljhandeln, Sibylla Korv för gatuköken och Dinette Korv för storköken.

God Jul önskar

LITHELLS I KUMLA

**Sparbanken
lånar ut mer pengar
till småhus
än någon annan
bank**

**Det finns pengar till dig också
– som bostadssparar i sparbanken**

Det finns så mycket vettigt att spara till — t ex en bättre bostad.
Så börja spara i sparbanken. Kom till oss och diskutera dina bostadsplaner!

KUMLA SPARBANK

Öppet 9—18. Tel. Vx 754 30